

ΜΥΛΟΧΩΡΙ

[παιζω]πορεία
στο χρόνο

Αραμπατζή Δήμητρα
Τρεκλή Σοφία

ΕΜΠ ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2023

ΕΠΙΒΛ.: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ Ε. | ΚΛΑΜΠΑΤΣΕΑ Ε.
ΣΥΜΒ.: ΤΣΑΚΑΝΙΚΑ Ε.

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΜΥΛΟΧΩΡΙ

[παιζω]πορεία στο χρόνο

ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

Ε.Μ.Π. ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2023

Διπλωματική Εργασία

Σπουδαστική Ομάδα

Αραμπατζή Δήμητρα-Ροδία | Τρεκλή Σοφία

Επιβλέποντες

Κωνσταντινίδου Ε. | Κλαμπατσέα Ε.

Σύμβουλος

Τσακανίκα Ε.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή

Το Νησί_Άνδρος

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

Συνδέσεις

Τουρισμός

Πληθυσμός

Διοικητικές Ενότητες

Ανάγλυφο

Φυσικό Περιβάλλον

Χρήσεις Γης

ΙΣΤΟΡΙΚΑ

Σημαντικά Πρόσωπα

Χρονολόγιο

ΣΗΜΕΙΑ ΑΝΑΦΟΡΑΣ

Τοπόσημα

Οδικό Δίκτυο

Υδρολογικό Δίκτυο

Πεζοπορικό Δίκτυο | Συντήρηση μονοπατιών

Andros Routes

Νερόμυλοι

Β.Άνδρος

ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

ΜΟΝΟΠΑΤΙ 14

Αφηγήσεις για το μονοπάτι

ΠΟΛΟΙ ΜΟΝΟΠΑΤΙΟΥ

ΓΥΡΩ ΟΙΚΙΣΜΟΙ

Μυλοχώρι_Μονοπάτι 14

ΥΦΕΣ ΜΟΝΟΠΑΤΙΟΥ

Φυσικό Περιβάλλον | Δομημένο Περιβάλλον

ΣΗΜΕΙΑ ΑΝΑΦΟΡΑΣ

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

ΤΥΠΟΛΟΓΙΕΣ ΝΕΡΟΜΥΛΩΝ

ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΝΕΡΟΜΥΛΩΝ

Βασικές αρχές ανάλυσης

ΣΕΝΑΡΙΟ

ΔΥΝΑΜΙΚΕΣ ΜΟΝΟΠΑΤΙΟΥ

ΦΥΣΙΚΕΣ ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ

Σχέδιο οργάνωσης και διαχείρισης του χώρου | masterplan

Προτάσεις

Σχέδια

σημείο παρέμβασης 1 | ΕΙΣΟΔΟΣ - ΕΞΟΔΟΣ

σημείο παρέμβασης 2 | επανάχρηση νερόμυλου | ΜΟΥΣΕΙΟ

σημείο παρέμβασης 3 | ΣΤΑΣΗ

σημείο παρέμβασης 4 | ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ

σημείο παρέμβασης 5 | ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

σημείο παρέμβασης 6 | ΠΕΡΑΣΜΑ

σημείο παρέμβασης 7 | επανάχρηση νερόμυλου | INFO POINT |
ΥΠΑΙΘΡΙΟ ΘΕΑΤΡΟ | ΑΝΑΨΥΚΤΗΡΙΟ

σημείο παρέμβασης 8 | ΕΞΟΔΟΣ | ΕΙΣΟΔΟΣ

Βασικές αρχές σχεδιασμού

ΑΡΧΕΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ | ΞΥΛΙΝΕΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ

ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΥΛΙΚΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ

Στερέωση και αποκατάσταση ερειπίων

ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΟΥΣΕΙΟ

ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΑΝΑΨΥΚΤΗΡΙΟ

ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ INFO POINT

Επιρροές

Μακέτες εργασίας

Επίλογος

Ευχαριστίες

Βιβλιογραφία

Η Άνδρος, από την πρώτην στιγμήν που την αντίκρυσαν μου ενεποίησε εντύπωσιν αληθινού Παραδείσου. Βεβαίως και αλλού με εγοήτευσαν και με συνεκίνησαν εις την ζωήν μου ποικίλαι άλλαι φυσικαί καλλοναί, αλλά εδώ, εις την νήσον αυτήν, ησθάνθην αμεσώτερα και βαθύτερα και δια πρώτην φοράν την ποιήσιν που περιέχει και αναδίδει ένα τοπίον (...). Τουτέστι, ότι δύναται να ανταποκρίνεται και εις καθαρώς υποκειμενικούς όρους, εις συναισθήματα, εις εσωτερικάς αληθείας.

“Είμαι στην Άνδρο”
Α. Εμπειρικός

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αντικείμενο

Αντικείμενο της εργασίας αποτελεί η ανάδειξη ενός από τα πολλά πεζοπορικά μονοπάτια της Άνδρου, το οποίο παρουσιάζει ιστορικό πλούτο χάρη στην ύπαρξη πολλών, εγκαταλελειμμένων πλέον, νερόμυλων.

Οι κοινωνικές και οικονομικές καταβολές του συγκεκριμένου μονοπατιού σε συνδυασμό με την Ευρωπαϊκή Πιστοποίησή του για ποιοτική πεζοπορία, μετατρέπουν αυτό το σημείο άξιο παρατήρησης και παρέμβασης. Οι γύρω οικισμοί τείνουν να εξαφανιστούν μετατρέποντάς το σε γόνιμο έδαφος για εκμετάλλευση.

Στόχος

Στόχος της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η ανάδειξη του φυσικού στοιχείου της Β.Άνδρου, η ενίσχυση της πεζοπορικής εμπειρίας και η αναζωπύρωση των γύρω οικισμών που τείνουν να ερημωθούν, με κύρια προϋπόθεση τη προστασία του υπάρχοντος (φυσικού) στοιχείου.

Μεθοδολογία

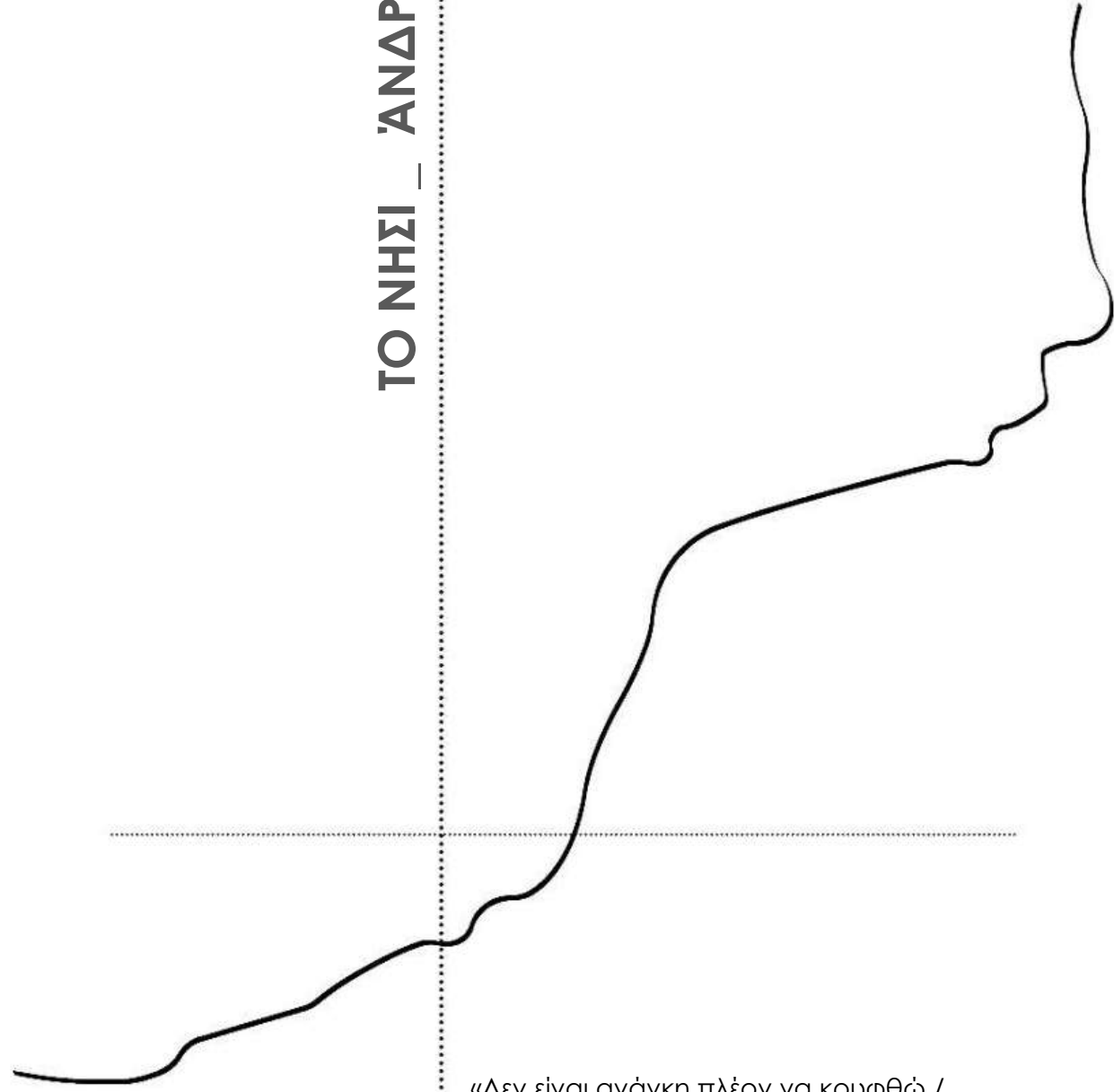
Ως προς τη μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε καθ'όλη τη διάρκεια της εργασίας, ξεκίνησε από το ενδιαφέρον μας να εξερευνήσουμε έναν τόπο ουσιαστικά ανεξερεύνητο με άγρια τα φυσικά του στοιχεία.

Έπειτα προσεγγίσαμε τον τόπο αυτόν, τόσο βιωματικά-ερχόμενες σε επαφή με ανθρώπους ενδιαφερόμενους επίσης για τον τόπο αυτό-, αλλά και από τη δική μας επιτόπια έρευνα και καταγραφή .

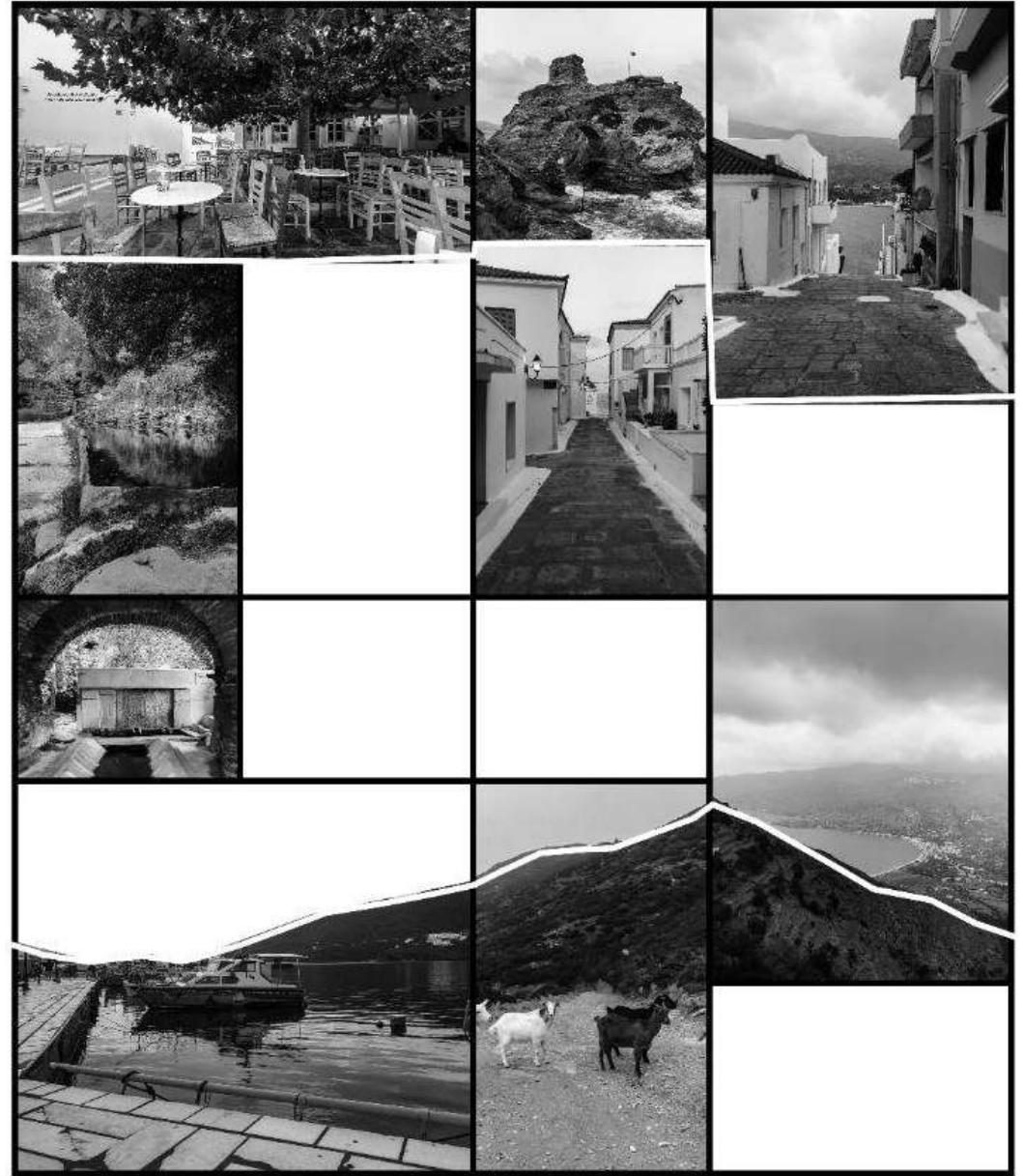
Πρωτογενώς, προσεγγίσαμε και καταγράψαμε όλα τα στοιχεία που συντάσσουν αυτό τον τόπο, έπειτα αναλύσαμε σε δεύτερο επίπεδο τα στοιχεία αυτά εξαγοντας διάφορα συμπεράσματα που μας βοήθησαν στην μετέπειτα έρευνα. Δευτερογενώς, σύμφωνα με τα συμπεράσματά μας και με τις ανάγκες του τόπου -όπως κρίθηκαν από τα στοιχεία που συλλέξαμε-, καταλήξαμε στις προθέσεις και τις παρεμβάσεις μας.

Αυτές οι παρεμβάσεις οργανώθηκαν με γνώμονα τόσο τις τοπικές ανάγκες, όσο και με το διαρκές μας άγχος να επιμείνουμε σε μία όσο το δυνατόν λιγότερη επέμβαση στο φυσικό στοιχείο που κυριαρχεί.

ΤΟ ΝΗΣΙ _ ΑΝΔΡΟΣ

«Δεν είναι ανάγκη πλέον να κρυφθώ /
Είμαι στην Άνδρο»
Α.Εμπειρικός

Εικ.1: Σύνθεση φωτογραφιών Άνδρου
πηγή: αρχείο και ίδια επεξεργασία

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

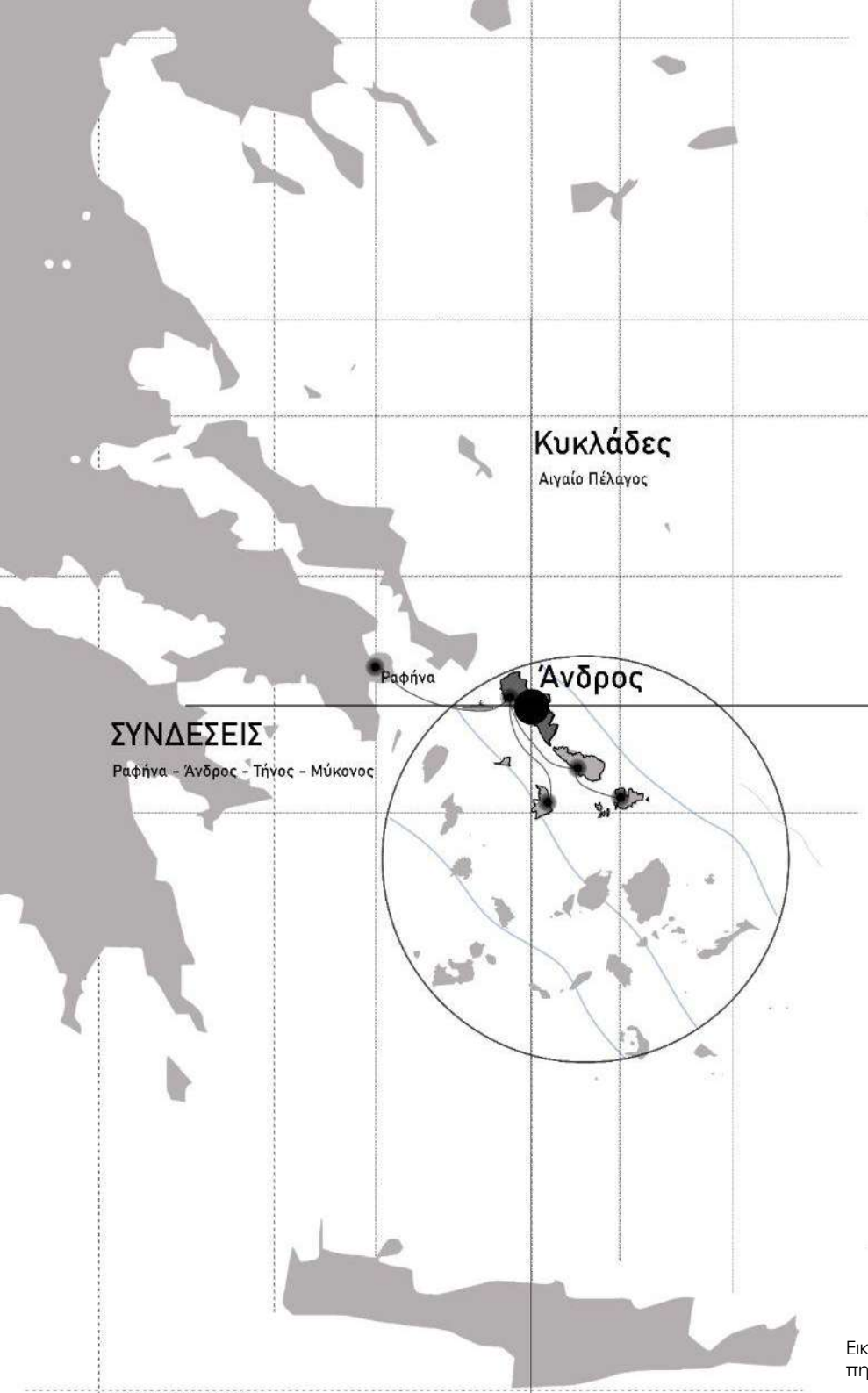
Η Άνδρος βρέχεται από το Αιγαίο Πέλαγος και αποτελεί το βορειότερο νησί των Κυκλάδων.

Είναι το δεύτερο μεγαλύτερο νησί των Κυκλάδων, μετά την Νάξο, με έκταση 379,21 τ.χλμ.

Απέχει 36 ναυτικά μίλια από την Ραφήνα, η οποία εντοπίζεται βορειοδυτικά του νησιού και αποτελεί την κοντινότερη σύνδεση με την στερεά Ελλάδα.

Επίσης, απέχει 7 ν.μ. από την Εύβοια, η οποία εκτείνεται στα βόρεια και μόλις 1 ν.μ. από την Τήνο, που σχεδόν αγγίζει την νότια άκρη της.

Έχει άφθονα νερά, αν και κυκλαδίτικο νησί, γι' αυτό και η ύπαρξη πολλών νερόμυλων, αντί των ανεμόμυλων.

Συνδέσεις

Η Άνδρος εξυπηρετείται από το λιμάνι της Ραφήνας.

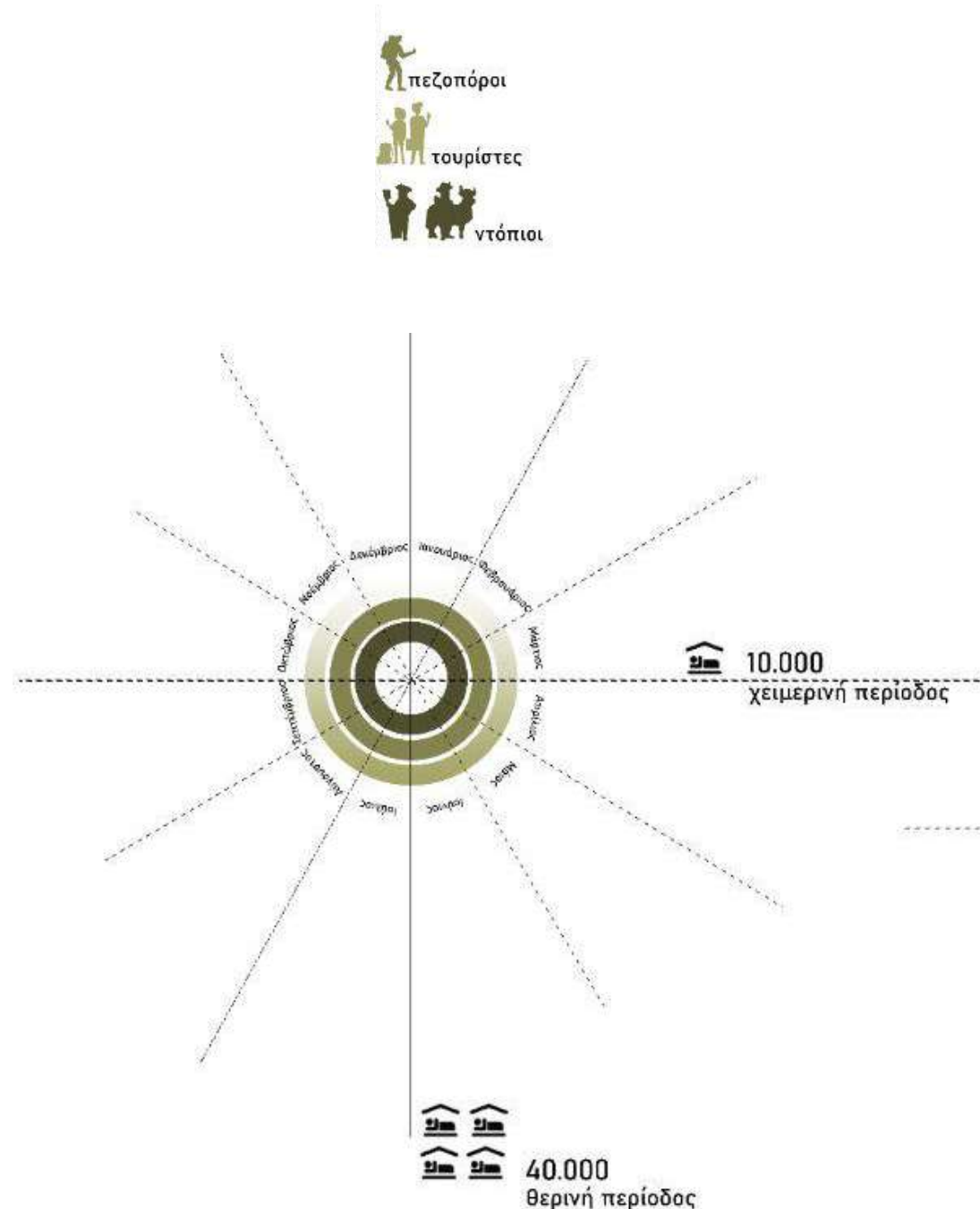
Τους χειμερινούς μήνες διατηρεί επικοινωνία με τα κοντινά σε αυτήν νησιά, την Τήνο, την Μύκονο, αλλά και την Σύρο, με περιορισμένα δρομολόγια, ενώ πολλά δεν πραγματοποιούνται λόγω κακοκαιρίας. Αντίθετα, τους θερινούς μήνες, τα δρομολόγια αυξάνονται στην γραμμή Άνδρος - Τήνος - Μύκονος, για τις ανάγκες του τουρισμού. Το νησί συνδέεται με την Πάρο, την Νάξο, την Σαντορίνη και την Κρήτη, άμεσα ή με γραμμές ανταπόκρισης.

Τουρισμός

Ο τουρισμός αποτελεί ιδιαίτερο χαρακτηριστικό για το νησί, αφού δεν ακολουθεί την συνήθη πορεία αύξησης μόνο κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, αλλά σημειώνεται καθ'όλη την διάρκεια του έτους.

Αυτό οφείλεται, πρώτον, στην ιδιαιτερότητα του νησιού να αποδέχεται τουρίστες και κατά τους χειμερινούς μήνες, κυρίως τα Σαββατοκύριακα, λόγω της μικρής της απόστασης από την Αθήνα. Αυτή η ιδιαιτερότητα μετατρέπει το νησί σε μία μορφή "προαστίου" της Αθήνας. Δεύτερον, και άξιο παρατήρησης, αποτελεί ο πεζοπορικός τουρισμός που υφίσταται όλο τον χρόνο και η Άνδρος φημίζεται γι' αυτόν.

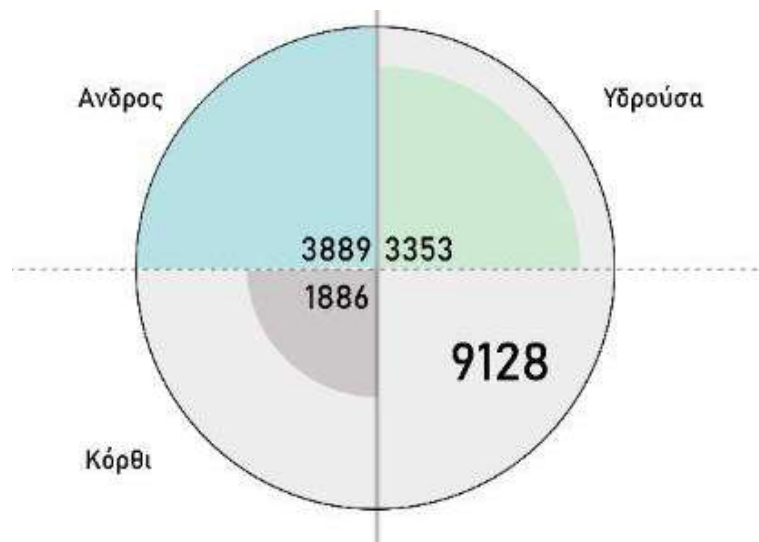
Μάλιστα, τα τελευταία χρόνια διοργανώνονται στο νησί και ιστιοπλοϊκοί αγώνες, προστίθοντας μία άλλη μορφή τουρισμού στην Άνδρο.

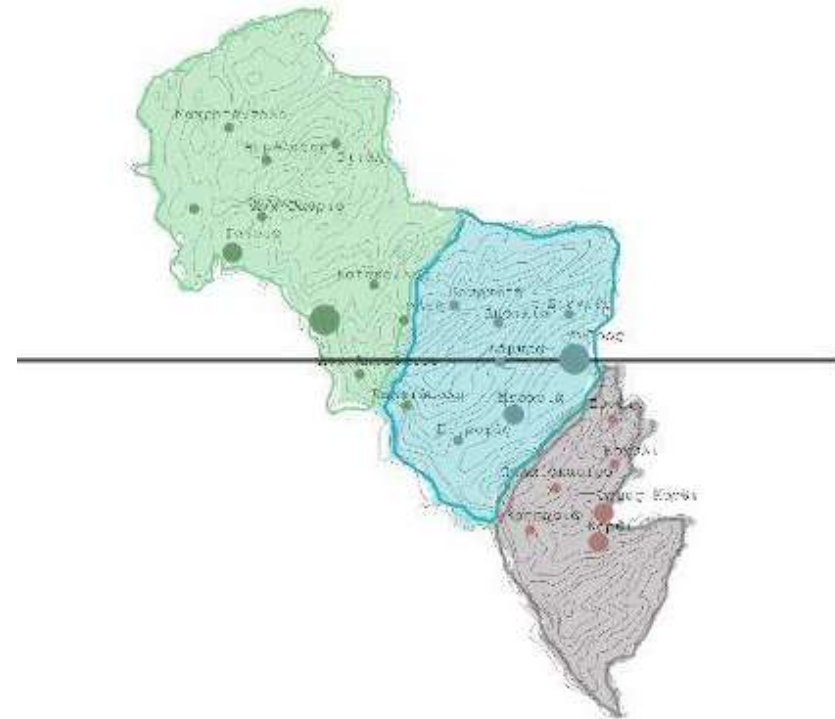
Εικ.3: Τουρισμός Άνδρου
πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, <<http://panoramaps.statistics.gr/>>, ίδια επεξεργασία

Πληθυσμός

Σύμφωνα με την τελευταία απογραφή (2011) ο πληθυσμός της Άνδρου υπολογίζεται στους 9128 μόνιμους κατοίκους. Σε αυτούς οι περισσότεροι φαίνεται να εμφανίζονται στη δημοτική ενότητα της Άνδρου (3889)-όπου δηλαδή και η Χώρα του νησιού-, που παρατηρείται και η μεγαλύτερη τουριστική δραστηριότητα της Άνδρου. Δεύτερη σε πληθυσμιακή συγκέντρωση (3353) είναι η ενότητα της Υδρούσας, στο βόρειο τμήμα της Άνδρου, η οποία, όμως, τα τελευταία χρόνια φαίνεται να έχει εκθετική μείωση και να ερημώνει με γρήγορους ρυθμούς, λόγω της μειωμένης γεωργικής και κτηνοτροφικής δραστηριότητας του εν λόγω νησιού. Στην ενότητα του Κορθίου-νότια της Άνδρου- παρατηρείται ο λιγότερος πληθυσμός (1886), λόγω της έλλειψης τουριστικής και πρωτογενούς δραστηριότητας. Σύμφωνα με την τελευταία απογραφή του 2021 ο πληθυσμός ανέρχεται στους 8883 κατοίκους, παρατηρείται δηλαδή μείωση 3,7%, την τελευταία δεκαετία.

Εικ.5: Πληθυσμός Άνδρου
πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, <<http://panoramaps.statistics.gr/>>, ίδια επεξεργασία

Εικ.4: Διοικητικές ενότητες και χωριά Άνδρου
πηγή: Δήμος Άνδρου, <<https://andros.gr/gr/>>, ίδια επεξεργασία

Διοικητικές ενότητες

Η Άνδρος χωρίζεται σε 3 διοικητικές ενότητες: την Υδρούσα με πρωτεύουσα το Γαύριο, στο βόρειο τμήμα του νησιού, την Άνδρο, στον κεντρικό κορμό του και το Κόρθι στο νότιο άκρο του. Πρωτεύουσα αποτελεί η πληθέστερη διοικητική ενότητα του νησιού, η Χώρα της Άνδρου. Κάθε μια περιλαμβάνει επιμέρους διοικητικές κοινότητες, οι οποίες με την σειρά τους περιλαμβάνουν επιμέρους χωριά.

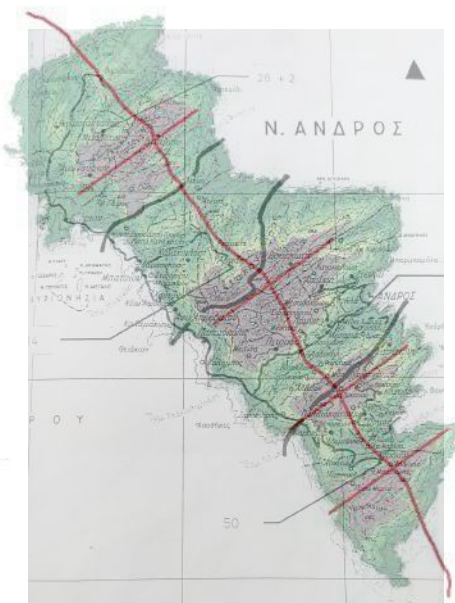
Ανάγλυφο

727 μ.
Άγιοι Σαράντα

994 μ.
Πέταλο | Κουβάρα

760 μ.
Γερακώνας

750 μ.
Ράχη

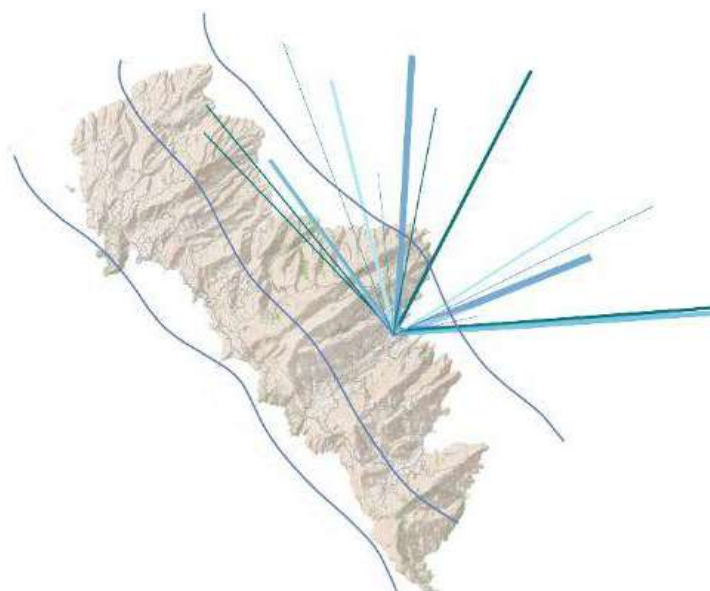
Εικ.6: Ανάγλυφο Άνδρου
πηγή:ΥΠΕΝ, <<http://mapsportal.vpen.gr/>>, ίδια επεξεργασία

Το νησί δεν διαθέτει πεδιάδες αλλά χαρακτηρίζεται ορεινό με 4 οροσειρές να τέμνουν το νησί δημιουργώντας εύφορες κοιλάδες ανάμεσά τους και αιχμηρές σχιστολιθικές κορυφές. Το περίεργο με το νησί είναι πως, ενώ ανήκει στις κυκλάδες, δεν διαθέτει τα βασικά χαρακτηριστικά αυτών. Η Άνδρος είναι πλούσια σε βλάστηση, κυρίως στην ανατολική πλευρά, η οποία εκτεθειμένη στο Αιγαίο δέχεται και τις περισσότερες βροχές. Αν και Κυκλαδίτικο νησί, διαθέτει άφθονα νερά, τρεχούμενα καθόλη την διάρκεια του έτους. Φυσικά, δεν απουσιάζουν οι δυνατοί άνεμοι, κυρίως σε ΒΒΑ κατεύθυνση, πάνω από 310 μέρες τον χρόνο.

Παρατηρώντας το ανάγλυφο του νησιού και με βάση τις 4 οροσειρές που διαιρούν το νησί, σημειώνεται η υψηλότερη κορυφή, η κορυφή Πέταλο, με 995 μ. ύψος.

Η Άνδρος, επίσης, όπως και η Τήνος, η Μύκονος και η Αμοργός παρουσιάζουν μεγάλη συχνότητα και ένταση σε μελέμια.

νερό
αέρας

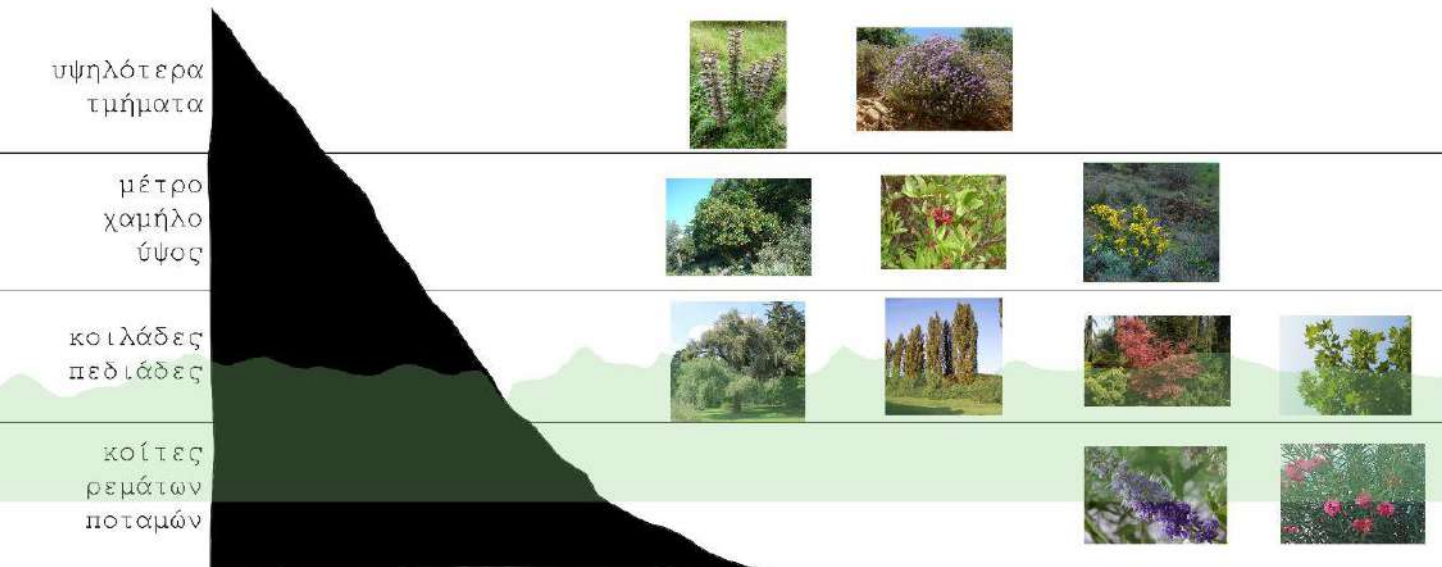
Εικ.7: Διάγραμμα αέρα και νερού Άνδρου
πηγή:Διαχειριστικό Σχέδιο για την ΖΕΠ Άνδρου, ίδια επεξεργασία

Φυσικό Περιβάλλον

Στα υψηλότερα τμήματα των οροσειρών του νησιού εντοπίζεται χαμηλή, αραιή βλάστηση, με φρύγανα και ακάνθους να φυτρώνουν ανάμεσα στο σχιστολιθικό πέτρωμα του εδάφους, αποτέλεσμα των έντονων ανέμων. Κατεβαίνοντας σε πιο χαμηλό, μέτριο ύψος, σημειώνεται θαμνώδης βλάστηση, με φυτά όπως κουμαριές, σχίνους και ασπάλαθους. Η πλουσιότερη βλάστηση εντοπίζεται στις κοιλάδες και στις κοίτες των ποταμών. Στις κοιλάδες βρίσκονται δέντρα όπως ιπιές, λεύκες, σφένδαμοι, πλάτανοι και οπωροφόρα δέντρα, όπως εσπεριδοειδή και ελαιόδεντρα. Στις κοίτες των ποταμών και των ρεμάτων υπάρχει πυκνή ποώδης βλάστηση, πλούσια σε λυγαριές και πικροδάφνες.

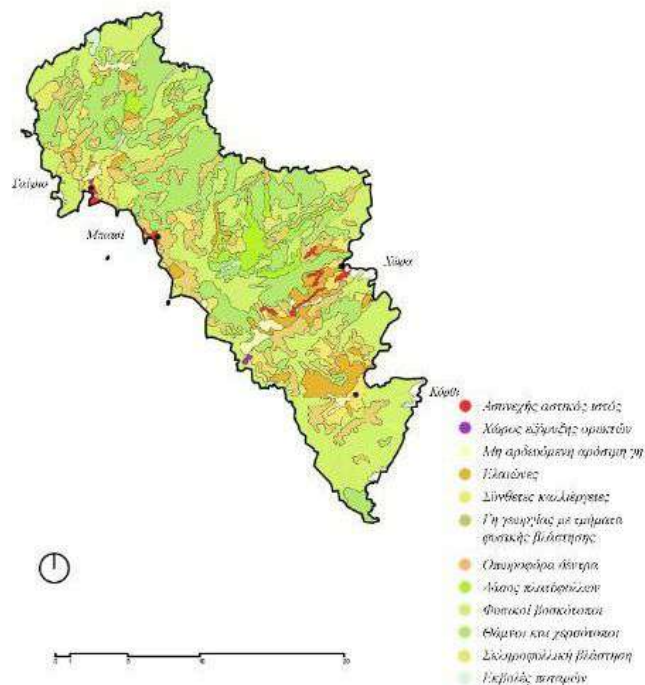

Εικ.8: Βλάστηση Άνδρου
πηγή:ΥΠΕΝ, <<http://mapsportal.ypen.gr/>>, ίδια επεξεργασία

Εικ.9: Φυσικό περιβάλλον Άνδρου
πηγή:<<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CF%8D%CE%BB%CE%B7:%CE%9A%CF%8D%CF%81%CE%B9%CE%B1>>, ίδια επεξεργασία

Χρήσεις γης

Εικ.10: Χρήσεις γης Άνδρου
πηγή: Corine Land Cover, <<http://mapsportal.vpen.gr/>>, ίδια επεξεργασία

Εικ.11: Γενίκευση χρήσεων γης Άνδρου
πηγή: ίδια επεξεργασία

Οι χρήσεις που εντοπίζονται στην Άνδρο είναι κατά βάση χρήσεις πρασίνου, μαρτυρώντας την ύπαρξη ενός εδάφους πλούσιου σε βλάστηση. Αναλυτικά, εντοπίζονται δάση από πλατύφυλλα, σκληροφυλλική βλάστηση, θάμνοι και χερσότοποι, καθώς και φυσικοί βοσκότοποι. Ακόμα, εντοπίζονται εκτάσεις με ελαιώνες, οπωροφόρα δέντρα, γεωργική γη, διάσπαρτη με φυσική βλάστηση και σύνθετες καλλιέργειες. Ελάχιστα, αλλά αξιοσημείωτα, είναι τα σημεία ύπαρξης αστικού ιστού, ασυνεχή μεταξύ τους. Τα σημεία αυτά ταυτίζονται με τις κεντρικές κοινότητες του νησιού και είναι σημεία με τον περισσότερο πληθυσμό.

Σε μια εικονική γενίκευση χρήσεων, θα μπορούσαν να κατηγοριοποιηθούν σε τρεις βασικές, με τις δύο να αποτελούν χρήσεις βλάστησης, φυσική και με ανθρώπινη παρέμβαση βλάστηση, και την τρίτη να υποδηλώνει τον αστικό ιστό.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ

Σημαντικά πρόσωπα

Θεόφιλος Καΐρης

Ο Θεόφιλος Καΐρης (1784-1853) ήταν Νεοέλληνας διαφωτιστής, διδάσκαλος του Έθνους και πολιτικός. Γεννήθηκε στην Άνδρο και συμμετείχε ενεργά στην Ελληνική Επανάσταση, ήταν σημαντικός για τον αγώνα. Ίδρυσε, επίσης, στο νησί ανώτερα σχολή, ενώ προς τιμήν του δημιουργήθηκε η Καΐρειος Βιβλιοθήκη που στεγάζεται σήμερα στην Χώρα της Άνδρου.

Ιωάννης Πολέμης

Ο Ιωάννης Πολέμης (1862-1924) ήταν Έλληνας ποιητής, με καταγωγή από την Άνδρο. Τα ποιήματά του είναι πολύ σημαντικά, καθώς διακρίνονται για την ευαισθησία και καλοσύνη τους. Το ύφος του ανήκει στην Νέα Αθηναϊκή Σχολή και τα ποιήματά του είχαν μεγάλη λαϊκή απήχηση.

Ανδρέας Εμπειρικός

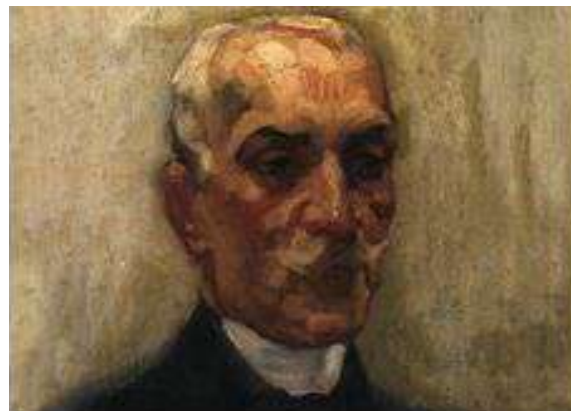
Ο Ανδρέας Εμπειρικός (1901-1975) ήταν Έλληνας ποιητής, πεζογράφος και φωτογράφος. Αγαπούσε πολύ το νησί της Άνδρου, μέχρι που εγκαταστάθηκε μόνιμα σε αυτό (συγκεκριμένα στο Μπατσί). Μέχρι το τέλος της ζωής του απαθανάτισε φωτογραφικά όλο το νησί, αφού το θεωρούσε μία όαση στην έρημο.

Νίκος Γουλανδρής

Ο Νίκος Γουλανδρής (1913-1983) ήταν Έλληνας εφοπλιστής, εγκατεστημένος στην Άνδρο. Ίδρυσε το Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης. Ο δίδυμος αδερφός του, Βασίλης Γουλανδρής, ήταν διακεκριμένος συλλέκτης έργων τέχνης. Το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, που εδράζεται στη Χώρα της Άνδρου, ανήκει στο ίδρυμα Βασίλη και Ελίζας Γουλανδρή.

Εικ.12: Θεόφιλος Καΐρης
πηγή: <<https://www.sansimera.gr/biographies/1489>>

Εικ.13: Ιωάννης Πολέμης
πηγή: <<https://www.sansimera.gr/biographies/1631>>

Εικ.14: Ανδρέας Εμπειρικός
πηγή:
<<https://www.andro.gr/empneusi/poems-about-andreas-empirikos/>>

Εικ.15: Νίκος Γουλανδρής πηγή:
<<https://redemperor1925.wordpress.com/2019/08>>

ΙΣΤΟΡΙΚΑ

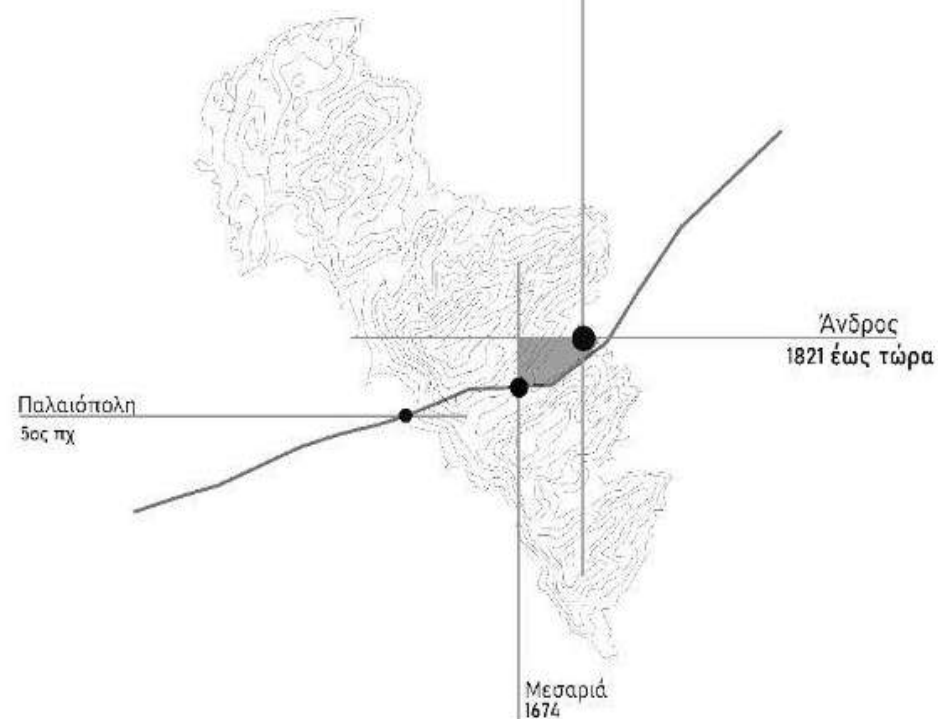
Χρονολόγιο

Οι πρώτες καταγραφές φαίνεται να παρουσιάζουν τα πρώτα ίχνη του νησιού στη Ζαγορά, έναν οικισμό νοτιοδυτικά της Άνδρου. Οι οικισμοί της Ζαγορά ακμάζουν την εποχή 900-700 π.Χ.

Η Άνδρος γνώρισε διάφορα κέντρα πριν την πρωτεύουσά της, την Άνδρο ή αλλιώς Χώρα, που σήμερα γνωρίζουμε. Πρώτη πρωτεύουσα του νησιού εμφανίζεται η Παλαιόπολη, κατά την Κλασική εποχή. Έπειτα πρωτεύουσα του νησιού γίνεται η Χώρα, αλλά το 1674 η Χώρα του νησιού καταστράφηκε και για αυτόν τον λόγο πρωτεύουσα του νησιού έγινε η Μεσαριά Άνδρου. Η Χώρα ξανάγινε πρωτεύουσα του νησιού μετά την Ελληνική Επανάσταση.

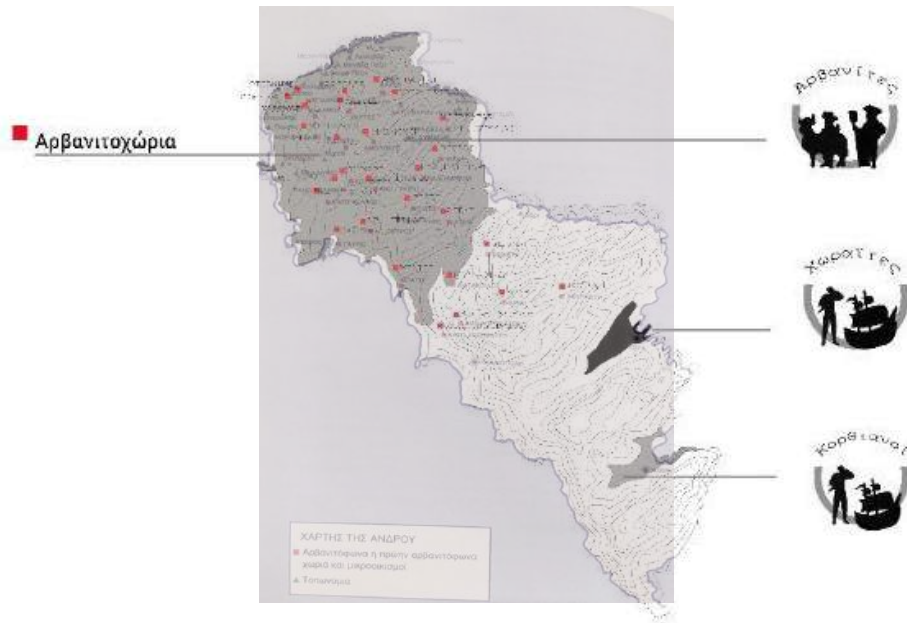

Εικ.16: Καταγραφή 1ης ανθρώπινης ύπαρξης
πηγή: <<https://www.openstreetmap.org/>>, <<https://andros-guide.gr/>>, ίδια επεξεργασία

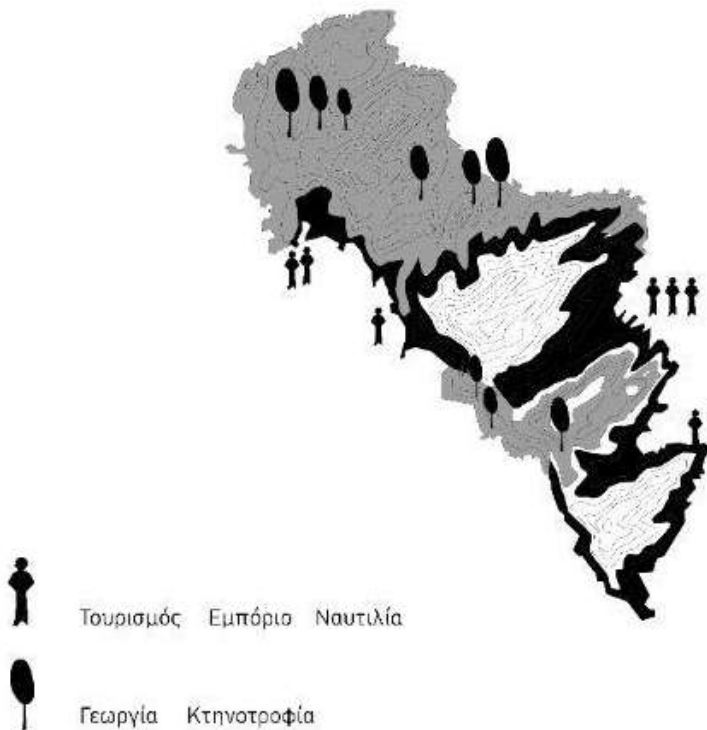
Εικ.17: Χρονικές μεταβολές πρωτευουσών νησιού πηγή:
<<https://www.openstreetmap.org/>>, <<https://andros-guide.gr/>>, ίδια επεξεργασία

Οι διαιρέσεις στο νησί της Άνδρου γίνονταν ως εξής: Αρβανίτες, Χωραίτες, Κορθιανοί. Οι Αρβανίτες έφτασαν στη βόρεια Άνδρο κατά τον 16ο αιώνα και με αυτόν τον τρόπο αναπτύχθηκε η αγροτική Άνδρος. Μετά την κατοχή, η αγροτική Άνδρος σταδιακά εξαφανίζεται. Η ναυτιλία στην Άνδρο αναπτύχθηκε ραγδαία κατά τον 19ο και 20ο αιώνα, διαμορφώνοντας με αυτόν τον τρόπο μία νέα αστική τάξη με επίκεντρο την Χώρα και τα γύρω χωριά. Μετά το 1945, όμως, έφυγαν και οι τελευταίες αστικές και ναυτικές οικογένειες από το νησί.

Εικ.18: Αρβανιτοχώρια και διαχωρισμός φυλών
 πηγή: Γιοχάλας Τ. Π. (2010),
 <<https://www.openstreetmap.org/>>, ίδια
 επεξεργασία

Εικ.19: Υφιστάμενη κατάσταση οικονομίας Άνδρου
 πηγή: <<https://www.openstreetmap.org/>>, ίδια
 επεξεργασία

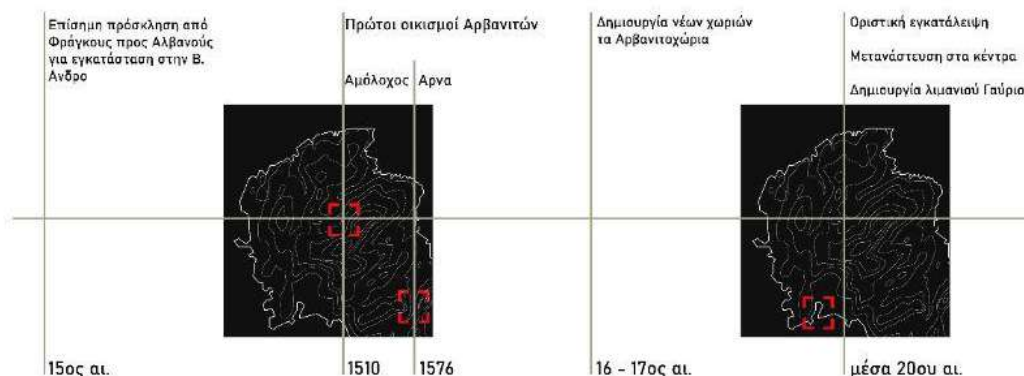
Χρονολόγιο

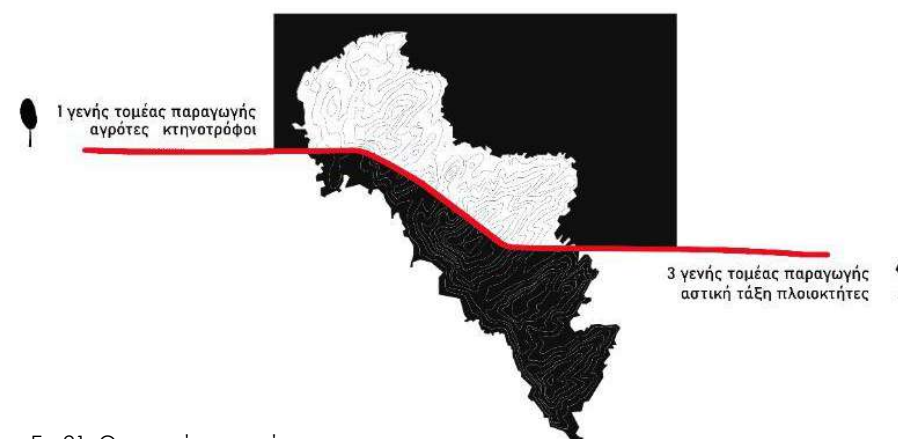
Εικ.20α: Χρονολόγιο Χώρα Άνδρου
 πηγή: <<https://www.openstreetmap.org/>>, <<https://www.androssecrets.com/>>, ίδια επεξεργασία

Σήμερα η βόρεια Άνδρος είναι σχεδόν ερειπωμένη, ενώ η γεωργία και η ναυτιλία έχουν πια χαθεί. Το νησί έχει περιοριστεί ηλικιακά και πληθυσμιακά, ενώ βασική οικονομία του νησιού αποτελεί αυτή του τουρισμού-επιχειρήσεις-(κυρίως στην Χώρα, το Μπατσί, το Γαύριο και το Κόρθι), με τον πρωτογενή τομέα να υπάρχει μόνο για λόγους δευτερεύοντος απασχόληση των ντόπιων.

Λόγω της αστικής τάξης που αναπτύχθηκε στο νοτιοανατολικό σημείο της Άνδρου παρατηρούνται πολλά νεοκλασικά κτίρια κυρίως στην περιοχή της Χώρας. Σήμερα, οι νέες κατασκευές επικεντρώνονται στα τουριστικά σημεία της Άνδρου, αφήνοντας “ανεκμετάλλευτο” το βόρειο κομμάτι του νησιού. Το βόρειο κομμάτι της Άνδρου (δηλαδή εκεί που συναντάμε τα Αρβανιτοχώρια) αναδεικνύει έναν άλλο χαρακτήρα του νησιού με ιδιαίτερο φυσικό και ιστορικό ενδιαφέρον. Πιο συγκεκριμένα, παρουσιάζεται ένα δίπολο βουνού με θάλασσα με αυστηρά όρια σε κάποια σημεία, αλλά και ενδιαφέρουσες οπτικές φυγές σε άλλα, προσδίδοντας μία ποικιλομορφία στον χαρακτήρα του νησιού.

Εικ.20β: Χρονολόγιο Βόρεια Άνδρος
 πηγή: <<https://www.openstreetmap.org/>>, ίδια επεξεργασία

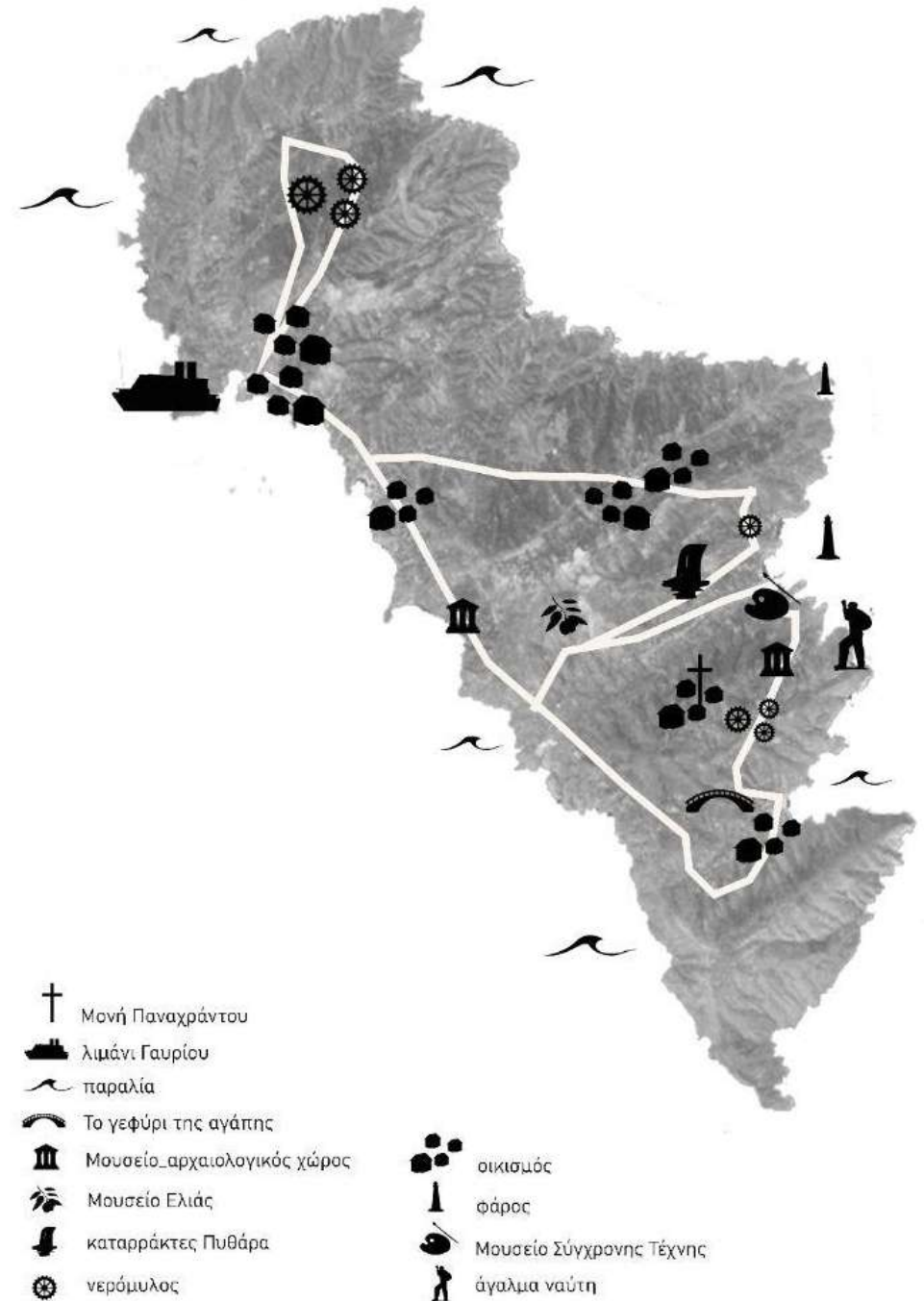

Εικ.21: Οικονομία νησιού
 πηγή: <<https://www.openstreetmap.org/>>, ίδια επεξεργασία

ΣΗΜΕΙΑ ΑΝΑΦΟΡΑΣ

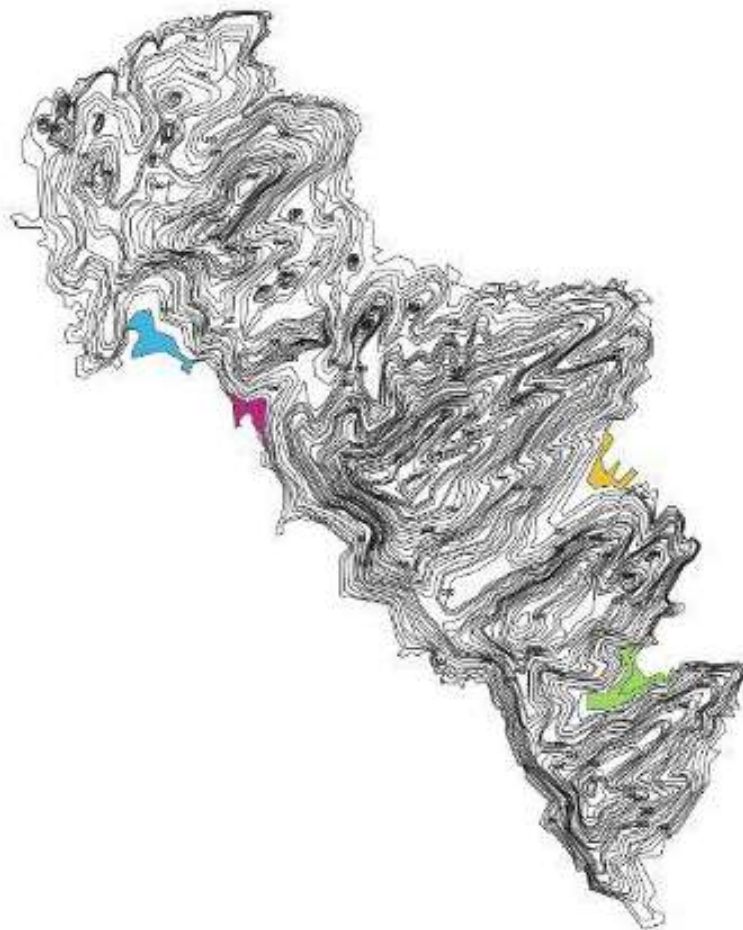
Τοπόσημα

Η Άνδρος χαρακτηρίζεται από πολλά στοιχεία, τα οποία την ξεχωρίζουν από τα κλασικά χαρακτηριστικά που απαρτίζουν ένα κυκλαδίτικο νησί. Η κοντινή της απόσταση από την Αθήνα, η αφθονία της σε νερά, ο έντονος πολιτιστικός της χαρακτήρας και η ναυτιλιακή της ιστορία μετατρέπουν την Άνδρο σε ένα πολυμορφικό νησί που δεν βασίζεται κατά κύριο λόγο στην τουριστική της φύση. Στο νησί υπάρχουν πολλά μουσεία, μεταξύ άλλων το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, στη Χώρα, το οποίο φιλοξενεί σπουδαία έργα σημαντικών καλλιτεχνών. Επίσης, η Άνδρος κατέχει πληθώρα νερόμυλων, αλλά και χωριά που συγκροτούνταν στο παρελθόν από μυλωνάδες για την παραγωγή αλευριού τόσο στο βόρειο όσο και στο νότιο τμήμα της. Στην Χώρα, βρίσκεται, επίσης, το άγαλμα του Αφανή Ναύτη, ως μία ένδειξη σεβασμού και ανάκλησης της ναυτικής μνήμης της Άνδρου. Παράκτια της Άνδρου υπάρχουν πολλές παραλίες-οργανωμένες και μη- που εξυπηρετούν τις τουριστικές ανάγκες του νησιού και ξεχωρίζουν για τη φυσική τους ομορφιά.

Κέντρα νησιού

1 Γαύριο

2 Μπατσι

Ανδρος_Χώρα

3

Όρμος Κόρθι

4

Εικ.23: Κέντρα νησιού
πηγή: 1.<<https://www.androssecrets.com/item/gavrio> >, 2.<<https://fourseasonsareece.gr/>>,
3.<<https://www.kathimerini.gr/k/travel/561392197/andros-polyprosopi-kai-anerchomeni/>> ,
4.<<https://welove2travel.gr/2020/07/12/>>, ίδια επεξεργασία

ΣΗΜΕΙΑ ΑΝΑΦΟΡΑΣ

Το οδικό δίκτυο της Άνδρου είναι γενικότερα πολύ εκτεταμένο, με 500 ασφαλτοστρωμένα χιλιόμετρα. Στην διοικητική ενότητα της Υδρούσας, υπάρχουν 150,5 χιλιόμετρα οδικού δικτύου, με τα 85,2 από αυτά να είναι με άσφαλο. Η Χώρα, η 2η σε πληθυσμό διοικητική ενότητα της Άνδρου, έχει 74,5 χιλιόμετρα δικτύου, με τα 69 ασφαλτοστρωμένα. Τέλος, στην ενότητα Κορθίου παρουσιάζονται 46,8 χιλιόμετρα οδικού δικτύου με άσφαλο. Υπάρχει σε όλο το νησί, η επαρχιακή οδός (η κεντρική) και η κοινοτική (οδός).

Οδικό Δίκτυο

Εικ.24: Οδικό δίκτυο
πηγή: <<https://www.openstreetmap.org/>>, ίδια επεξεργασία

Η Άνδρος είναι το μόνο από τα νησιά των Κυκλάδων που διαθέτει μεγάλη ποσότητα (επιφανειακών) υδάτων. Αυτό οφείλεται τόσο στο ύψος της βροχής (ετήσιο ύψος βροχόπτωσης) που είναι υψηλότερο σε σχέση με τα άλλα νησιά, αλλά και στο ότι συνίσταται από κρυσταλλικούς σχιστόλιθους, οι οποίοι είναι αδιαπέραστοι από το νερό. Το νησί παρουσιάζει πλήθος χειμάρων (οι οποίοι διογκώνονται κατά τους χειμερινούς μήνες), αλλά και πολυάριθμες πηγές (έχουν καταγραφεί περίπου 172 κοινόχρηστες πηγές). Το υδρολογικό δίκτυο διαμορφώνει τοπίο, τη μορφολογία και τη βλάστηση του νησιού. Όσον αφορά τα ρέματα, δεν υπάρχει κάποια οριοθέτηση και είναι κάτι που πρέπει να συμβεί.

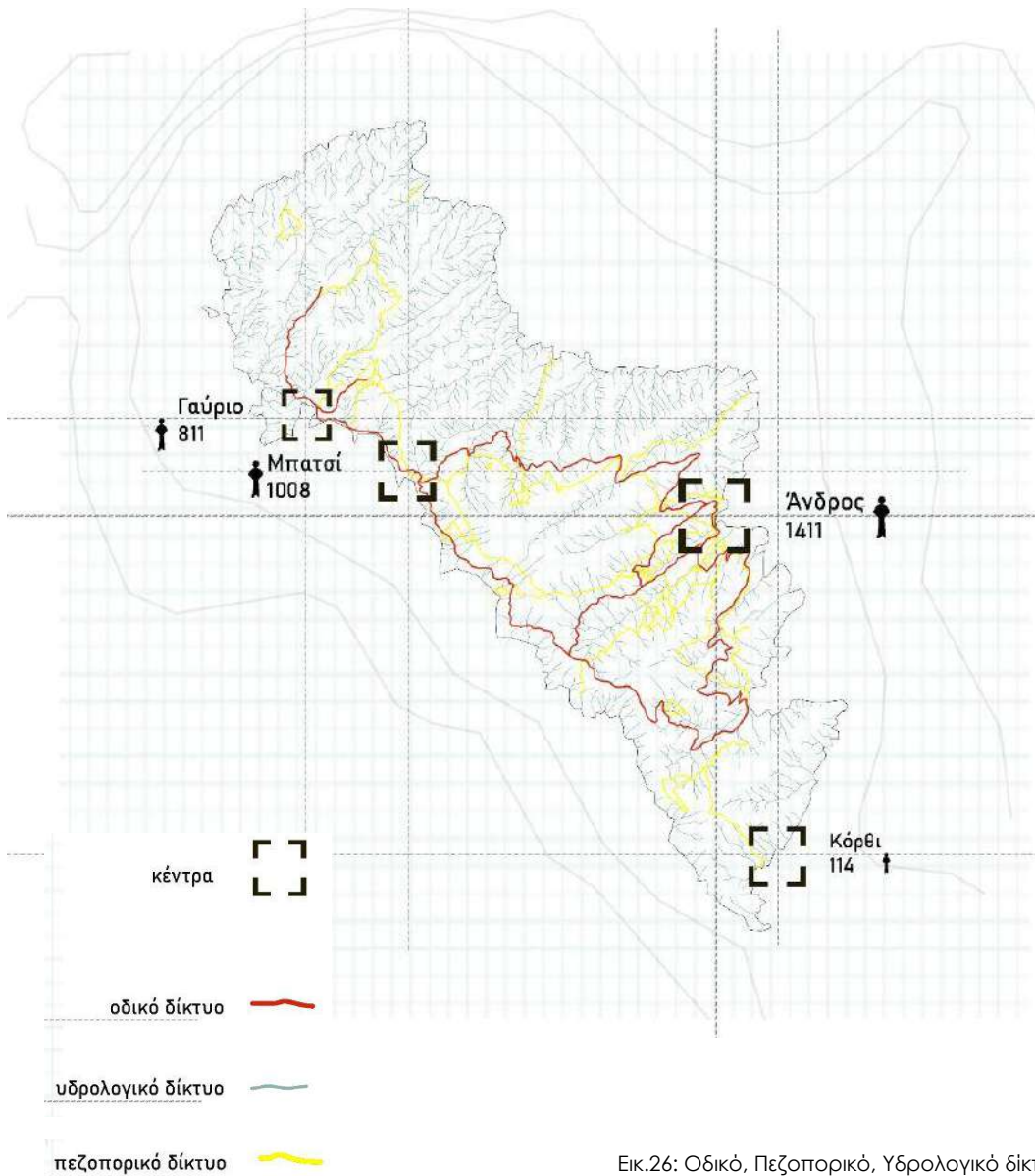
Υδρολογικό Δίκτυο

Εικ.25: Υδρολογικό δίκτυο
πηγή: <<https://www.openstreetmap.org/>>, <http://www.androslife.gr/material/Andros_SP_A_Geodatabase_informational_levels.pdf>, ίδια επεξεργασία

Πεζοπορικό Δίκτυο Συντήρηση Μονοπατιών Andros Routes

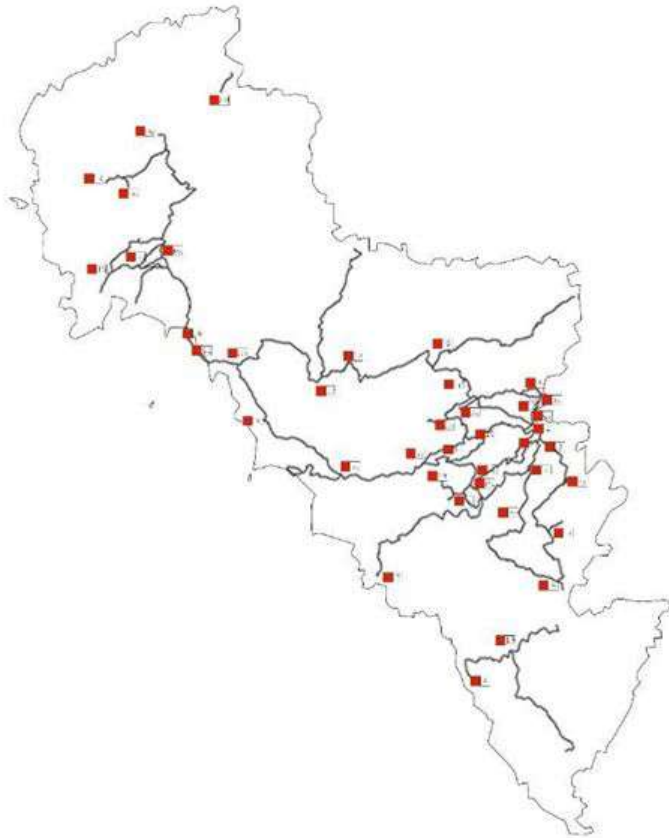
Το δίκτυο μονοπατιών της Άνδρου είναι πολύ διαδεδομένο και μάλιστα το νησί φημίζεται για τον τουρισμό του όσον αφορά τα μονοπάτια. Το καταγεγραμμένο δίκτυο μονοπατιών ξεπερνά τα 150 χλμ. και φαίνεται να υπάρχουν πολλά ακόμη. Τα μονοπάτια έχουν πιστοποιηθεί με ευρωπαϊκό σήμα ποιότητας Leading Quality Trails, μετατρέποντας την Άνδρο σε ιδανικό προορισμό για ποιοτική πεζοπορία, τόσο για τον εγχώριο τουρισμό όσο και ως ένα μέσο έλξης χιλιάδων αλλοδαπών. Όσον αφορά την συντήρηση και την ανάδειξη αυτών των μονοπατιών, υπεύθυνη είναι η ομάδα "Άνδρου Διαδρομές" (Andros Routes). Είναι μία μη κερδοσκοπική εταιρεία που στόχο έχει την συνέχεια και την αναπαραγωγή ποιοτικών μονοπατιών με κεντρικό άξονα την προστασία και την ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος.

Εικ.26: Οδικό, Πεζοπορικό, Υδρολογικό δίκτυο
πηγή: <<https://www.openstreetmap.org/>>, ίδια επεξεργασία

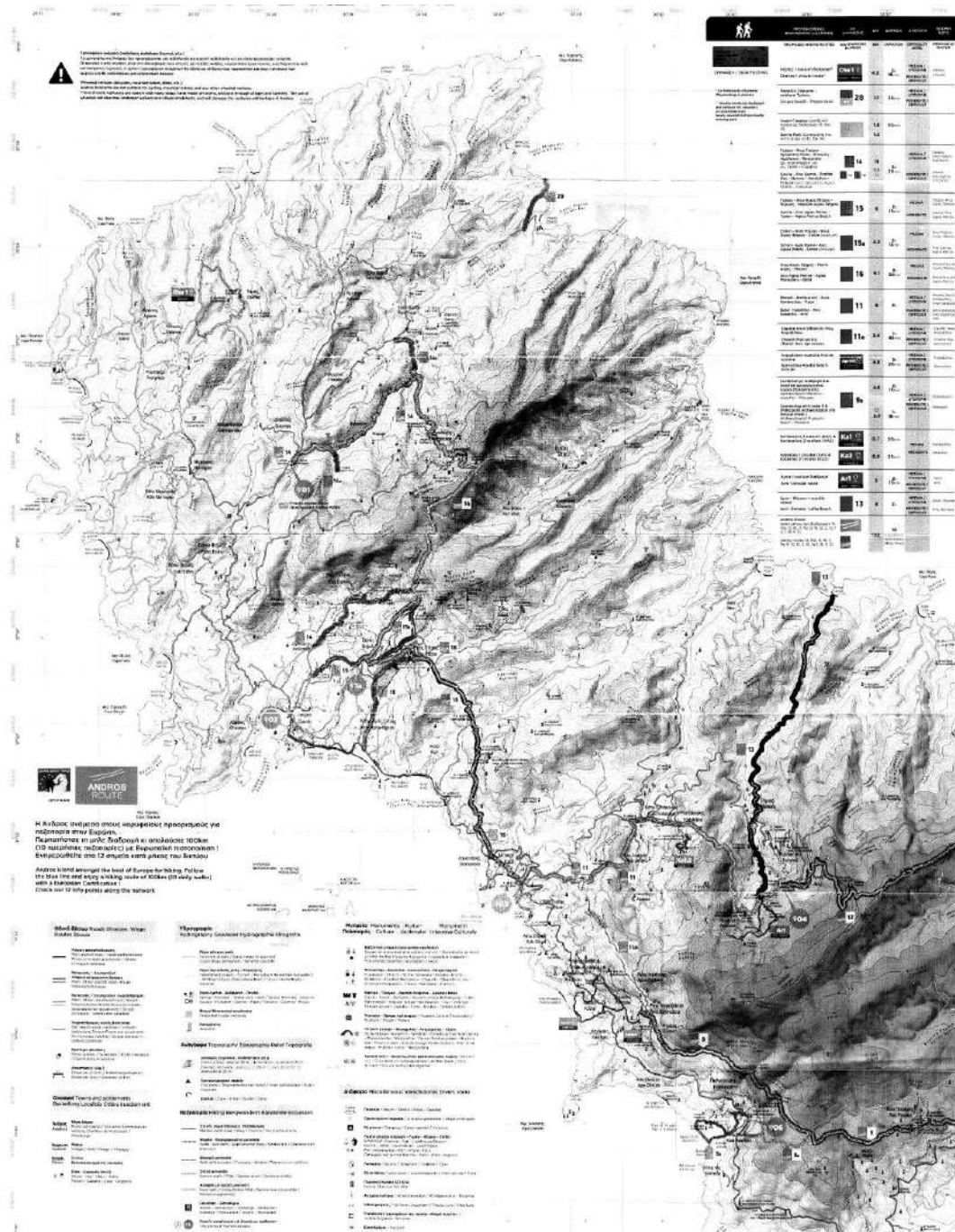

Πεζοπορικό Δίκτυο Χάρτης Andros Routes

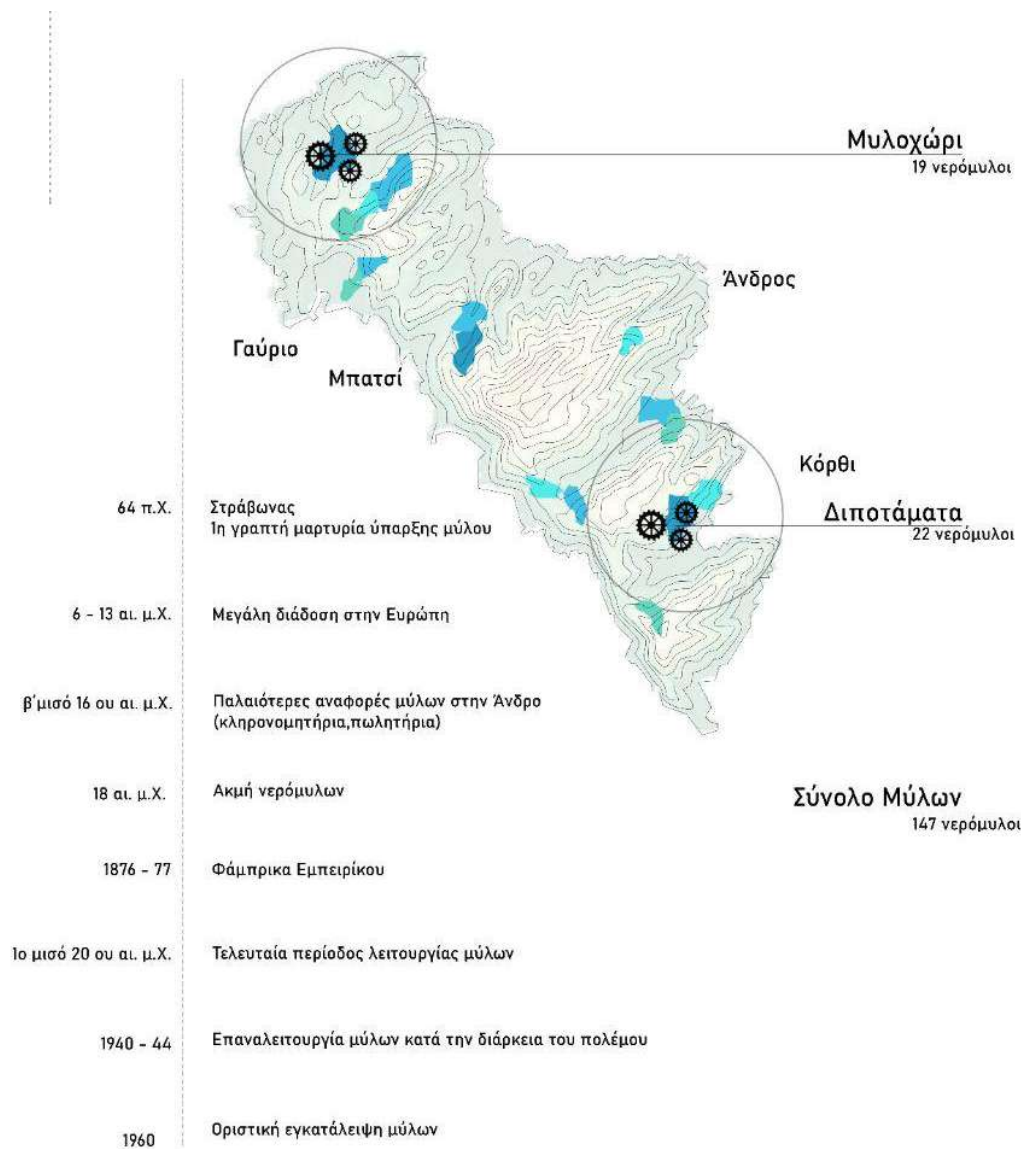

- ΝΟΒΑ - ΕΛΑΦΕΡΑ - 3
- ΝΟΒΑ - ΑΝΘΙΣΙΑ - 800
- ΝΟΒΑ - ΕΥΡΕΤΙ - 800
- ΝΟΥΗ - ΠΥΡΑΡΧΩΝΗ -
- ΣΚΥΡΟΥΤΗ - ΚΟΘΩΗ
- ΒΟΥΛΟΥΤΗ - ΠΑΡΝΑΙ
- ΣΤΑΥΡΟΒΕΛΤΑ - ΣΑΡΟΣ
- ΑΝΘΩΚΙΑ - ΠΑΡΝΑΙΑ
- ΚΥΡΑΝΟΥ - ΠΥΡΑΙ - ΑΝΘΩΚΙΑ - ΚΟΘΩΗ
- ΜΕΛΑΡΟΤΗ - ΣΤΡΟΥΒΕΛΙ - ΑΝΘΩΚΙΑ
- ΕΙΣΑΒΕΤΙ - ΑΡΝΙ
- ΣΟΥΦΡΟΥΤΗ - ΑΥΣΗ
- ΔΡΑΚΟ - ΠΕΜΑΤΑ - ΠΑΡΝΑΙΑ - ΑΝΩΣΑ
- ΜΕΡΟΥΤΑΝΙ - ΣΤΡΟΥΒΕΛΙ - ΔΑΦΝΙΟ
- ΚΥΡΥΠΙΟ - ΠΑΡΝΑΙΑ - ΑΠΙΟΥ - ΚΟΡΥΦΗ
- ΑΝΩ ΑΠΙΟΥ - ΠΕΤΡΙΤΟΙ - ΜΕΛΑΤΕ
- ΝΟΒΑ - ΜΙΘΑΛΙΑ
- ΛΙΜΝΙΑ - ΜΑΡΟΝ
- ΜΙΧΑΗΛ - ΡΟΜΗΤΗ - ΚΑΛΑΟ - ΠΑΡΝΑΙΑ - ΣΤΑΥΡΟΥ
- ΔΕΡΣΟΣ - ΣΗΜΑΙΟ - ΤΥΡΗΣ
- ΚΕΡΕΤΟ - ΑΝΩ - 40
- ΚΑΡΥΣΣΟΣ - 40 (ΚΕΡΕΤΟ)
- ΑΝΩ (ΣΤΑΥΡΟΥ)
- ΚΑΡΥΣΣΟΣ - 40 (ΚΕΡΕΤΟ)
- ΑΝΩ (ΣΤΑΥΡΟΥ)
- ΚΑΡΥΣΣΟΣ (ΣΤΑΥΡΟΥ)
- ΚΑΡΥΣΣΟΣ (ΣΤΑΥΡΟΥ)
- ΤΥΡΗΣ (ΣΤΑΥΡΟΥ)

Εικ.28: Χάρτης AndrosRoutes
πηγή: <<https://www.androsroutes.gr/el/>>

Εικ.27: Πεζοπορικό δίκτυο_AndrosRoutes
πηγή: <https://www.google.com/maps/d/viewer?mid=1OpaOLxIss_dU0J_oJiQlWw4vXPxyQpG8P&ll=37.865770521347265%2C24.898830560915286&z=11>, ίδια επεξεργασία

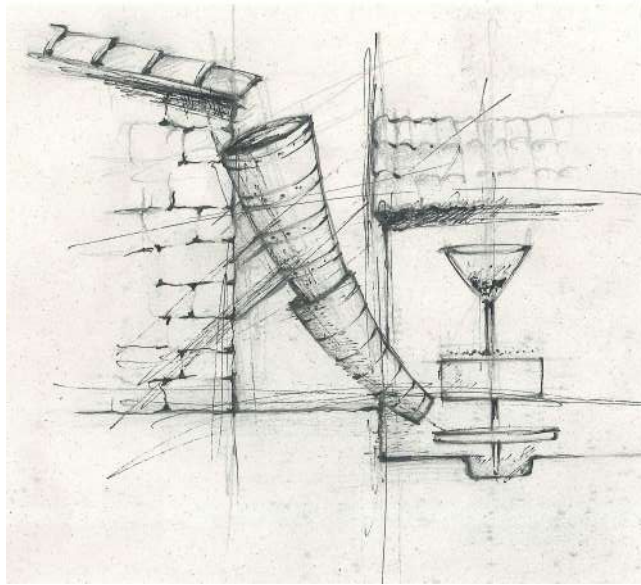

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η Άνδρος χαρακτηρίζεται για την πληθώρα νερόμυλων σε αυτή, κάτι που σπανίζει για νησί των Κυκλάδων-όπου παρατηρούνται συνήθως περισσότεροι ανεμόμυλοι. Σε όλη την Άνδρο καταγράφονται σε σύνολο περίπου 147 νερόμυλοι, από τους οποίους κάποιοι τοποθετούνται σε δύο χωριά νερόμυλων-λειτουργούσαν σαν ένα σύστημα, το Μυλοχώρι και τα Διποτάματα. Στο Μυλοχώρι- βόρεια της Άνδρου- καταγράφονται χωρίς ακρίβεια 19 νερόμυλοι, ενώ στα Διποτάματα-στο νότιο τμήμα του νησιού- 22.

Οι νερόμυλοι εμφανίζονται περίπου το 64 π.Χ. , όπου έχουμε την πρώτη γραπτή μαρτυρία ύπαρξης νερόμυλου από τον Στράβωνα, Έλληνα γεωγράφο και ιστορικό. Οι νερόμυλοι συναντάνε μεγάλη διάδοση μεταξύ του 6ου και 13ου αιώνα μ.Χ. σε όλη την Ευρώπη, ενώ στο δεύτερο μισό του 16ου αι. βρίσκουμε αναφορές συγκεκριμένα για την περιοχή της Άνδρου. Έπειτα συναντάνε μεγάλη ακμή τον 18ο αι. μ.Χ. και το 1876-1877 κατασκευάζεται η Φάμπρικα του Εμπειρικού στις Στενιές της Άνδρου, ένα πενταόροφο υδρόμυλο με σιτάρια που έφερνε ο ίδιος ο Εμπειρικός με τα καράβια του από τη Ρουμανία. Στο πρώτο μισό του 20ου αιώνα μ.Χ. αρχίζουν οι μύλοι να παρακμάζουν και πολλοί παύουν να λειτουργούν. Στην διάρκεια του πολέμου, 1940-44, οι μύλοι επαναλειτουργούν για την κάλυψη τοπικών αναγκών, με αυτούς να κλείνουν οριστικά και να εγκαταλείπονται περίπου το 1960. Σήμερα στην Άνδρο, οι περισσότεροι νερόμυλοι βρίσκονται σε ερειπιώδη κατάσταση, ενώ υπάρχουν σε διάφορες φάσεις προτάσεις και διαθέσεις για την αναστήλωσή τους, προκειμένου να προστατευτούν από το πέρασ του χρόνου.

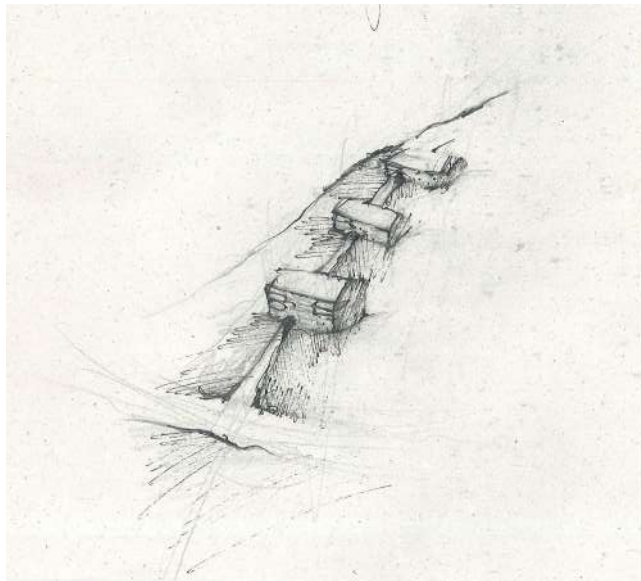
Νερόμυλοι

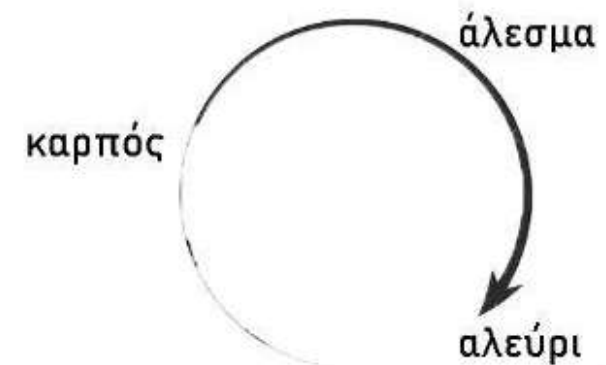
Σκίτσο 1: Λειτουργία Νερόμυλου
πηγή: σκίτσο Δευτεραίου Βασιλική

Οι νερόμυλοι λειτουργούν μέσω μιας στέρνας που συλλέγει το βρόχινο νερό. Έπειτα μέσω της κρέμασης το νερό πέφτει με ορμή στο νερόμυλο και συγκεκριμένα στην φτερωτή. Στην Άνδρο συναντάμε οριζόντιες φτερωτές, ενώ σε άλλες περιοχές υπάρχουν και οι τύποι κατακόρυφων φτερωτών. Κατά τη περιστροφή της φτερωτής μία από τις δύο μυλόπετρες -η πάνω- περιστρέφεται, και η οποία με τη σειρά της αλέθει τους καρπούς και παράγει το αλεύρι. Έπειτα, το νερό μέσω του νεραύλακου οδηγείται στην επόμενη κρέμαση που με ορμή πέφτει στην επόμενη φτερωτή και λειτουργεί ο επόμενος νερόμυλος.

Σε αυτό αναφέρεται και η αλυσιδωτή υδροδότηση, η οποία λειτουργούσε με αυτό τον τρόπο. Ουσιαστικά το νερό μεταφέρεται από μία κοινή στέρνα από τον πρώτο νερόμυλο στον επόμενο και καταλήγει έπειτα στο ποτάμι.

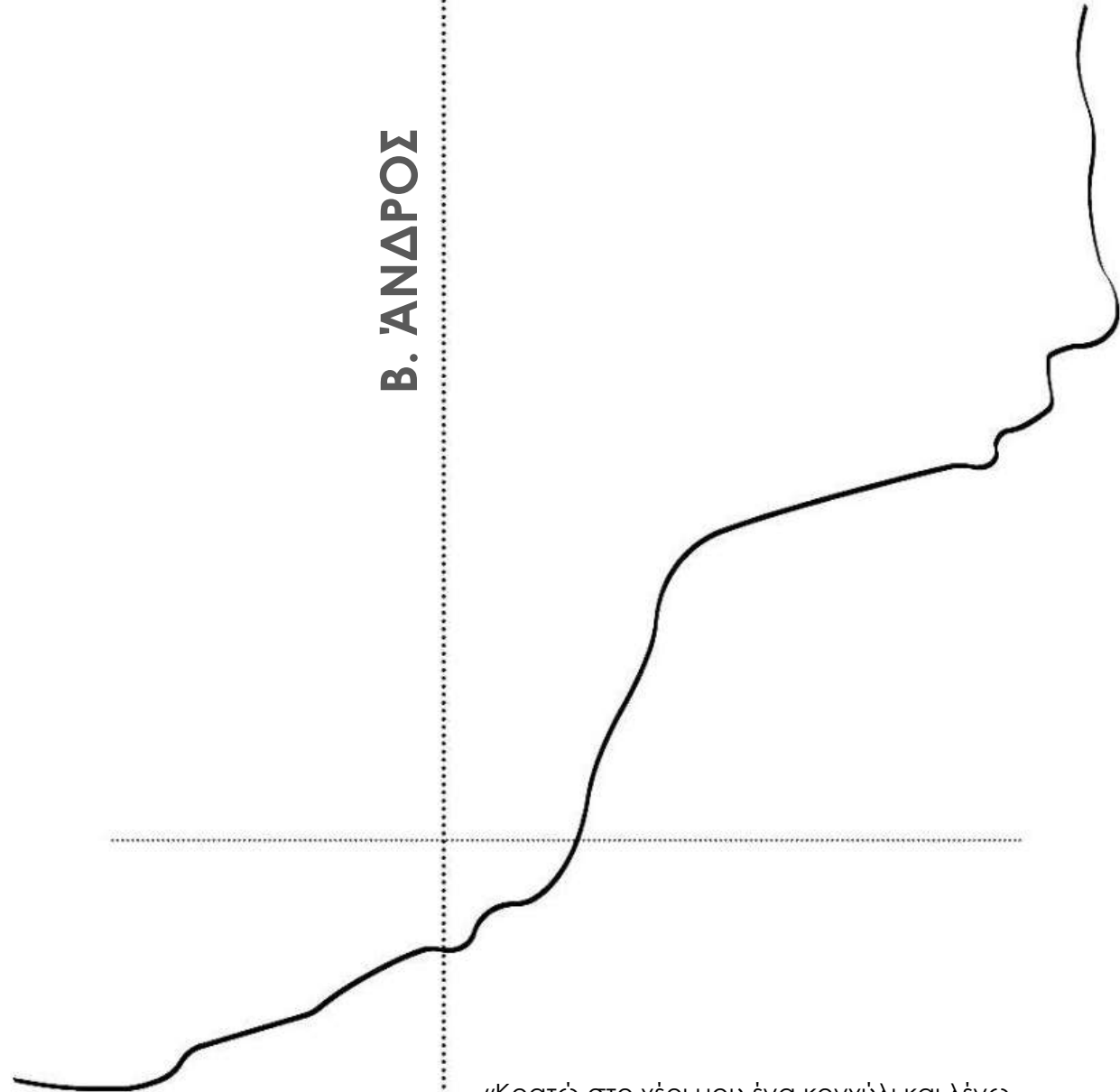

Σκίτσο 2: Αλυσιδωτή υδροδότηση
πηγή: σκίτσο Δευτεραίου Βασιλική

παραγωγή αλευριού

Β. ΆΝΔΡΟΣ

«Κρατώ στο χέρι μου ένα κοχύλι και λέγω
μέσα μου Άνδρος-Υδρούσα..»
Α.Εμπειρικός

ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Οι Φρουσαίοι ανήκουν στην διοικητική ενότητα Υδρούσας και συγκεκριμένα είναι κομμάτι του οικισμού Μακροταντάλου. Εντοπίζεται στην βόρεια πλευρά του νησιού και πλαισιώνεται από τις διοικητικές κοινότητες Βιτάλι, Αμμόλοχος, Φελλός, Γαύριο και Άνω Γαύριο.

Επικοινωνεί, με κεντρική αρτηρία δρόμου, με το λιμάνι του νησιού, το Γαύριο, το οποίο με την σειρά του συνδέεται με το Μπάτσι, την Χώρα και το Κόρθι, τα κέντρα του νησιού. Ο οικισμός, λόγω της θέσης του, δεν αποτελεί πέρασμα για τους κατοίκους ούτε και για τους επισκέπτες του νησιού.

Το οδικό και πεζοπορικό δίκτυο της Άνδρου αποτυπώνεται πιο αραιό στο βόρειο τμήμα της. Ο κύριος άξονας κίνησης ενώνει το λιμάνι με μερικούς οικισμούς και διακόπτεται απότομα μετά από μερικά χιλιόμετρα. Τα παρακλάδια του κεντρικού δρόμου, που οδηγούν στα υπολοιπα χωριά, αποτελούν δύσβατους χωματόδρομους.

Τα μονοπάτια πεζοπορίας είναι αισθητά λιγότερα, αλλά υπαρκτά, φανερώνοντας μια ανάγκη διερεύνησης του τοπίου. Στην περιοχή των Φρουσαίων ξεκινάει το μονοπάτι 14.

Το υδρολογικό δίκτυο συνεχίζει να είναι πλούσιο, με μεγάλα παρακλάδια..

Στο βόρειο τμήμα της Άνδρου εντοπίζονται πανομοιότυπες χρήσεις με το σύνολο του νησιού. Ελάχιστη έκταση καταλαμβάνει ο αστικός ιστός και εντοπίζεται στο λιμάνι του Γαυρίου, ενώ σε αρκετά σημεία εμφανίζεται βλάστηση ανθρώπινης παρέμβασης -καλλιέργειες, οπωροφόρα δέντρα, ελαιώνες-. Ωστόσο, το μεγαλύτερο ποσοστό της έκτασης καλύπτεται από φυσική βλάστηση -πλατύφυλλα, σκληροφυλλική βλάστηση, θάμνοι, χερσοτοποι-.

Η βλάστηση του βόρειου τμήματος διαφοροποιείται σε μικρό βαθμό από το υπόλοιπο νησί και φαίνεται πιο άγρια και πλούσια. Το τοπίο μοιάζει ανεξερεύνητο με μικρή ανθρώπινη παρέμβαση.

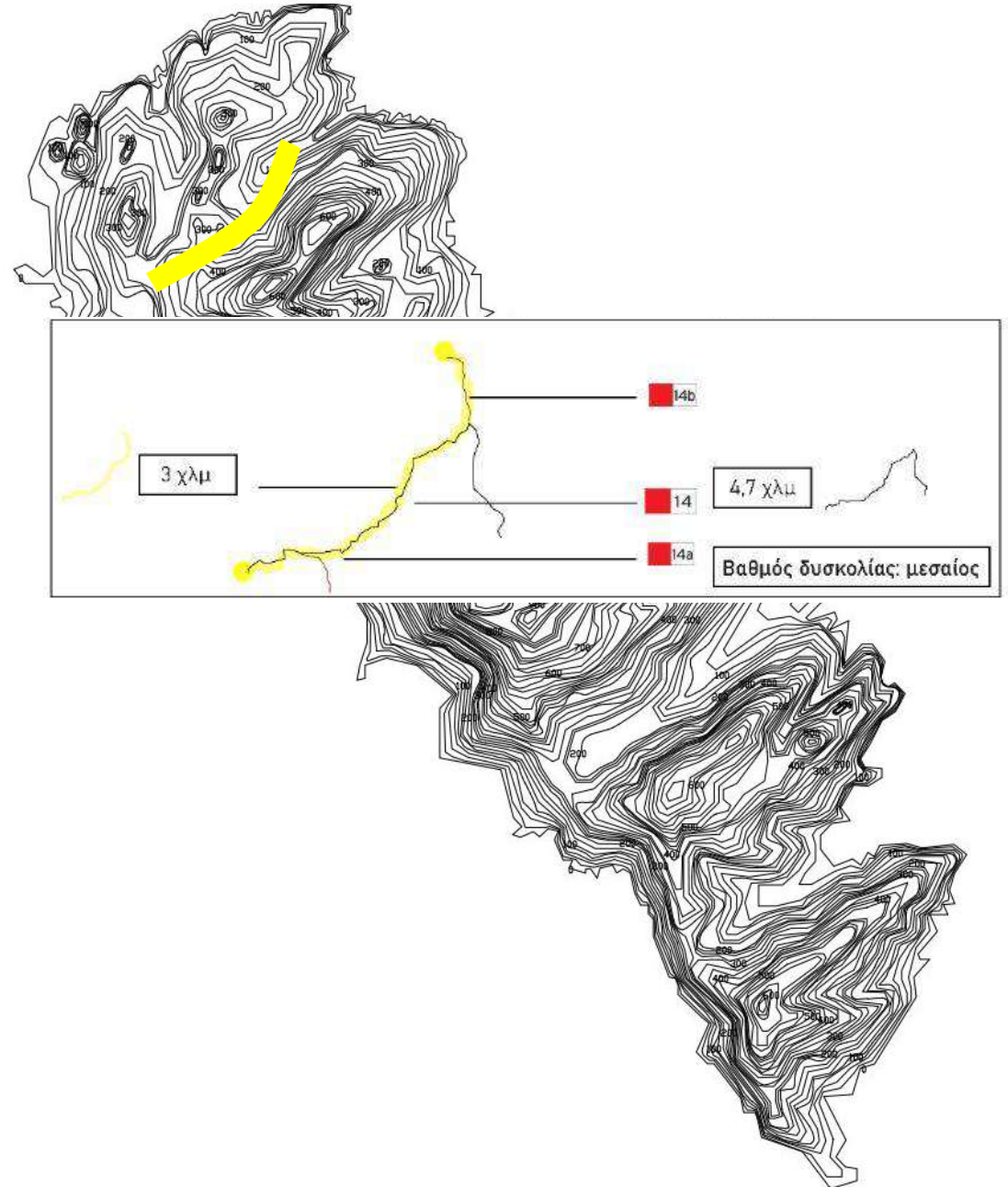

ΜΟΝΟΠΑΤΙ 14

Το μονοπάτι 14 ή αλλιώς Μυλοχώρι με ονομασία ΝΕΡΟΜΥΛΟΙ ΦΡΟΥΣΑΙΩΝ- ΓΑΥΡΙΟ ανήκει στο δίκτυο μονοπατιών της Άνδρου, είναι ευρωπαϊκά πιστοποιημένο από το Σήμα Ποιότητας "LeadingQualityTrails-BestofEurope" (ποιοτική πεζοπορία) και συντηρείται από την εθελοντική, μη κερδοσκοπική ομάδα που εδράζεται στο νησί, την AndrosRoutes. Το μονοπάτι προσεγγίζεται από την επαρχιακή οδό Λιμάνι-Γαυρίου μέχρι το σημείο που αφήνει κανείς το αυτοκίνητο και ξεκινάει την πεζοπορία. Σύμφωνα με την AndrosRoutes, ο βαθμός δυσκολίας είναι μεσαίος, καθώς υπάρχουν σημεία που δυσκολεύει η κίνηση είτε λόγω δύσκολης ανάβασης και κατάβασης είτε λόγω τραχύ εδάφους. Το μονοπάτι ξεκινάει ως μονοπάτι 14 και διακλαδίζεται στην αρχή του με το 14α (βλ.εικόνα), το οποίο όμως δεν χρησιμοποιείται κατά την κίνηση. Το μονοπάτι συνεχίζει ως 14 μέχρι το σημείο που συναντά το τέλος το 14β (βλ.εικόνα) και είτε συνεχίζει η πορεία με αυτό είτε με το 14. Για την προτεινόμενη κίνηση|πορεία επιλέγεται το 14β, το οποίο καταλήγει πάλι στην επαρχιακή οδό. Η πορεία 14-14β είναι συνολικά 3 χιλιόμετρα (ενώ το μονοπάτι 14 -που φτάνει στο Γαύριο- είναι συνολικά στα 4,7 χιλιόμετρα).

Το μονοπάτι θα μπορούσε να λειτουργήσει και αντίστροφα, ξεκινώντας από το 14β και καταλήγοντας στην αρχή του 14.

Το βασικό **πρόβλημα** κατά την επίσκεψη στο μονοπάτι είναι ότι η είσοδος με την έξοδο βρίσκονται αρκετά απομακρυσμένα. Δημιουργείται έτσι μια ανάγκη μετακίνησης των επισκεπτών από το ένα σημείο στο άλλο κατά την ολοκλήρωση της διαδρομής.

Αφηγήσεις για το μονοπάτι

...όταν ήμουν μικρός-γύρω στα πέντε μου- με είχαν στείλει οι γονείς μου με το γαϊδούρι να πάρω αλεύρι από το Μυλοχώρι. Στην επιστροφή θυμάμαι, λόγω μεγάλης κατηφόρας και επειδή ήμουν μικρός, μου έπεσε όλο κάτω και είχα φοβηθεί να γυρίσω σπίτι να γυρίσω σπίτι μου γιατί θα με μαλωναν.

Γιάννης Τριδήμας-ιδία αφήγηση

(έρευνα, καταγραφή, συντήρηση μονοπατιού 14 & περιγραφές διαδρομών AndrosRoutes)

Την πρώτη φορά που πήγαμε να καταγράψουμε τους νερόμυλους -στο Μυλοχώρι- ήταν πολύ δύσκολο να τους προσεγγίσουμε λόγω της πυκνής βλάστησης. Αργότερα, όμως, καταφέραμε να καταγράψουμε-χωρίς σιγουριά- 20 νερόμυλους.

Στέφανος Νομικός-ιδία αφήγηση

(αρχιτέκτονας-έρευνα στους νερόμυλους της Άνδρου)

Τα τελευταία χρόνια έχουμε ανοίξει πολλά μονοπάτια, αλλά είναι δύσκολο γιατί τα συντηρούμε εμείς-οι εθελοντές.

Όλγα Καραγιάννη-ιδία αφήγηση

(συντονίστρια δράσεων & routeangel στο AndrosRoutes)

Στις Κυκλάδες υπάρχουν-κυρίως- πολλοί ανεμόμυλοι. Χαρακτηριστικά στην Άνδρο εμφανίζονται και πολλοί νερόμυλοι. Υπάρχουν διάφορα προγράμματα που έχουν στόχο την αναστήλωσή τους.

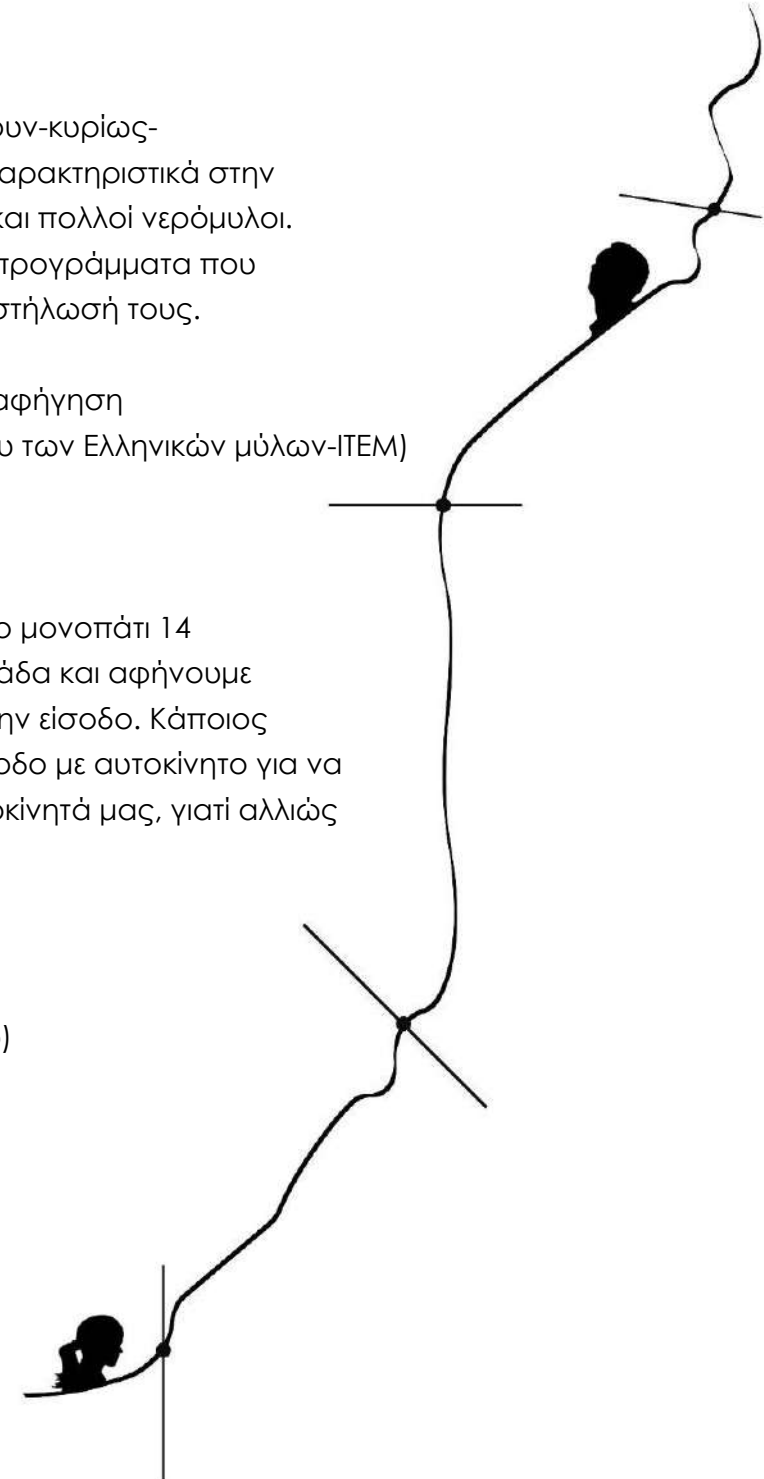
Γρυπάρη Μαρία-ιδία αφήγηση

(μέλος του Ινστιτούτου των Ελληνικών μύλων-ITEM)

..όταν πηγαίνουμε στο μονοπάτι 14 οργανώνουμε μία ομάδα και αφήνουμε τα αυτοκίνητά μας στην είσοδο. Κάποιος μας περιμένει στην έξοδο με αυτοκίνητο για να μας γυρίσει στα αυτοκίνητά μας, γιατί αλλιώς είναι μεγάλη η απόσταση.

Ελένη-ιδία αφήγηση

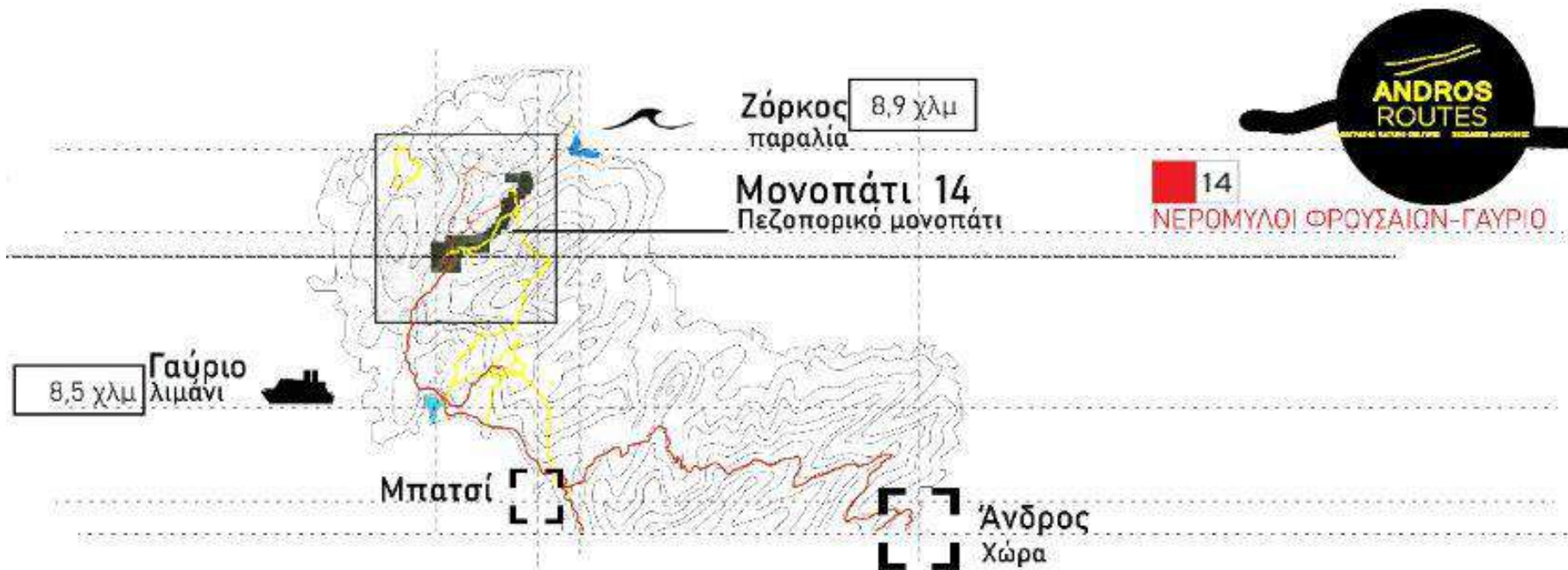
(κάτοικος Αμμόλοχου)

ΠΟΛΟΙ ΜΟΝΟΠΑΤΙΟΥ

Το μονοπάτι 14 ή αλλιώς Μυλοχώρι, τροφοδοτείται από διάφορους πόλους έλξης. Κοντά στο πεζοπορικό μονοπάτι (με ονομασία 14: ΝΕΡΟΜΥΛΟΙ ΦΡΟΥΣΑΙΩΝ-ΓΑΥΡΙΟ) και πέρα από αυτό συναντάται η παραλία Ζόρκος, στα 8,9 χιλιόμετρα, η οποία έχει ιδιαίτερο τουριστικό ενδιαφέρον και κανείς την προσεγγίζει οδικώς και κατά κύριο λόγο τους καλοκαιρινούς μήνες. Το πιο κοντινό κέντρο-οικισμός είναι το Γαύριο, από το οποίο κιάλας προσεγγίζεται οδικώς το μονοπάτι.

Η απόσταση από το Γαύριο, στο οποίο βρίσκεται και το λιμάνι του νησιού, είναι 8,5 χιλιόμετρα. Στον χάρτη παρουσιάζονται και τα άλλα δύο σχετικά κοντινά κέντρα με τα οποία διαπερνά ο επαρχιακός δρόμος Λιμάνι-Γαυρίου με κοντινότερη απόσταση, το Μπατσί πρώτα και έπειτα η Άνδρος ή αλλιώς Χώρα.

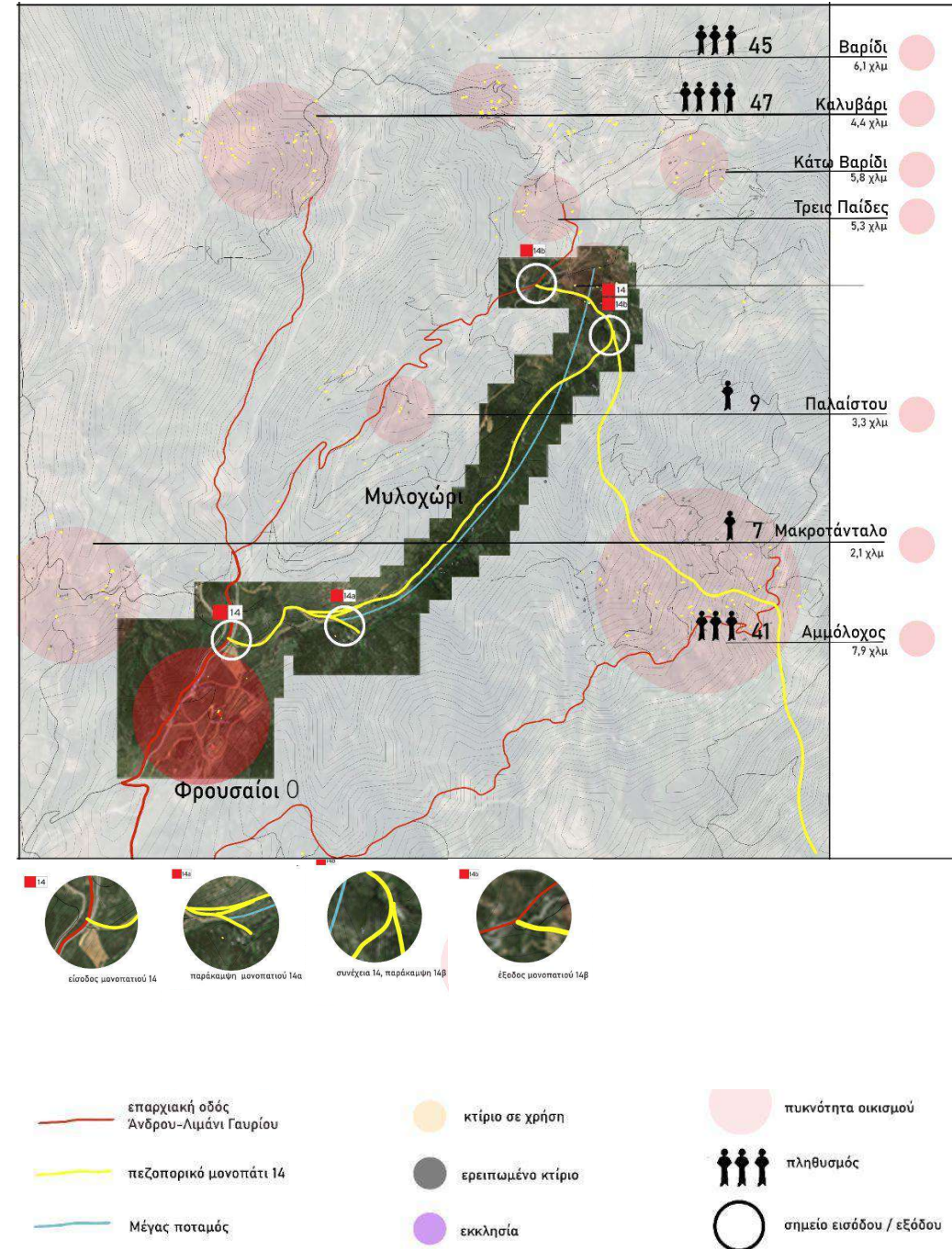
ΓΥΡΩ ΟΙΚΙΣΜΟΙ

Ανατολικά των Φρουσαίων βρίσκεται ο Αμμόλοχος, μια σχετικά πυκνοκατοικημένη κοινότητα, με τον αριθμό των μόνιμων κατοίκων να φτάνει τους 41. Δυτικά, εντοπίζεται το Μακροτάνταλο ή Σιδόντας, με μόλις 7 κατοίκους, ενώ βόρεια εκτείνονται οι οικισμοί Παλαίστου, Τρεις Παιδες, Κάτω Βαρίδι, Βαρίδι και Καλυβάρι. Το Βαρίδι και το Καλυβάρι τοποθετούνται στην κορυφή της πληθυσμιακής πυκνότητας, με 45 και 47 μόνιμους κατοίκους, αντίστοιχα. Οι υπόλοιποι οικισμοί σημειώνουν 0 κατοίκους, συμπεριλαμβανομένων και των Φρουσαίων.

Όλοι οι οικισμοί κατοικούνται από αγρότες και κτηνοτρόφους, με την πλειοψηφία των κτισμάτων να χρησιμοποιείται για αγροτική χρήση (στάβλοι, ταϊσטרές χτιστές αποθήκες, φάρμες). Πολλά είναι τα ερειπωμένα - γκρεμισμένα κτίσματα, τα κονάκια που παλαιότερα κατοικούσαν.

Το οδικό δίκτυο δεν είναι ανεπτυγμένο, καθώς οι περισσότεροι δρόμοι είναι χωματόδρομοι, ενώ μόνο ο κεντρικός δρόμος είναι ασφαλτοστρωμένος.

Το τοπίο συνδυάζει αγροκτήματα-πολλά από αυτά ερειπωμένα και εγκαταλελειμμένα- με άγρια φύση και πυκνή βλάστηση. Αυτό το στοιχείο προσδίδει στο μέρος την αίσθηση της ηρεμίας και του απόμερου, κάνοντας το τοπίο πολύ ιδιαίτερο και ξεχωριστό.

Εικ.33: Γύρω οικισμοί
πηγή: <<https://earth.google.com/web/>>, ίδια επεξεργασία

ΓΥΡΩ ΟΙΚΙΣΜΟΙ

Τα κτίρια των Φρουσαίων και της ευρύτερης περιοχής αυτών χωρίζονται σε δύο βασικές κατηγορίες, κτίρια σε χρήση και ερειπωμένα κτίρια. Τα κτίρια που χρησιμοποιούνται είναι κυρίως αγροκτήματα, φάρμες και στάβλοι. Τα ερείπια αποτελούσαν παλαιότερα κατοικίες - κονάκια. Πολλά βρίσκονται σε καλή κατάσταση, δίνοντας την δυνατότητα κατανόησης της χρήσης τους, ενώ άλλα είναι γκρεμισμένα, με μεγάλο βαθμό αλλοίωσης. Εντυπωσιακά μεγάλος είναι ο αριθμός εκκλησιών (εκκλησιάκια, ξωκλήσια, ιεροί ναοί), οι οποίες βρίσκονται χτισμένες σε κάθε πύκνωμα οικισμού αλλά και απομονωμένες σε χαράδρες ή υψόμετρα.

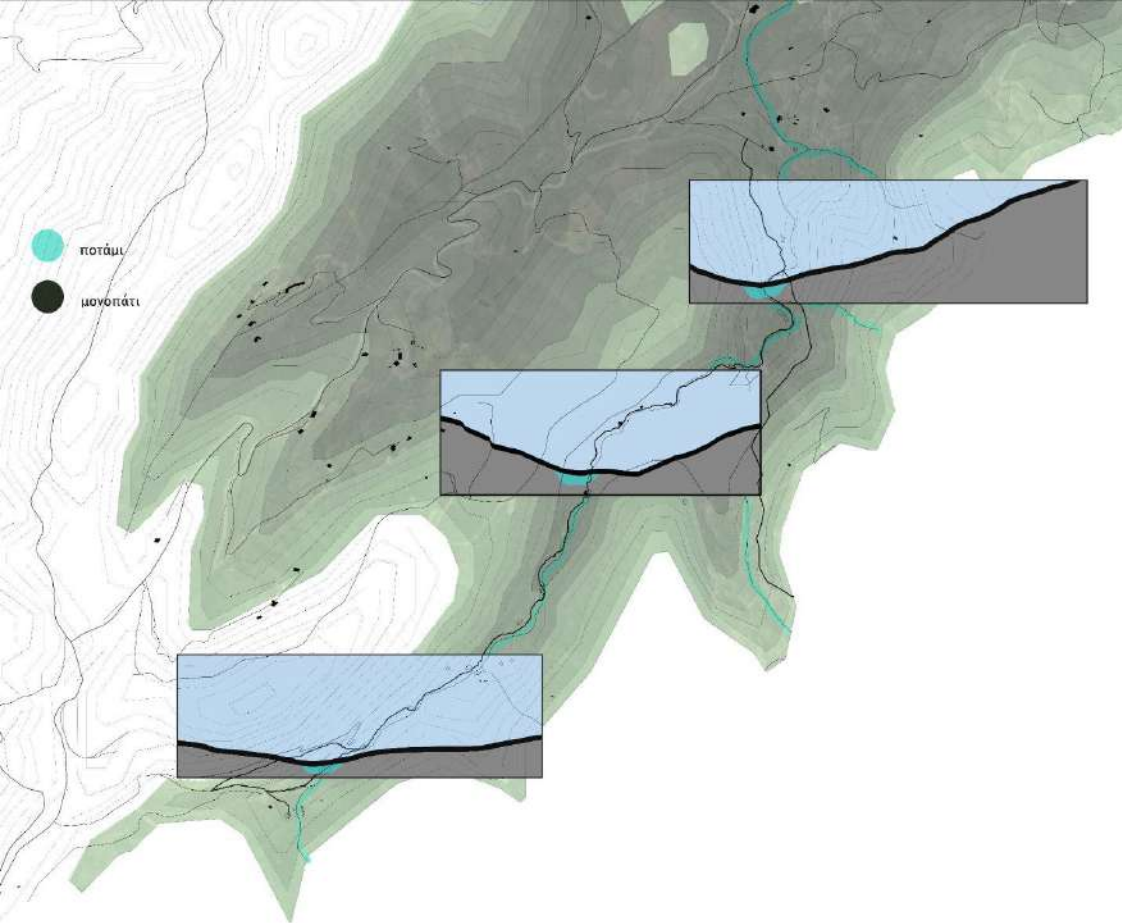
Το ποσοστό ερειπωμένων κτιρίων δείχνει την εγκατάλειψη αυτών των οικισμών και ταυτόχρονα δίνει μια εικόνα για το πως ήταν παλαιότερα αυτοί οι οικισμοί.

Οι Φρουσαίοι ανήκουν στους ερειπωμένους οικισμούς της Άνδρου και δεν καταγράφουν κανένα κάτοικο. Η σημερινή εικόνα τους είναι μια αγροτική περιοχή με δύο μόνο αγροκτήματα και ένα εκκλησιάκι στην έκταση που γεωγραφικά εντοπίζονται οι Φρουσαίοι.

ΜΥΛΟΧΩΡΙ _ ΜΟΝΟΠΑΤΙ 14

Τι είναι η πατρίδα μας;
...Μην είναι τάχατε τὰ έρειπωμένα
άρχαιά μνημεία της χρυσή στολή,
πού η τέχνη έφόρεσε και τὸ καθένα
μία δόξα άθάνατη άντιλαλεί;
“Τι είναι η πατρίδα μας”
Ι.Πολέμης

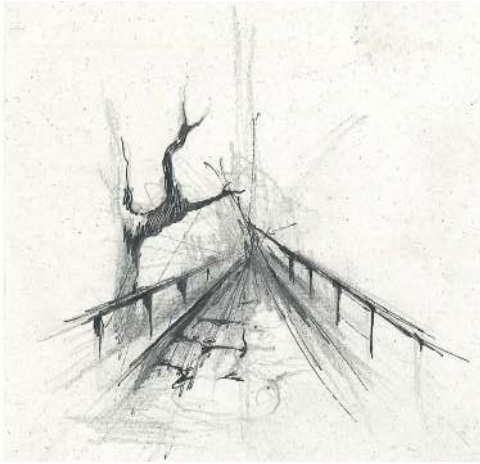
ΥΦΕΣ ΜΟΝΟΠΑΤΙΟΥ

Το μονοπάτι εκτείνεται γύρω από τον ποταμό, συγκεκριμένα το στοιχείο του νερού διαπερνά όλο το μονοπάτι. Χαρακτηρίζεται από έντονο επικλινές έδαφος, σε κάποια σημεία η ανάβαση και η κατάβαση είναι έντονης δυσκολίας, ενώ και το έδαφος παρουσιάζεται συχνά τραχύ και δύσβατο. Η βλάστηση καθ'όλη την πορεία του εν λόγω μονοπατιού είναι αρκετά άγρια και συχνά αποτελεί φυσικό "εμπόδιο" στην ομαλή γραμμική κίνηση. Στην κίνηση αυτή συναντώνται συχνά φυσικά περάσματα είτε από δομημένα (βλ. νερόμυλους) είτε από φυσικά (βλ. κάποιο δέντρο) στοιχεία, ενώ σε άλλα σημεία το μονοπάτι "ανοίγει" και παρουσιάζονται οπτικές φυγές και μεγάλα ανοίγματα σαν σημεία προς παρατήρηση. Το μονοπάτι, επίσης, διατρέχεται από πληθώρα νερόμυλων-εγκαταλελειμμένων πια-, ωστόσο σε καλή κατάσταση πολλοί από αυτούς. Συνοψίζοντας, η υλικότητα του μονοπατιού είναι το χώμα και η πέτρα, στο τοπίο υπάρχει άγρια βλάστηση σε πληθώρα, ενώ το νερό κατά πλειοψηφία διατρέχει παράλληλα το μονοπάτι.

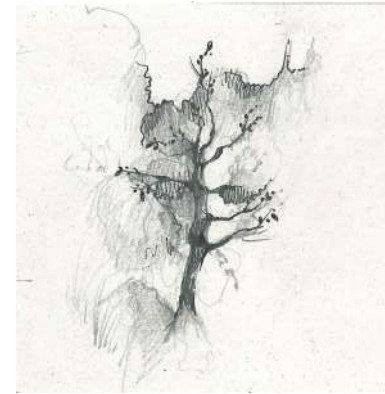
Εικ.35: Υφές μονοπατιού

πηγή: <<https://www.openstreetmap.org/>>, ίδια επεξεργασία

ΥΦΕΣ ΜΟΝΟΠΑΤΙΟΥ

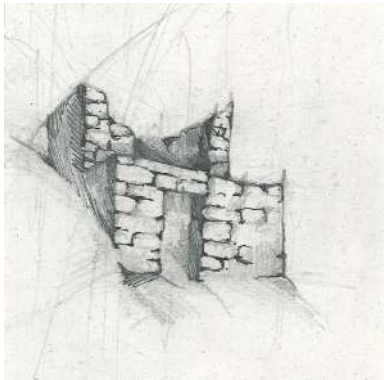
γέφυρα

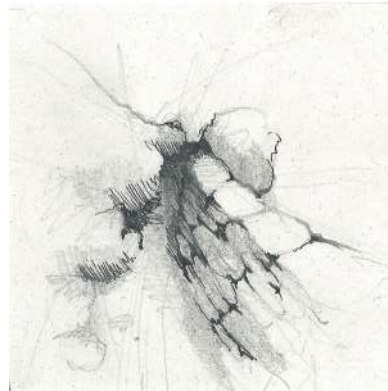
φύτευση

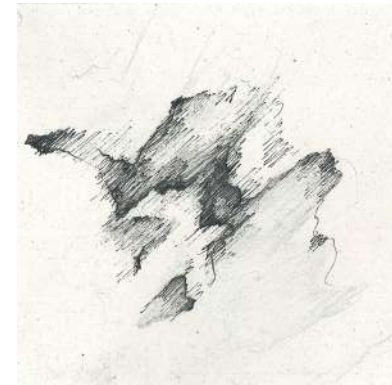
ζώα

κονάκι

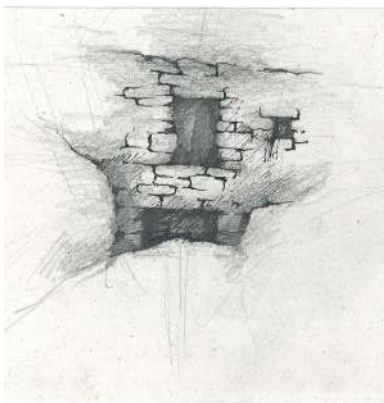
αιμασιά

βράχος

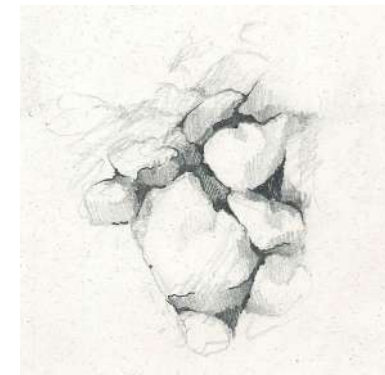
πλάκες

νερόμυλος

Σκίτσο 3: Δομημένα στοιχεία
πηγή: σκίτσο Δευτεραίου Βασιλική

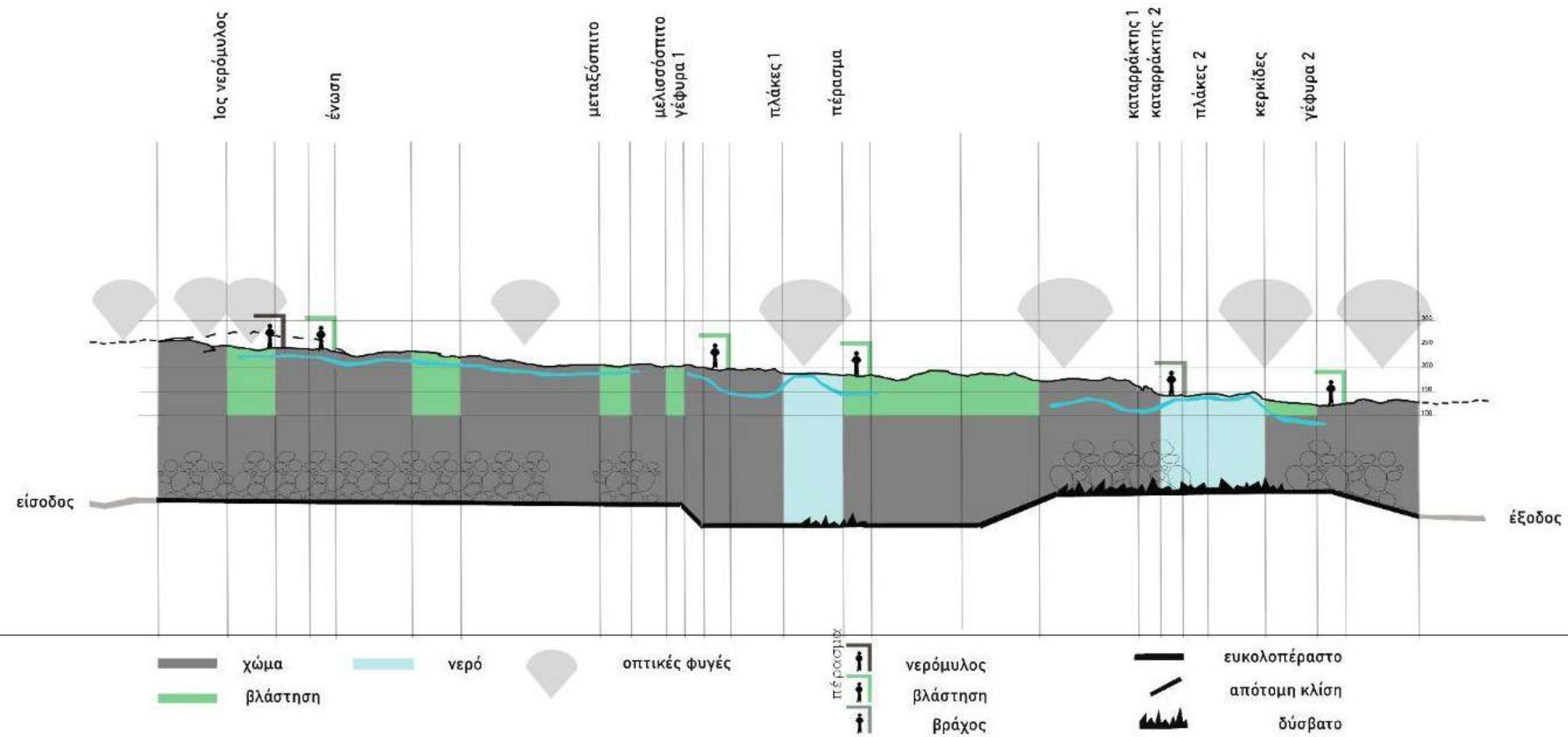
Σκίτσο 4: Φυσικά στοιχεία
πηγή: σκίτσο Δευτεραίου Βασιλική

πέτρες

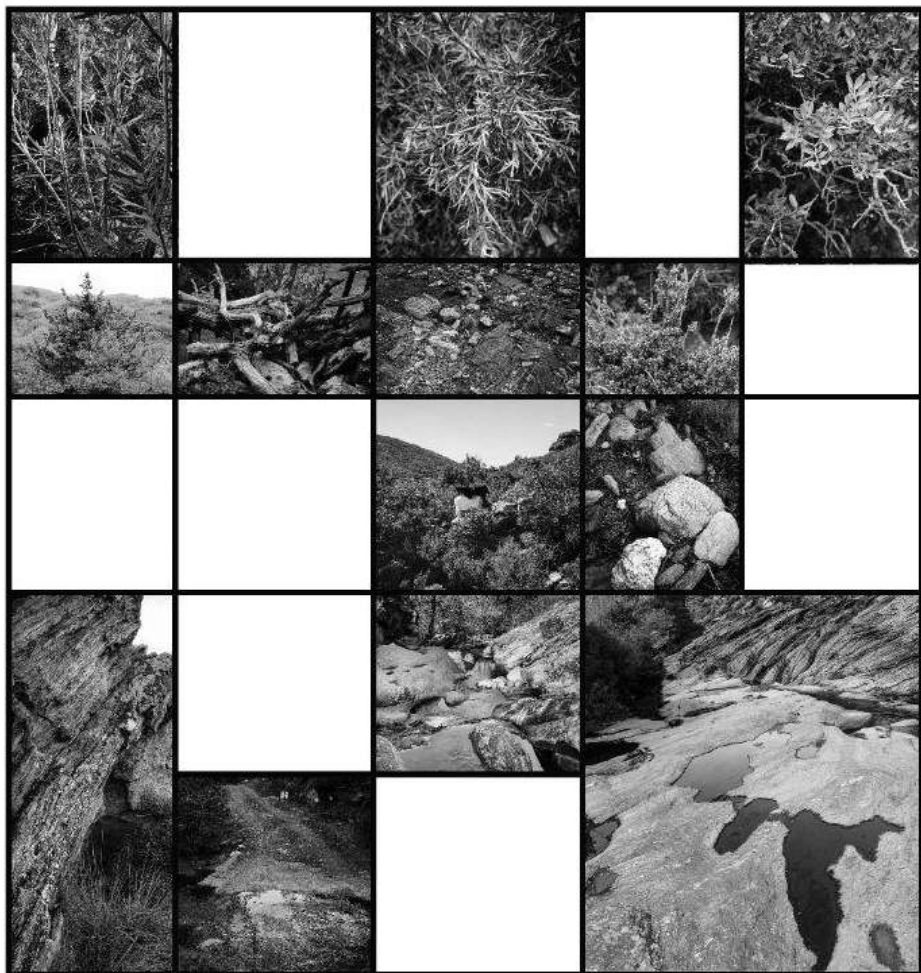

ποτάμι

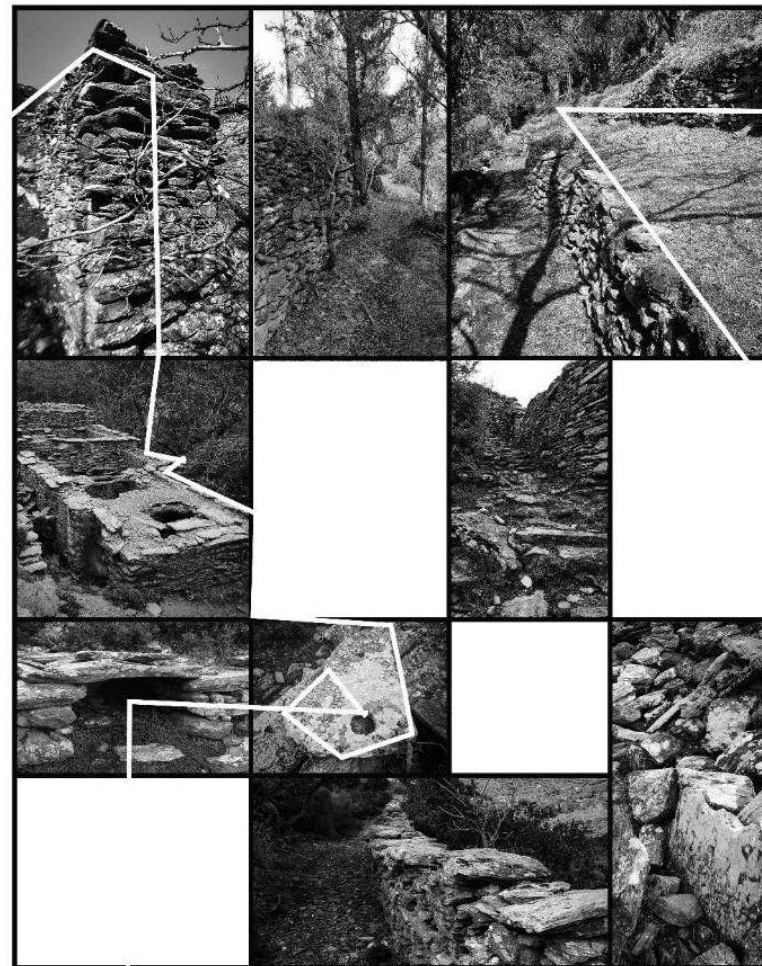
Εικ.36: Τομή μονοπατιού
πηγή: ίδια επεξεργασία

Φυσικό Περιβάλλον

Εικ.37: σύνθεση φωτογραφιών Φυσικών στοιχείων μονοπατιού
πηγή:αρχείο και ίδια επεξεργασία

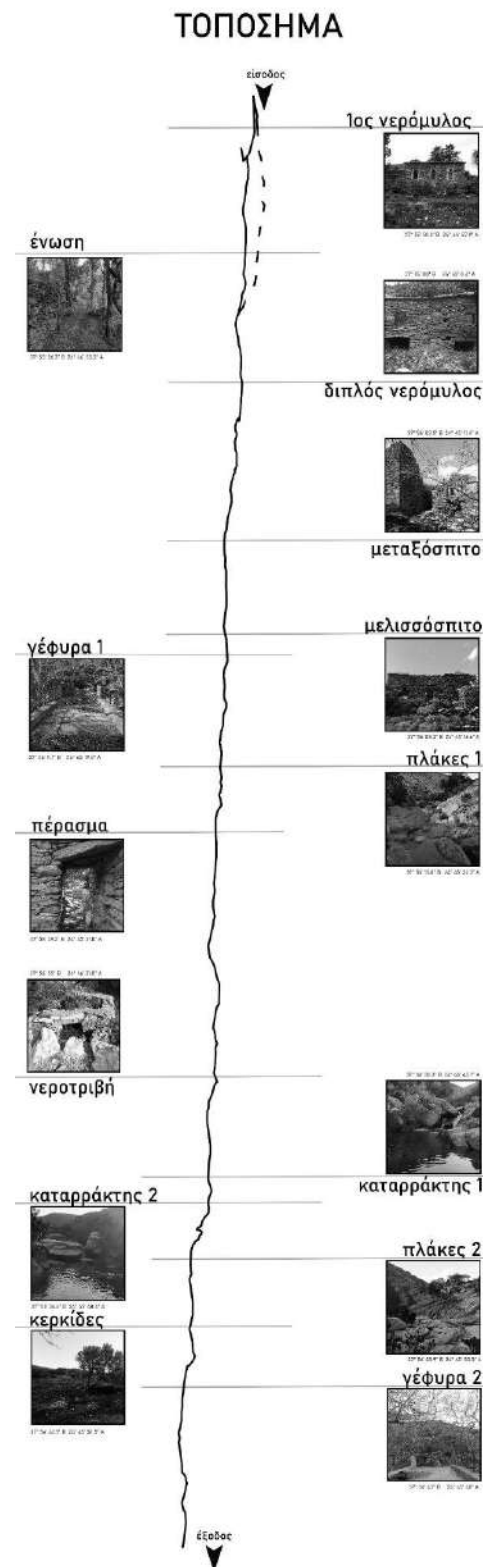
Δομημένο Περιβάλλον

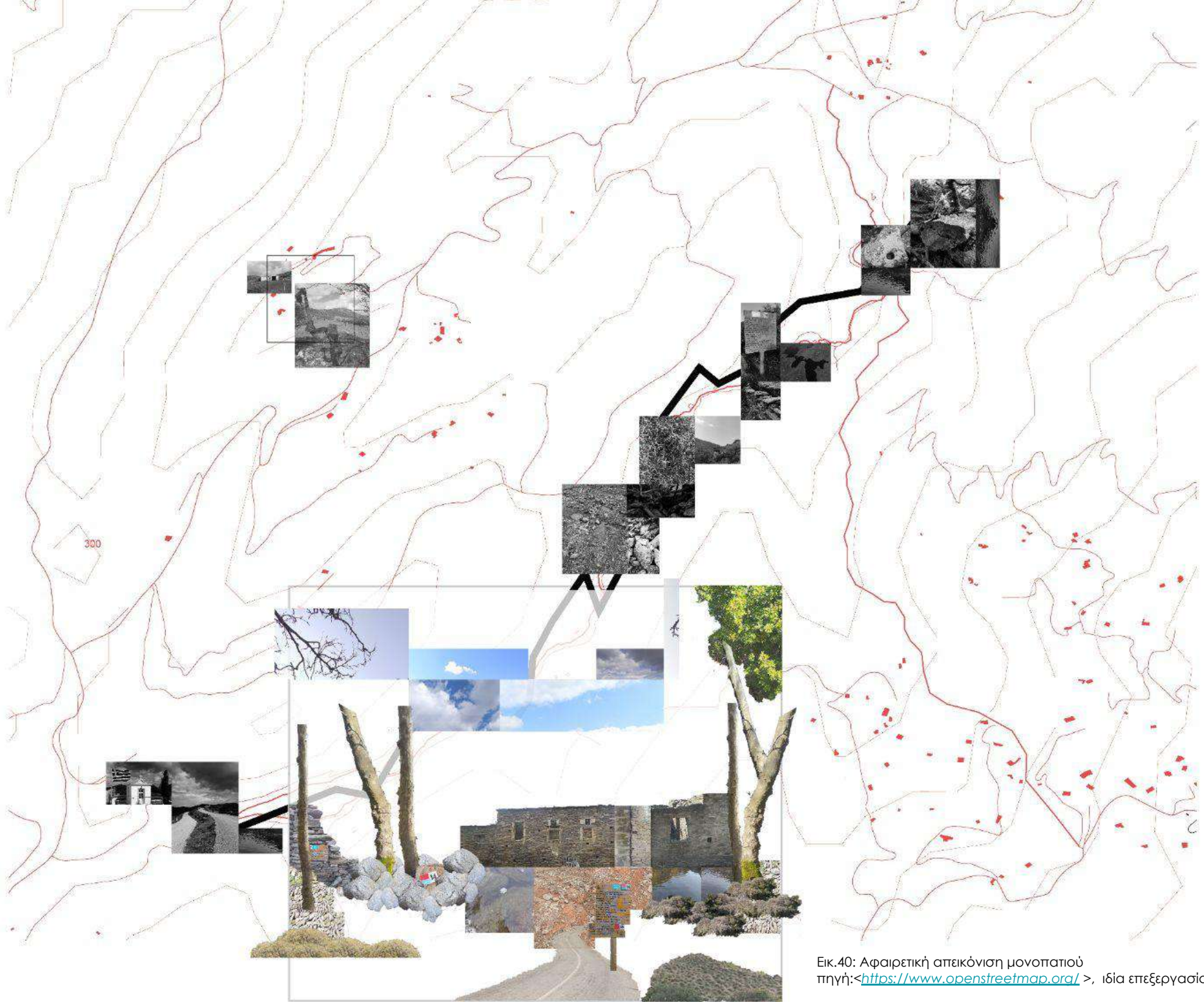
Εικ.38: σύνθεση φωτογραφιών Δομικών στοιχείων μονοπατιού
πηγή:αρχείο και ίδια επεξεργασία

ΤΟΠΟΣΗΜΑ

Τα τοπόσημα του μονοπατιού, είναι σημεία ενδιαφέροντος και παρατήρησης κατά την επιτόπια καταγραφή, τα οποία είτε συμβολίζουν κάτι είτε ορίζουν νοηματικά ή μη ενότητες για την μετέπειτα ανάλυσή μας. Ξεκινώντας την περιήγηση, πρώτο τοπόσημο αποτελεί ο πρώτος νερόμυλος που συναντάται, ο οποίος εισάγει τον επισκέπτη στην ιδιαιτερότητα αυτού του μονοπατιού, δηλαδή την ύπαρξη πολλαπλών νερόμυλων - συνδεδεμένων σε ένα σύστημα χωριού νερόμυλων. Έπειτα, -όπως φαίνεται και στο διάγραμμα-, εντοπίζεται η ένωση, δηλαδή το σημείο συνάντησης της αρχικής διακλάδωσης του μονοπατιού, στην οποία ξεκινάει πια κανονικά η κίνηση για την μετέπειτα πεζοπορία. Συνεχίζοντας την πορεία, συντάται κατά μήκος ένα κονάκι, με την ιδιομορφία, ότι σε αυτό γινόταν παραγωγή μεταξοσκώληκα -το μεταξόσπιτο. Επόμενη "στάση" ένα άλλο κονάκι με αντίστοιχη ιδιομορφία, ωστόσο με μελίτσια-ονομαζόμενο μελισσόσπιτο. Το μονοπάτι προχωράει παρουσιάζοντας μία γέφυρα -σε μέτρια πλέον κατάσταση-, η οποία λειτουργούσε για εφοδιαστικούς σκοπούς με προορισμό τον Αμμόλοχο, έναν κοντινό οικισμό. Αμέσως μετά οι πλάκες 1, που διακόπτουν την κλασική χωμάτινη διαδρομή, περνώντας πάνω από μεγάλες πέτρες και νερό, δυσκολεύοντας μετρίως την κίνηση. Φτάνοντας μετά στο σημείο "πέρασμα", το οποίο ουσιαστικά είναι ένα πέρασμα μέσα από έναν υπάρχων νερόμυλο, κλείνοντας ισχυρά αυτή τη φορά το μονοπάτι, που οδηγεί τον περιηγητή σε περιορισμένη - αναγκαστική κίνηση. Πιο κάτω παρουσιάζονται 2 σημεία με καταρράκτες μέτριας ροής και πάλι πλάκες με νερό, που δυσκολεύουν περισσότερο την κίνηση, αλλά δίνουν έναν γαλήνιο χαρακτήρα. Το μονοπάτι "κλείνει" με ένα μέρος σημαντικό για την κίνηση, καθώς έχει το μεγαλύτερο άνοιγμα και αιμασιές σε κερκιδοειδή διαμόρφωση, κατάλληλο για ξεκούραση και στάση πριν να ξαναβγεί κανείς στην επαρχιακή οδό και σταματήσει αυτή η πεζοπορία.

Εικ.39: Τοπόσημα μονοπατιού
πηγή:αρχείο και ίδια επεξεργασία

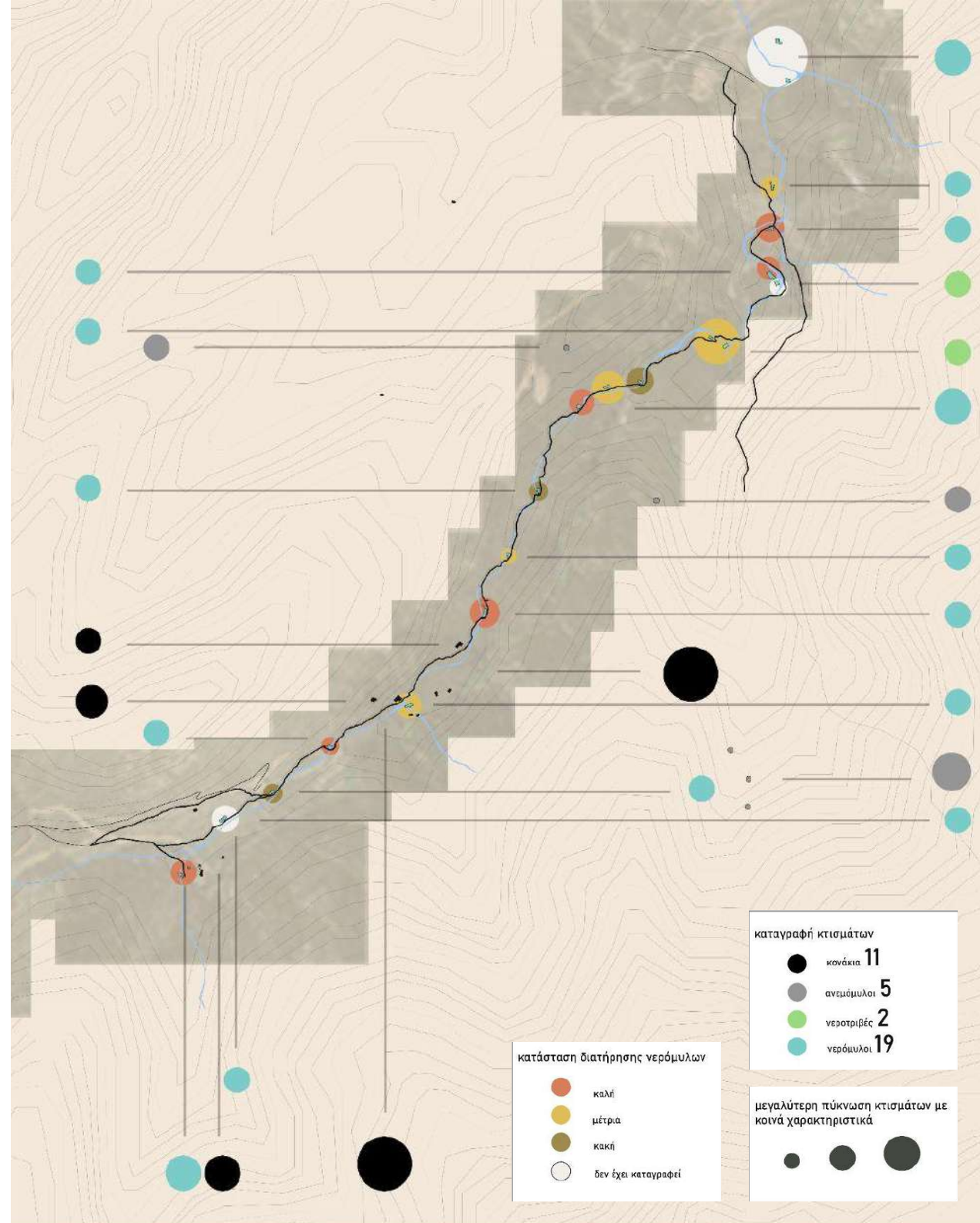
Εικ.40: Αφαιρετική απεικόνιση μονοπατιού
πηγή:<<https://www.openstreetmap.org/>>, ίδια επεξεργασία

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Το μονοπάτι αποτελείται συνολικά από 19 νερόμυλους κατά μήκος. Υπάρχουν, επίσης, 2 νεροτριβές σε αυτό, καθώς και 11 κονάκια και 5 ανεμόμυλοι διάσπαρτοι περιμετρικά.

Κάποιοι από τους νερόμυλους δεν είναι δυνατόν να καταγραφούν, διότι υπάρχουν μόνο τα ίχνη τους- ή καθόλου-, είτε γιατί είναι δύσκολο να προσεγγιστούν λόγω της άγριας βλάστησης και του απότομου σε κλίση εδάφους.

Ωστόσο, αυτοί που έχουν καταγραφεί -επιτόπια από την ομάδα της διπλωματικής μελέτης- διακρίνονται σε καλή, μέτρια και κακή κατάσταση, ανάλογα με την κατάσταση διατήρησής τους και σε αυτούς που δεν έχουν καταγραφεί, όπως προαναφέρθηκε. Σε γενικό πλαίσιο, αν και οι νερόμυλοι έχουν εγκαταλειφθεί πολλά χρόνια, η υφιστάμενη κατάσταση είναι αρκετά καλή στην πλειοψηφία των νερόμυλων και επιδέχεται παρεμβάσεων.

Εικ.41: Καταγραφή κτισμάτων και κατάσταση διατήρησης νερόμυλων
πηγή: <<https://earth.google.com/web/>> ίδια επεξεργασία

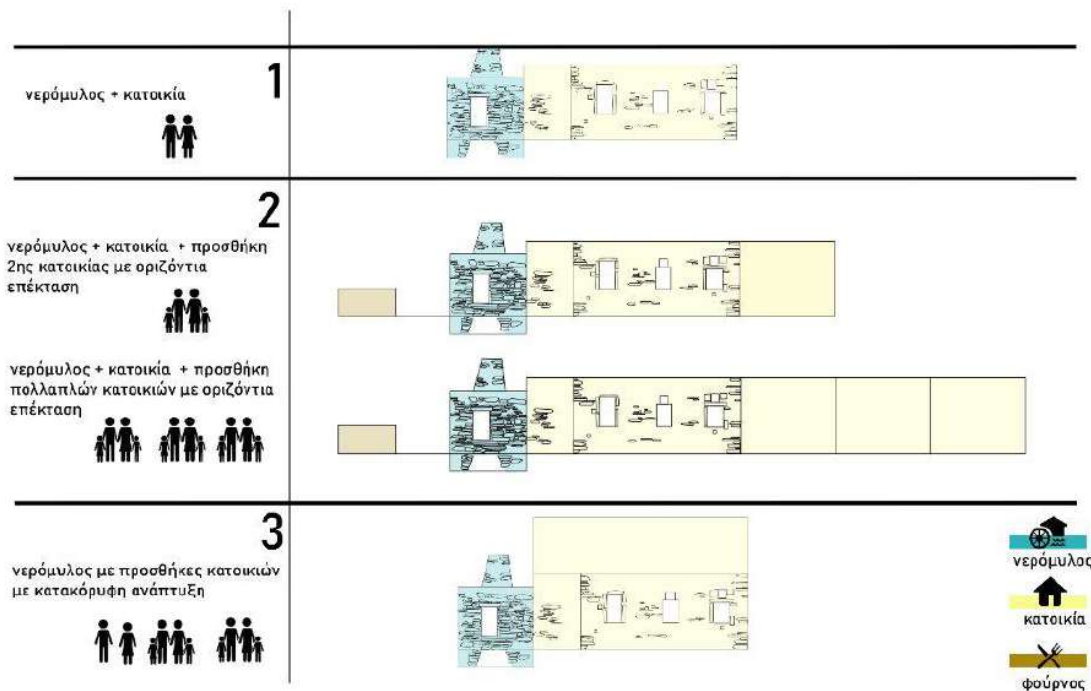

ΤΥΠΟΛΟΓΙΕΣ ΝΕΡΟΜΥΛΩΝ

Οι νερόμυλοι που συναντάμε στο μονοπάτι δεν παρουσιάζουν κάποια συγκεκριμένη κατοικιακή τυπολογία, πέραν του απλού ορθοκανονικού συστήματος - παραλληλόγραμμο. Αυτό διότι εξαρτιόταν από τα μέλη της οικογένειας και τις εκάστοτε ανάγκες - καθώς και το μέγεθος παραγωγής αλευριού, δηλαδή το οικονομικό κριτήριο. Γενικότερα, το πιο σύνηθες ήταν νερόμυλος και κατοικία ακριβώς δίπλα και αυτή η τυπολογία ανταποκρινόταν σε μία οικογένεια. Αν η οικογένεια μεγάλωνε, η κατοικία επεκτεινόταν οριζόντια με προσθήκες, διασφαλίζοντας με αυτό τον τρόπο την κατοίκηση σε όλα τα μέλη της οικογένειας, ενώ δεν ήταν σπάνια και η κατακόρυφη ανάπτυξη με προσθήκες κατοικιών. Γι' αυτό τον λόγο συναντάμε και δώροφους νερόμυλους. Επιπλέον, συναντώνται και νερόμυλοι με περίτεχνες διακοσμήσεις και ενδιαφέρουσα στοιχεία, δείγμα της οικονομικής κατάσταση κάθε οικογένειας. Για παράδειγμα ο μυλωνάς με τη μεγαλύτερη πελατεία, είχε μεγαλύτερη οικονομική άνεση προστίθοντας στην κατοικία του και διακοσμητικά στοιχεία.

Εκτός του νερόμυλου, υπήρχαν και πρόσθετα εξωτερικά κτίσματα, όπως φούρνος, όπου πραγματοποιούσαν τα γεύματά τους, ίχνη των οποίων υπάρχουν ακόμα. Επίσης, κάποιος χώρος για τα ζώα τους, όπως για παράδειγμα τα γαϊδούρια με τα οποία μετακινούνταν και εφοδιάζονταν σιτηρά. Συχνό ήταν, επιπλέον, μπροστά από το νερόμυλό τους να έχουν ένα χώρο με καλλιέργειες- σαν περιβόλι- όπου και καλλιεργούσαν για να καλύπτουν την τροφή τους.

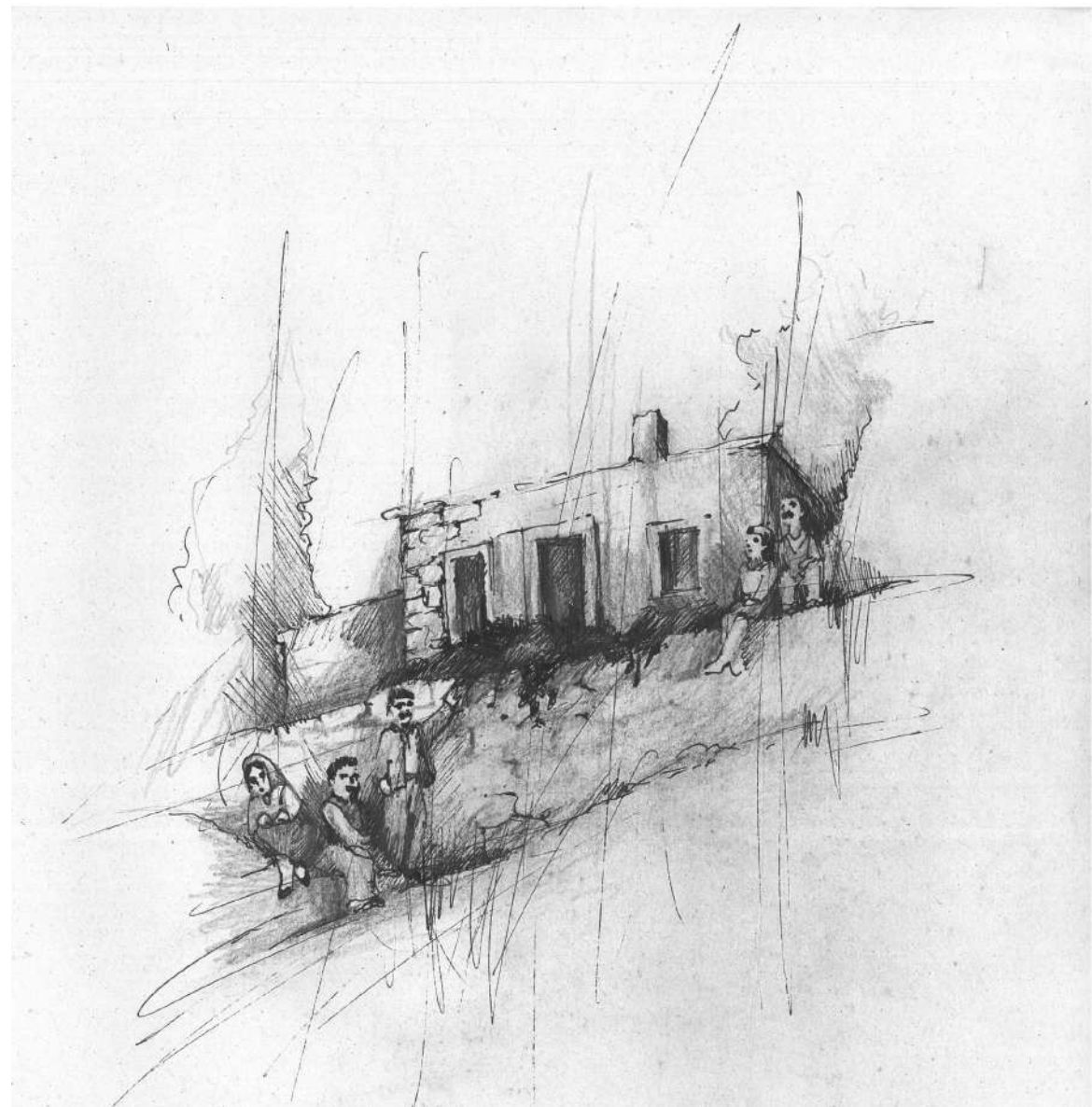
Το χωριό, αυτό, των μύλων, ουσιαστικά ικανοποιούσε και κοινωνικές ανάγκες, καθώς ήταν ένα σημείο που μαζευόντουσαν, λέγανε τα νέα τους, ενώ συχνά εκεί πραγματοποιούνταν και γάμοι, -όπως συναντάμε σε παλιές αναφορές.

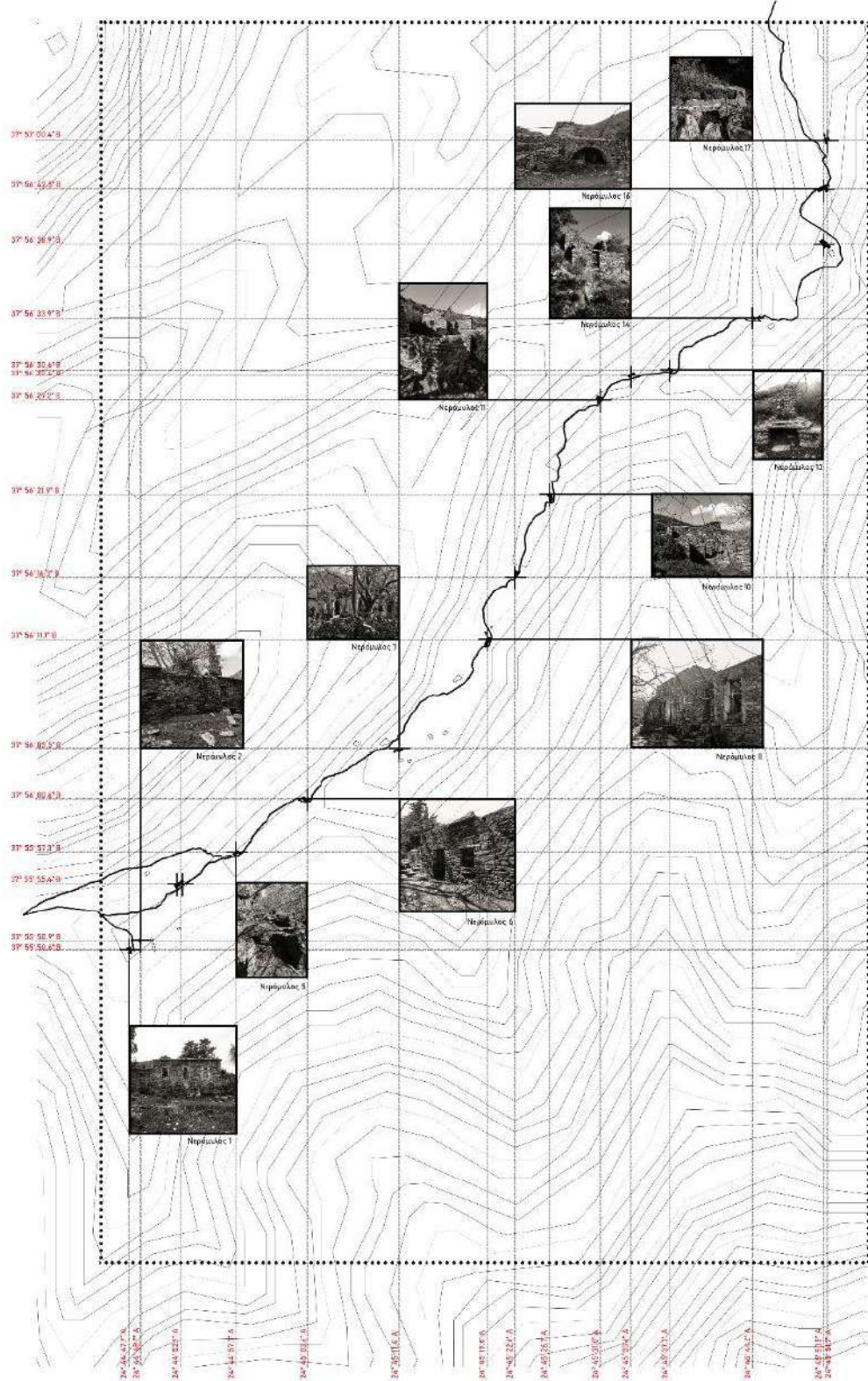
Εικ.42: Τυπολογία νερόμυλων
πηγή: ίδια επεξεργασία

ΤΥΠΟΛΟΓΙΕΣ ΝΕΡΟΜΥΛΩΝ

Όσον αφορά τη διάρθρωση των νερόμυλων, κύριο κτίσμα ήταν ο νερόμυλος και δίπλα βρισκόταν η κατοικία του μυλωνά και της οικογένειάς του. Όσο αυξάνονταν τα μέλη της οικογένειας, προστίθονταν σε οριζόντια ή κατακόρυφη διάταξη και άλλα δωμάτια για να καλύπτουν τις ανάγκες όλης της οικογένειας, γι' αυτό και συναντάμε διώροφα και τριώροφα κτίσματα. Δίπλα από τον νερόμυλο υπήρχε επίσης ένας φούρνος, αλλά και χώρος για τα ζώα, συνήθως γαϊδούρια για την μεταφορά τους σε άλλα χωριά. Επίσης, συχνά μπροστά από τον νερόμυλο υπήρχε ένας χώρος όπου καλλιεργούσαν για τις καθημερινές τους ανάγκες, κάτι σαν περιβόλι. Το Μυλοχώρι ήταν ένας χώρος κοινωνικοποίησης, καθώς εξυπηρετούσε και για γάμους και μαζέματα. Μαζεύονταν, επίσης, οι πελάτες και μοιράζονταν τα νέα τους, και με αυτό τον τρόπο το Μυλοχώρι έπαιρνε ζωή. Οι μυλωνάδες θεωρούνταν, ωστόσο, άνθρωποι απόμακροι και περίεργοι, λόγω της αποξένωσής τους από το κέντρο.

Σκίτσο 5: Νερόμυλος
πηγή: σκίτσο Δευτεραίου Βασιλική

ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΝΕΡΟΜΥΛΩΝ

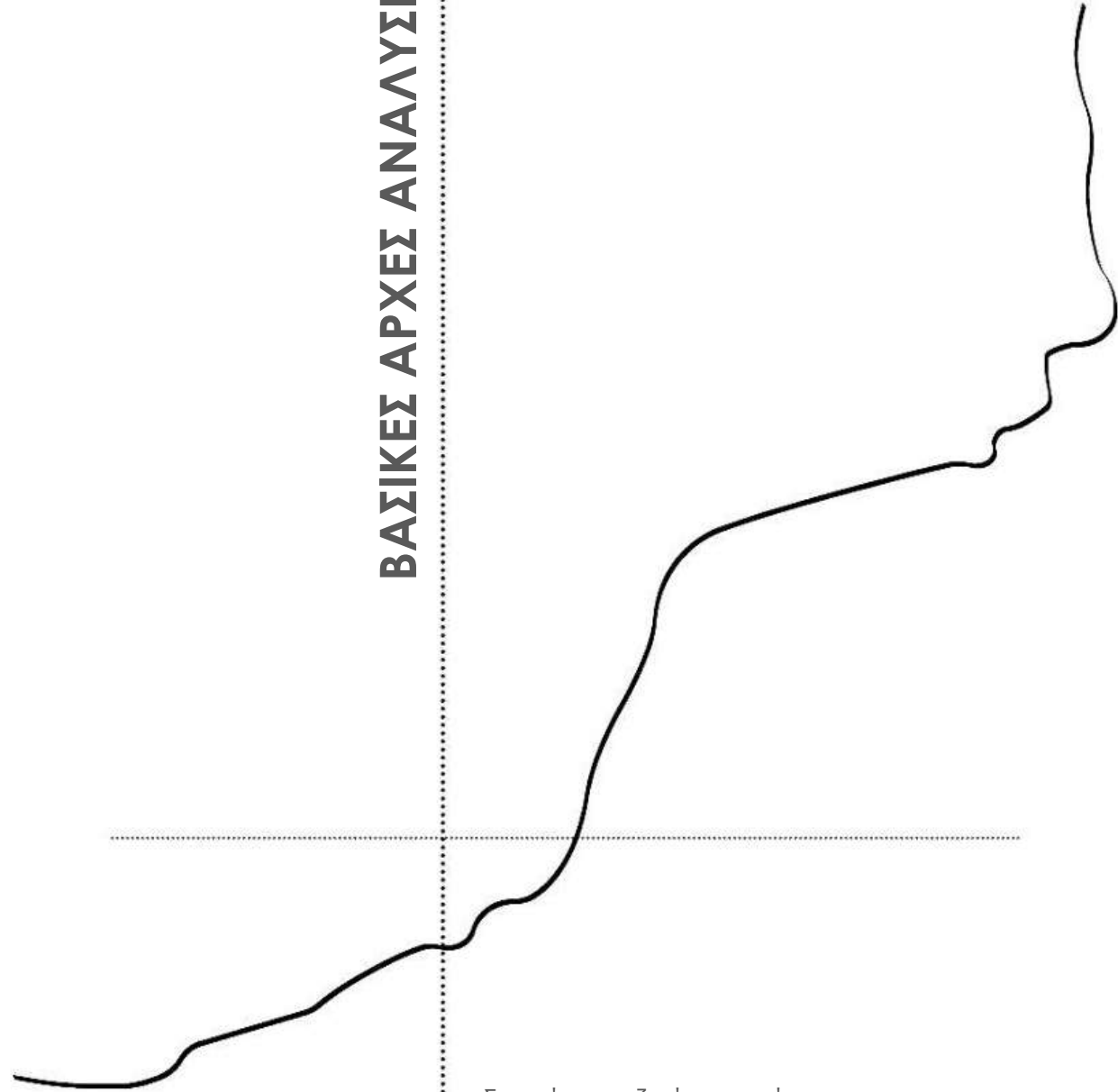
Οι νερόμυλοι που συναντώνται στο μονοπάτι συνολικά είναι 19 και καταγράφηκαν επιτόπια από την ομάδα διπλωματικής μελέτης, καθώς δεν υπήρξε προηγούμενη καταγραφή. Φωτογραφίστηκαν και αποτυπώθηκαν αυτοί που ήταν εύκολοι σε πρόσβαση, καθώς πολλοί από αυτούς ήταν δύσκολο να προσεγγιστούν λόγω της άγριας βλάστησης και του επικλινούς εδάφους.

Στην καταγραφή χρησιμοποιήθηκε η εξής μεθοδολογία: Επιτόπια καταγραφή, παράλληλη έρευνα σε υπάρχοντες χάρτες του μέρους (βλ.google earth) και ένταξη των στοιχείων σε τοπογραφικό χάρτη για περαιτέρω ανάλυση.

Εικ.43: Καταγραφή νερόμυλων

πηγή: <<https://earth.google.com/web/>>, αρχείο και ίδια επεξεργασία

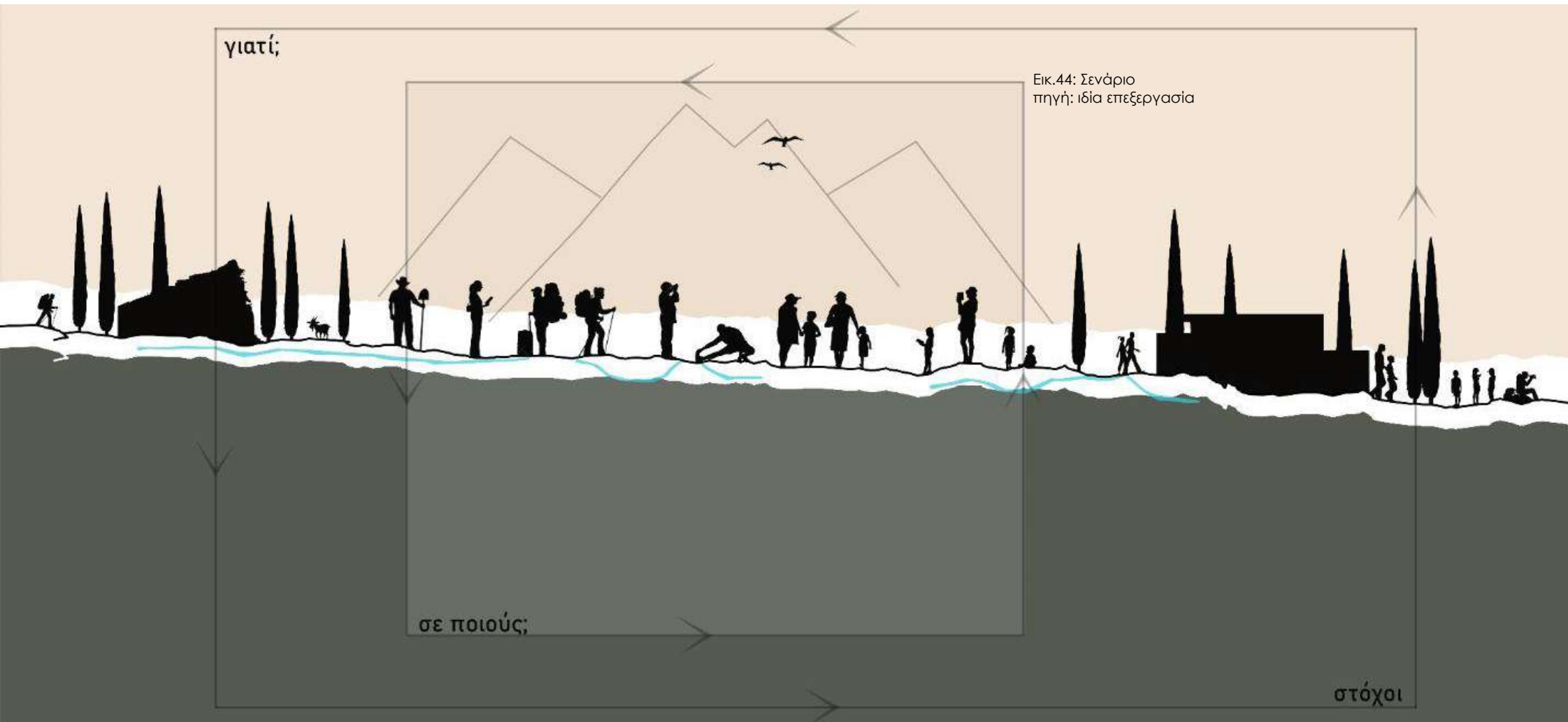
ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

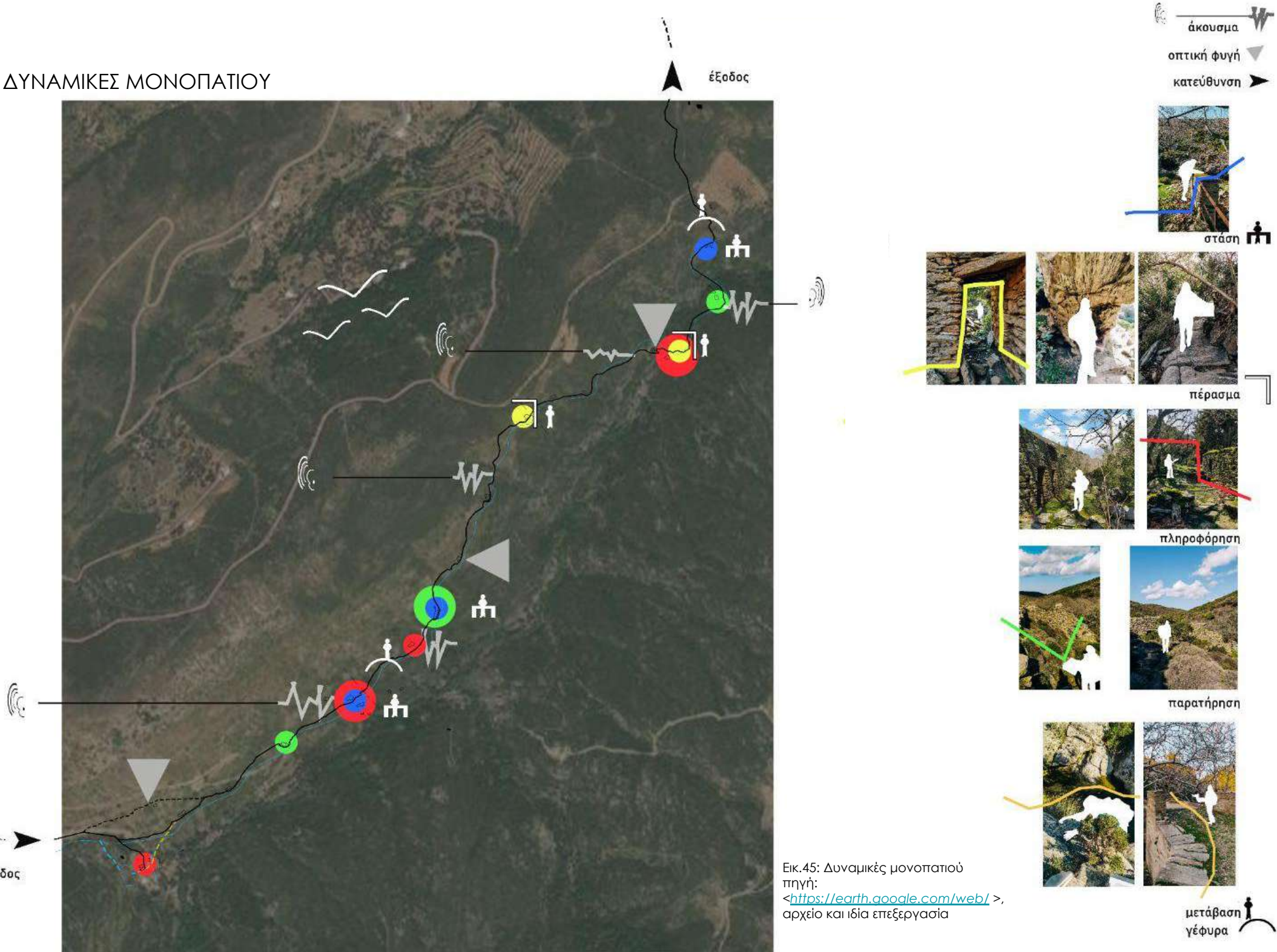
..Σκοπός της ζωής μας είναι το
σεσημασμένο δέρας της υπάρξεώς μας...
“Υψικάμινος”
Α.Εμπειρικός

ΣΕΝΑΡΙΟ

Η υφιστάμενη κατάσταση του μονοπατιού συνιστά μία εικόνα που πιθανό να μην διατηρηθεί, καθώς υποστηρίζεται από μία μόνο εθελοντική ομάδα με δική της πρωτοβουλία και την υποστήριξη της πεζοπορικής κοινότητας. Το τοπίο αυτό, δηλαδή η άγρια βλάστηση, το απόμερο στοιχείο και η λιγοστή ανθρώπινη ύπαρξη, προκαλεί ιδιαίτερο ενδιαφέρον για ήπια παρέμβαση στο μέρος. Η παρέμβαση, αυτή, απευθύνεται τόσο στη πεζοπορική κοινότητα, όσο και στους ντόπιους, αλλά και τουρίστες που δεν έχουν επαφή με την πεζοπορία, αλλά επιθυμούν να έρθουν σε επαφή με τον ιστορικό πλούτο αυτού του τόπου. Στόχος αυτών των προθέσεων είναι τόσο η διατήρηση και η ενίσχυση του υπάρχοντος στοιχείου, αλλά και η συνέχεια στις νέες γενιές αυτής της ιστορίας που πια δεν γνωρίζει κανείς. Όλα αυτά με σκοπό όχι τον μαζικό τουρισμό, αλλά την δημιουργία ενός πόλου φυσικού και εκπαιδευτικού ενδιαφέροντος που άξονα θα έχει την προστασία του περιβάλλοντος, αλλά και την πιθανή αναζωπύρωση των γύρω οικισμών που όσο τα χρόνια περνάνε ερημώνουν και “πεθαίνουν”.

ΔΥΝΑΜΙΚΕΣ ΜΟΝΟΠΑΤΙΟΥ

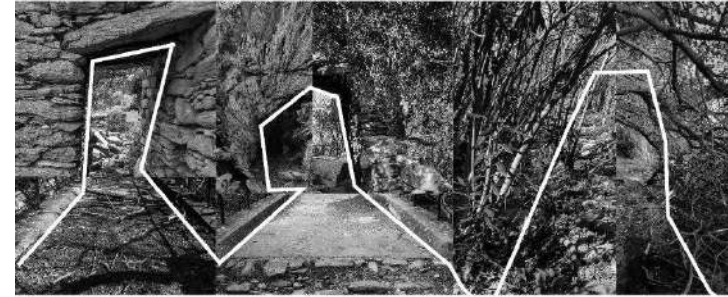
Εικ.45: Δυναμικές μονοπατιού
πηγή:
<<https://earth.google.com/web/>>,
αρχείο και ίδια επεξεργασία

ΦΥΣΙΚΕΣ ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ

Κατά την επιτόπια έρευνα παρατηρήθηκε η ύπαρξη κάποιων “φυσικών” στοιχείων που επαναλαμβάνονται στο μονοπάτι. Το πέρασμα είναι ένα από αυτά και συναντήθηκε σαν στοιχείο με την μορφή είτε άγριας βλάστησης που περιορίζει το μονοπάτι (π.χ. πέρασμα κάτω από δέντρα), είτε γέφυρας, είτε ακόμα και κάποιου δομημένου στοιχείου (π.χ. πέρασμα μέσα από υπάρχων νερόμυλο). Έπειτα, η παρατήρηση αποτέλεσε ένα επαναλαμβανόμενο στοιχείο, καθώς σε πολλά σημεία το μονοπάτι ανοίγει, το ύψος αυξάνεται και δημιουργούνται οπτικές φυγές και ωραία σημεία προς θέαση. Συνεχίζοντας, η πληροφόρηση κατεύθυνε και ενημέρωνε τον επισκέπτη για την πορεία του κατά μήκος όλου του μονοπατιού. Τέλος, τα φυσικά σημεία στάσης δεν έλειψαν, με ανοίγματα της χωμάτινης διαδρομής, με αιμασιές δυνατές να καθίσει κανείς πάνω τους, με σκάλες από τους νερόμυλους που υπάρχουν, αλλά και με βλάστηση που σχηματίζεται με τέτοιο τρόπο που κάνει δυνατή τη στάση.

πρόσβαση

πέρασμα

παρατήρηση

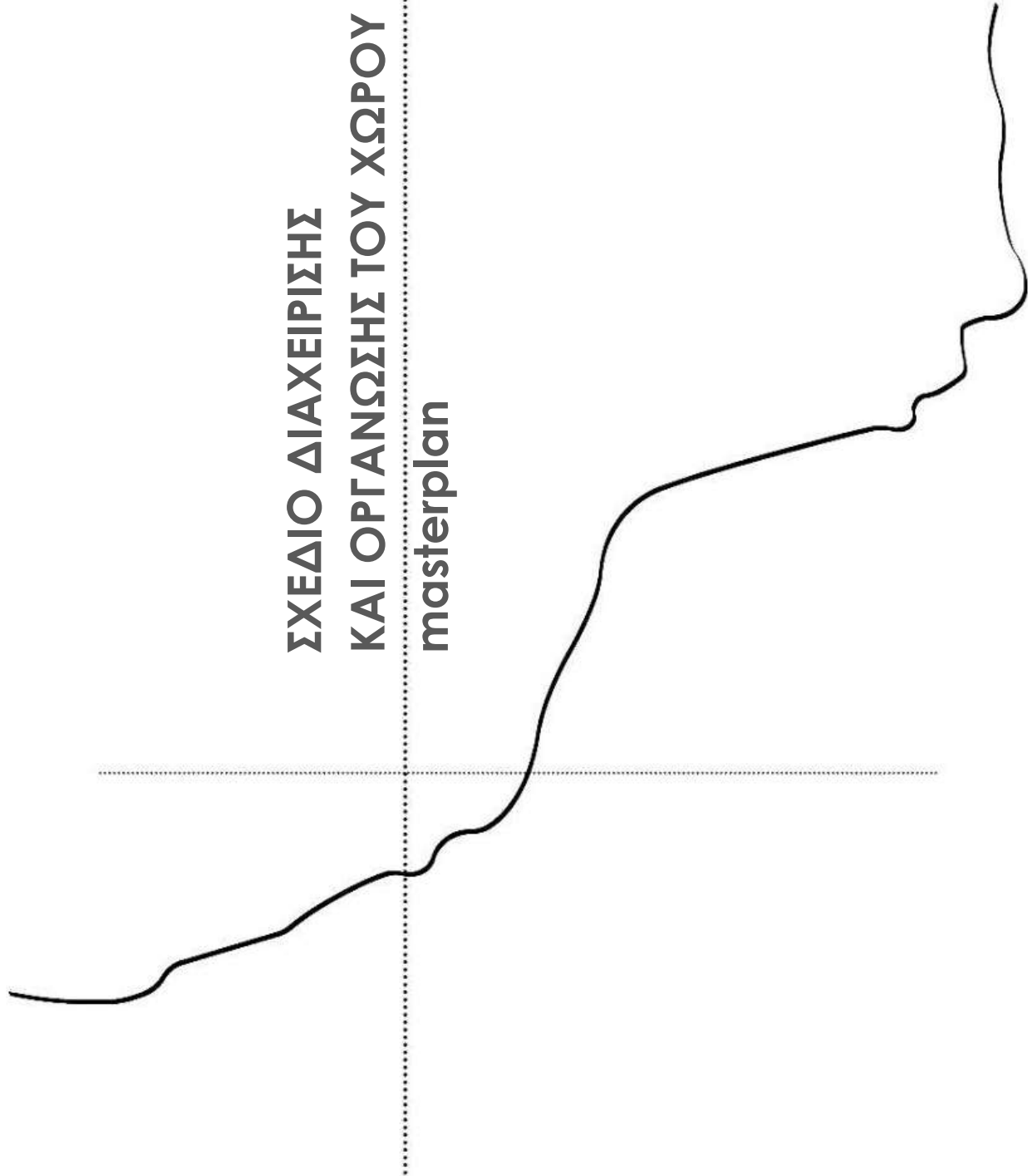

πληροφόρηση

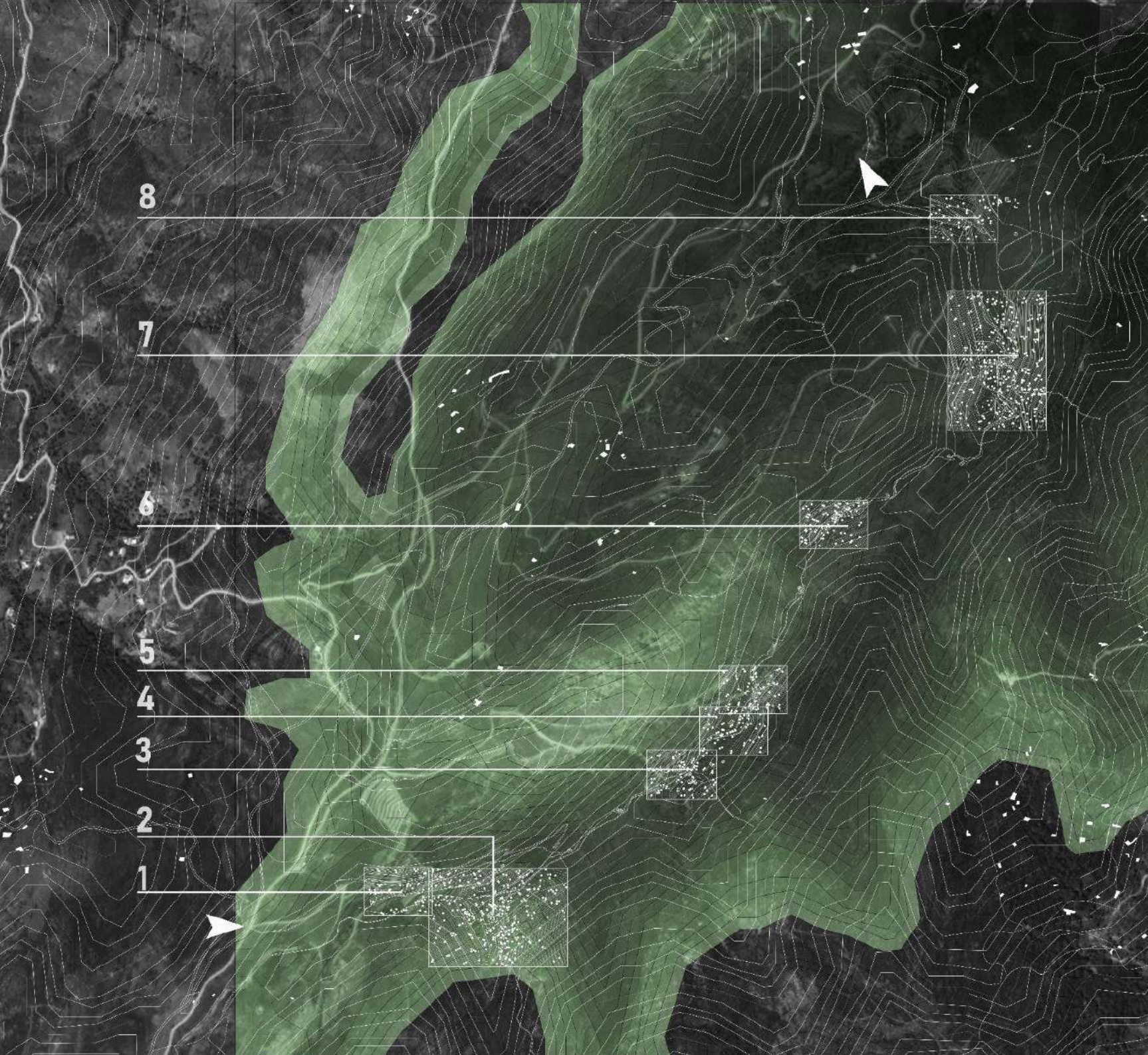

στάση

**ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ**
masterplan

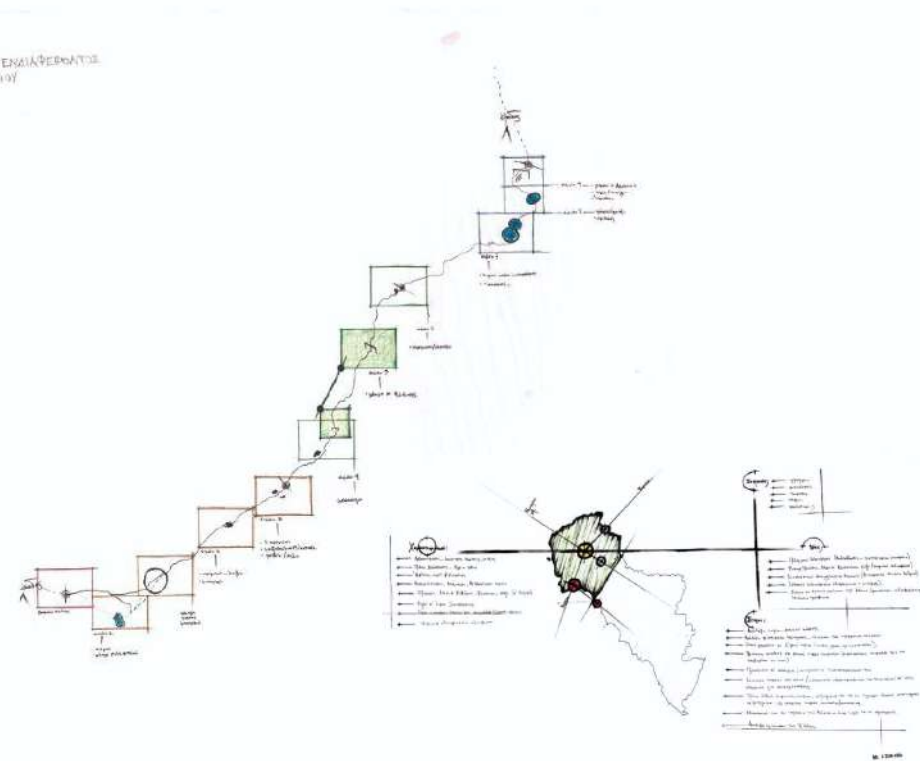
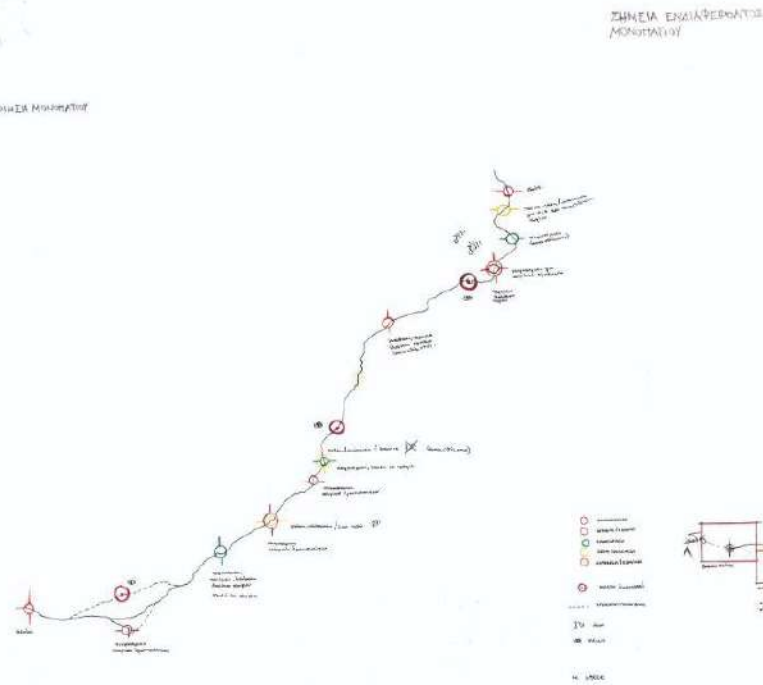
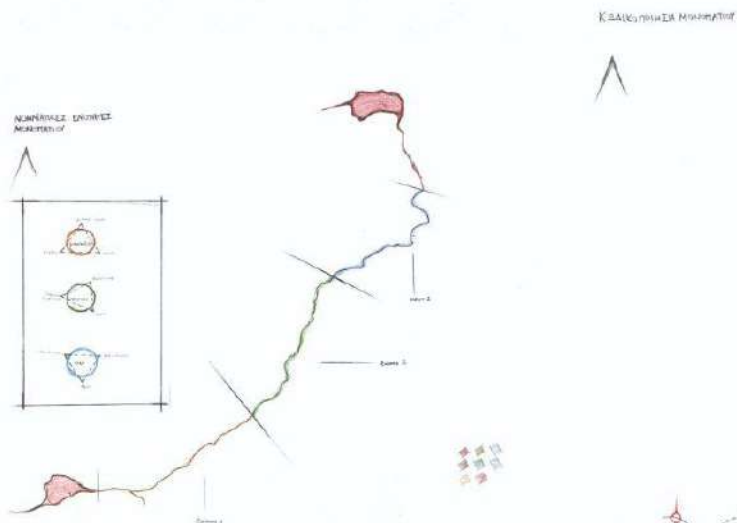
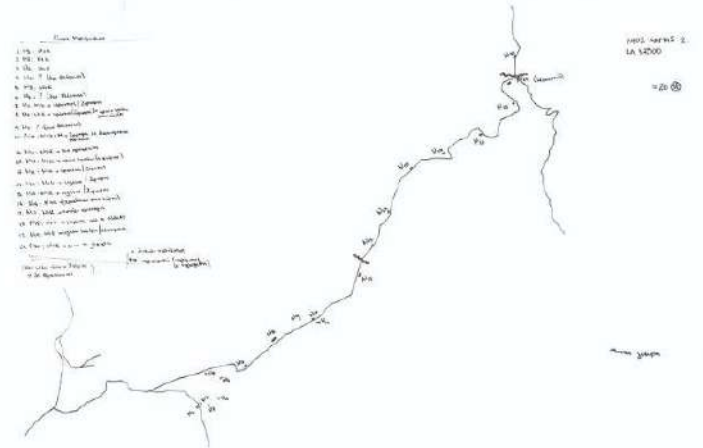
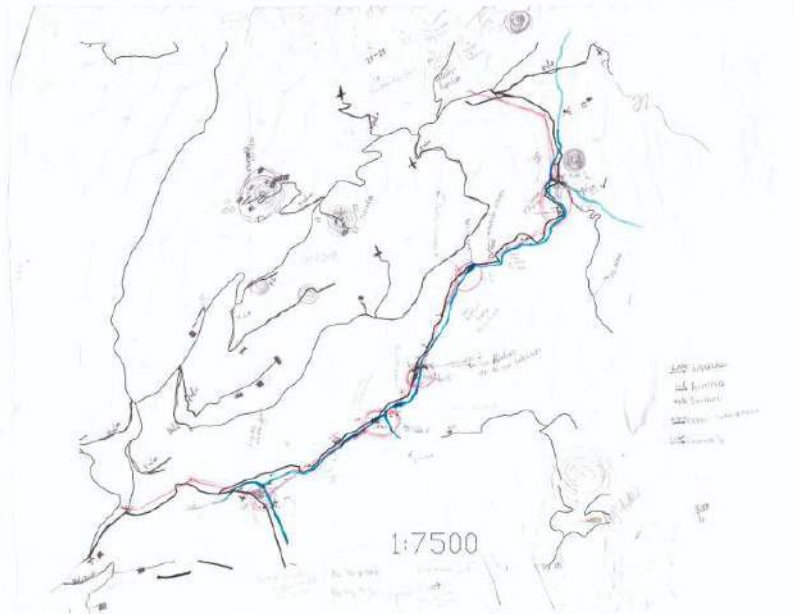
- σημείο παρέμβασης **1** είσοδος | έξοδος
- σημείο παρέμβασης | επανάχρηση νερόμυλου **2** μουσείο
- σημείο παρέμβασης | ξύλινη κατασκευή **3** στάση
- σημείο παρέμβασης | ξύλινη κατασκευή **4** πληροφόρηση
- σημείο παρέμβασης | ξύλινη κατασκευή **5** παρατήρηση
- σημείο παρέμβασης | ξύλινη κατασκευή **6** πέρασμα
- σημείο παρέμβασης | επανάχρηση νερόμυλων **7** υπαίθριο θέατρο
info point
αναψυκτήριο
- σημείο παρέμβασης **8** έξοδος | είσοδος

Εικ.53: Σχέδιο διαχείρισης και οργάνωσης του χώρου
 πηγή: <<https://www.openstreetmap.org/>>, <<https://earth.google.com/web/>>, ίδια επεξεργασία

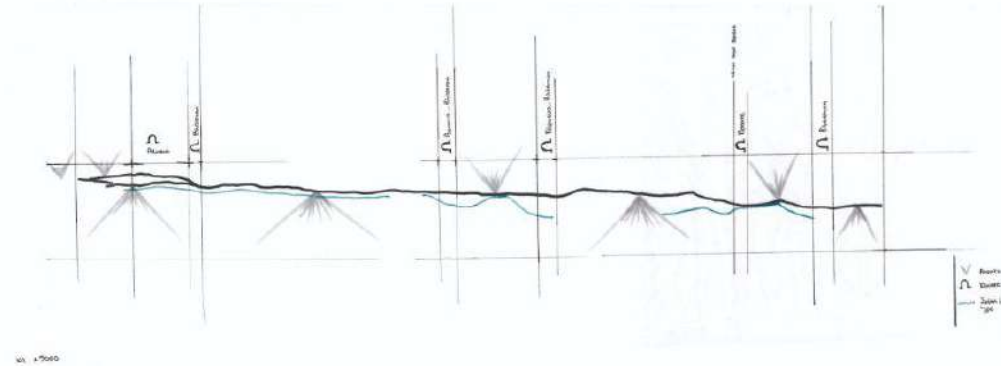
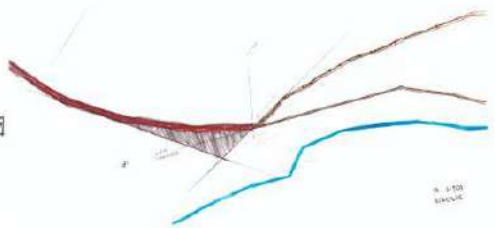
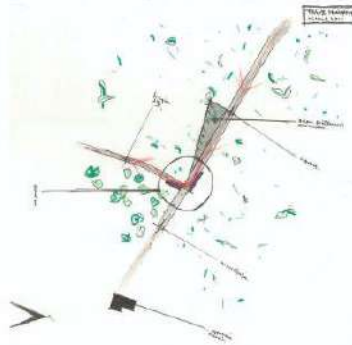
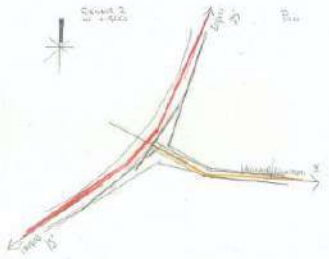
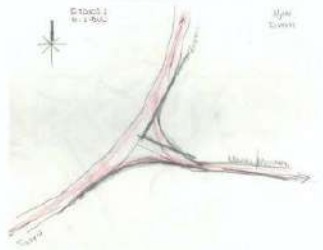
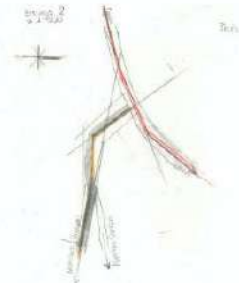
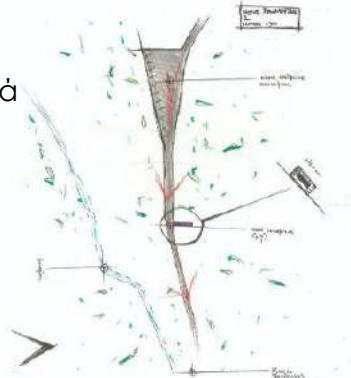
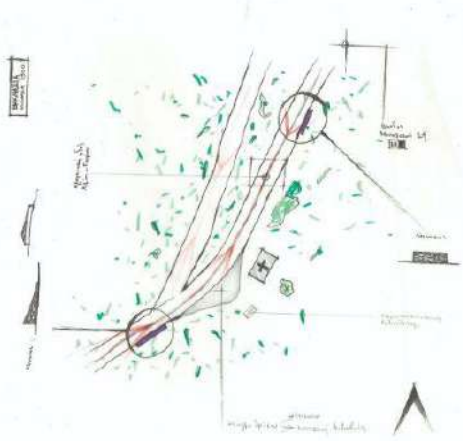
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

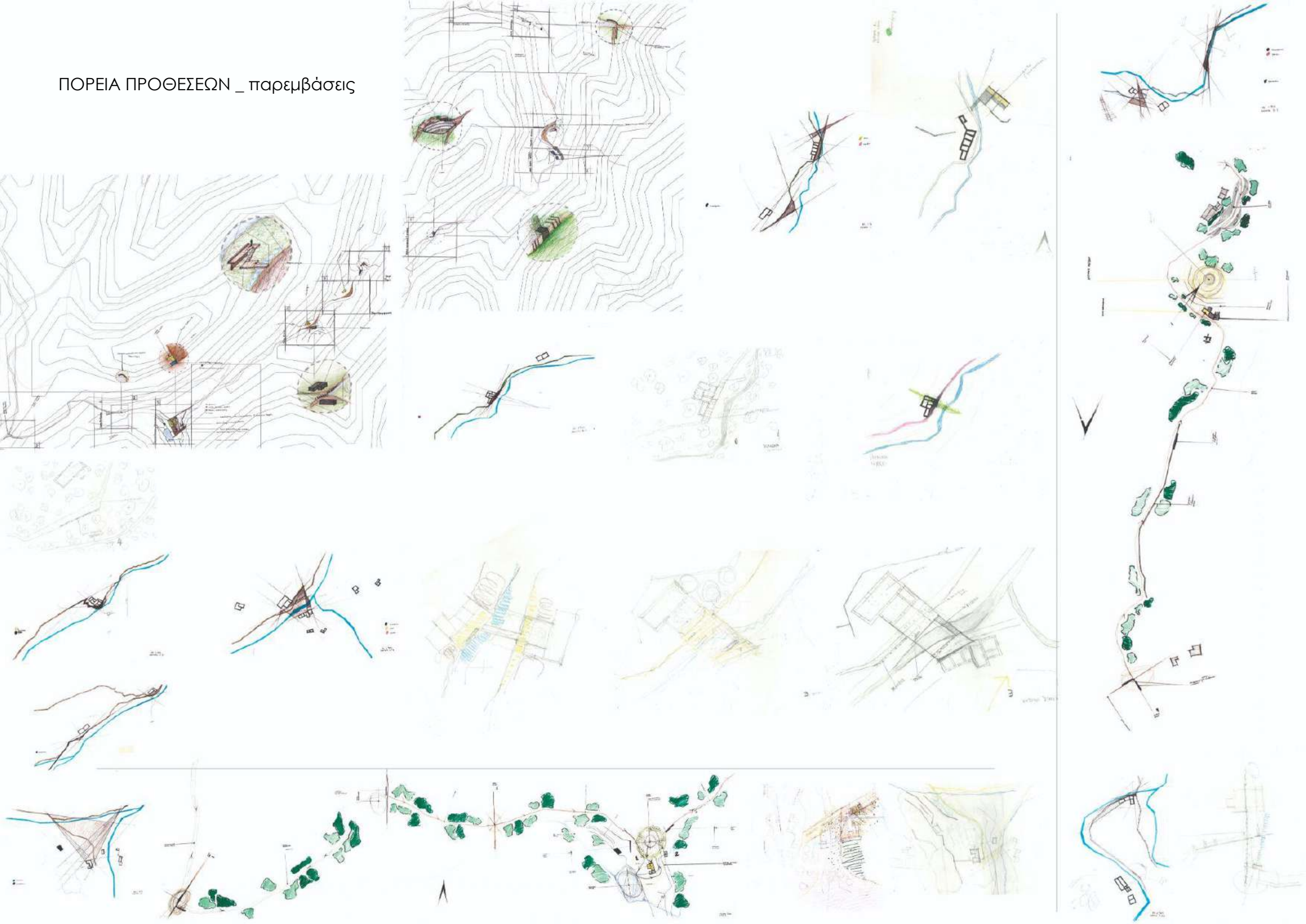
ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΘΕΣΕΩΝ _ επιτόπια έρευνα και ανάλυση

ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΘΕΣΕΩΝ _ προσβάσεις και χαρακτηριστικά

ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΘΕΣΕΩΝ _ παρεμβάσεις

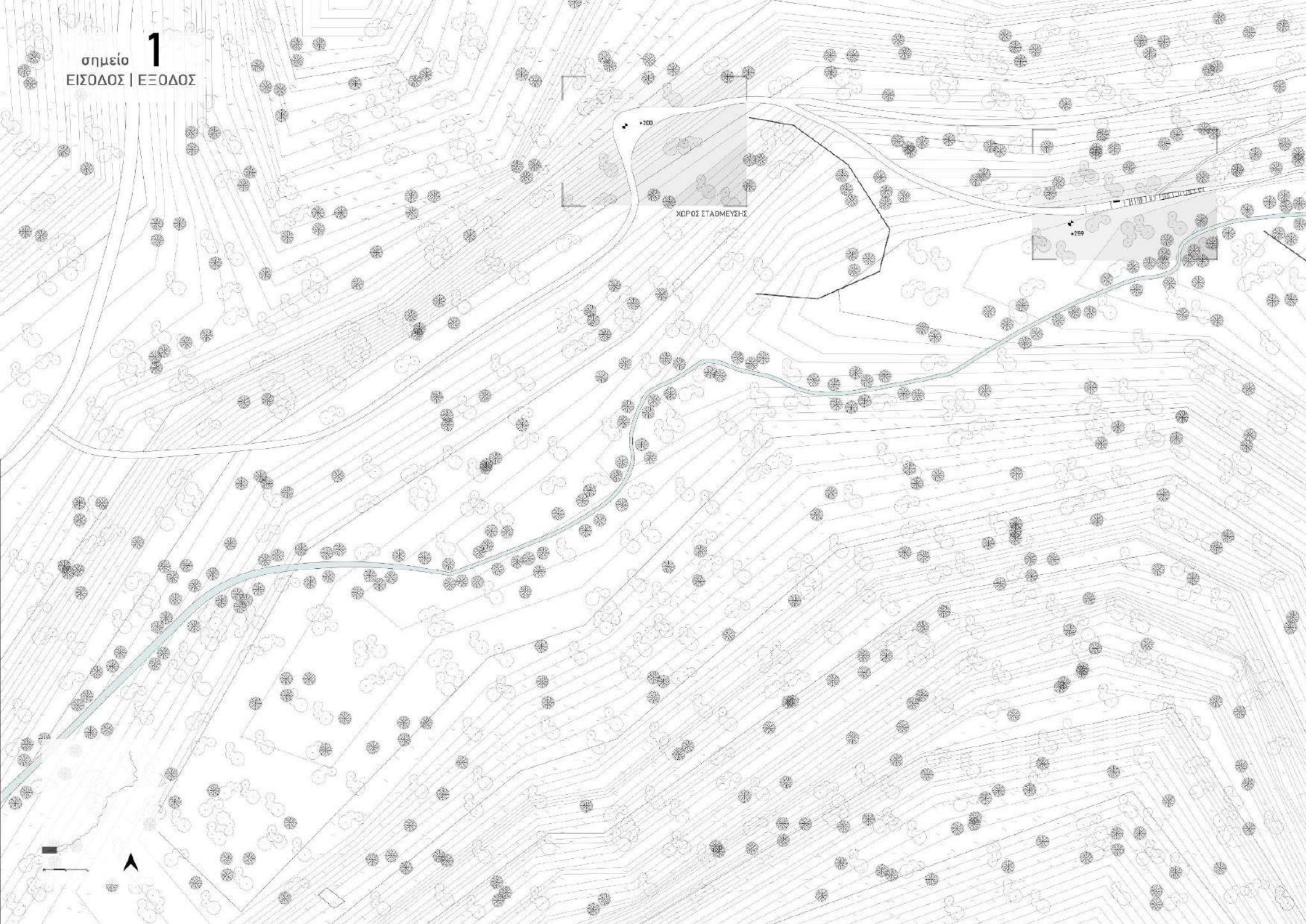
ΣΧΕΔΙΑ

σημείο **1**
ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ

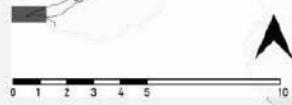

σημείο **1**
ΕΙΣΟΔΟΣ | ΕΞΕΟΔΟΣ

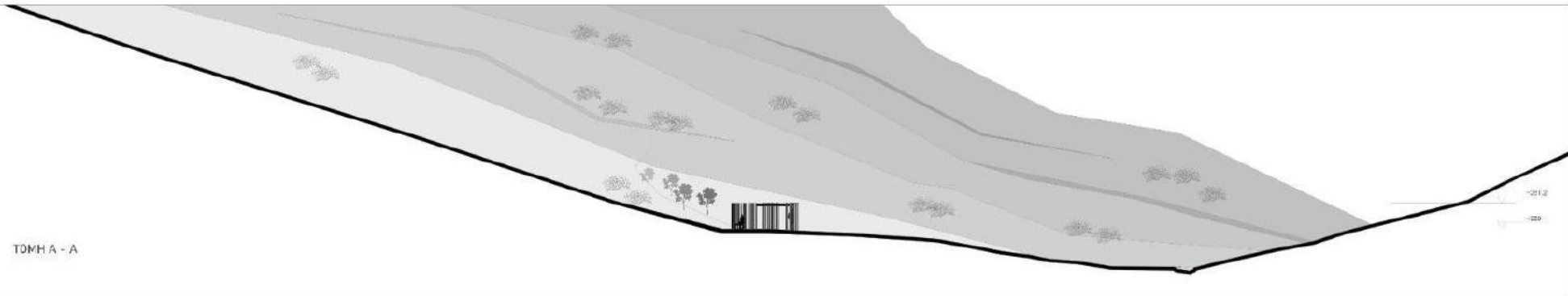
σημείο **1**
ΕΙΣΟΔΟΣ | ΕΞΟΔΟΣ

σημείο 1

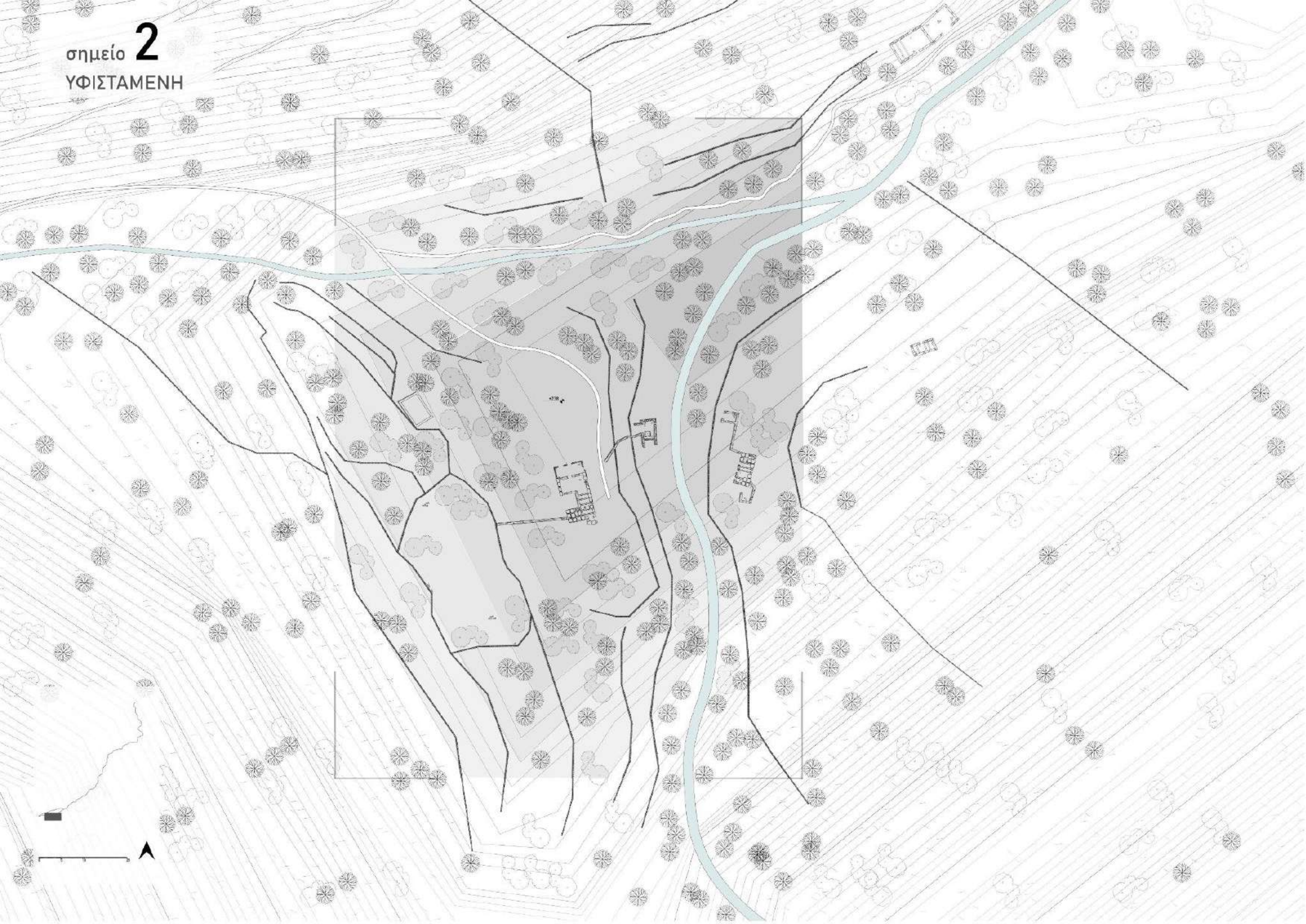

ΤΟΜΗ Α - Α

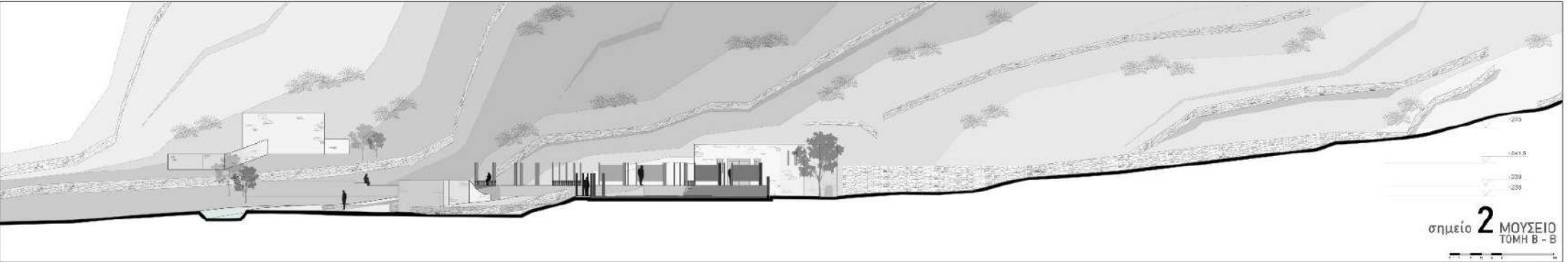
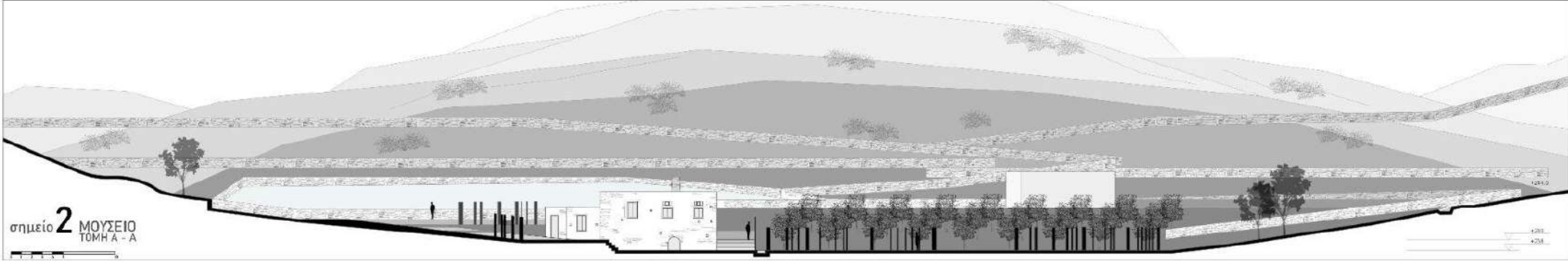

σημείο **2**
ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ

σημείο **2**
ΜΟΥΣΕΙΟ

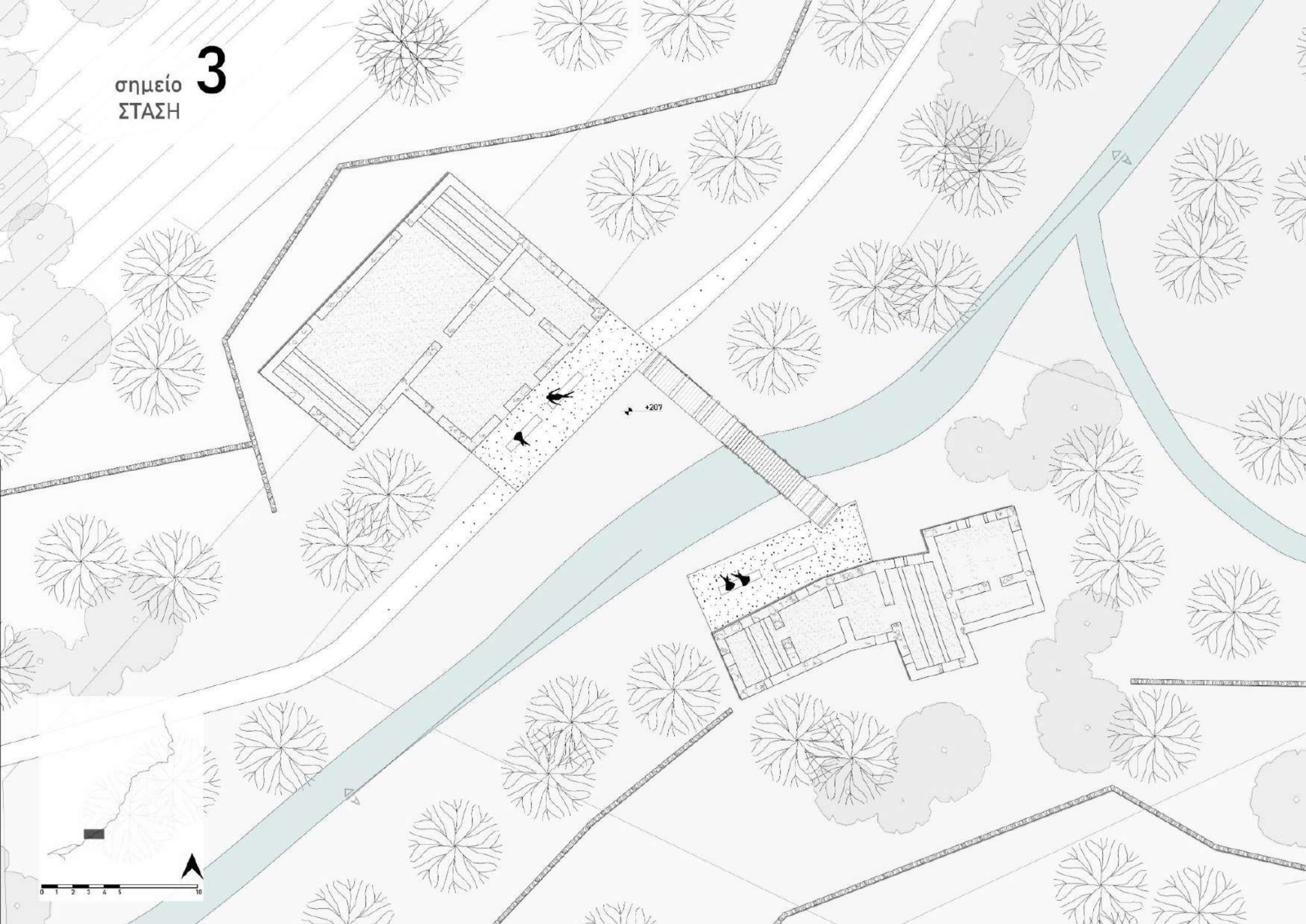

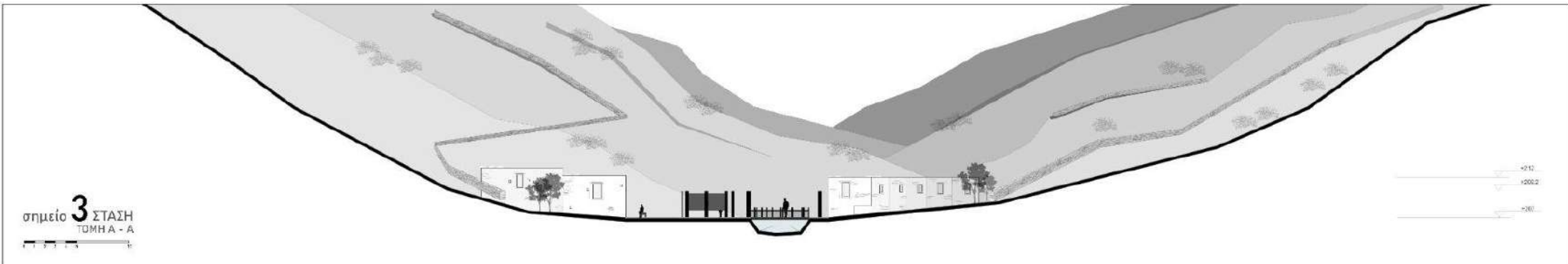
σημείο **3**
ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ

σημείο **3**
ΣΤΑΣΗ

0 1 2 3 4 5 10

σημείο **3** ΣΤΑΣΗ
ΤΟΜΗ Α - Α

+212
+200.2
+00

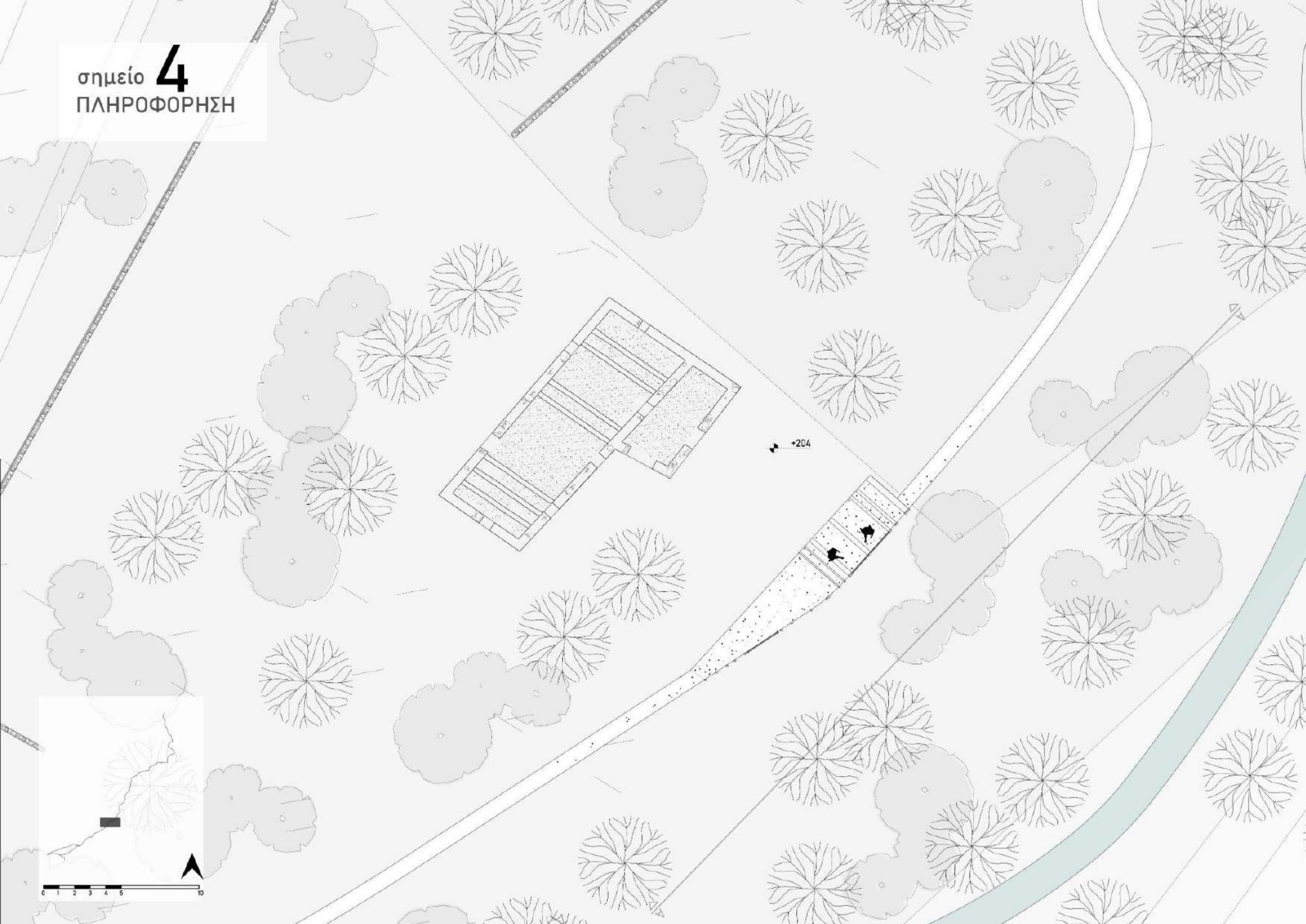

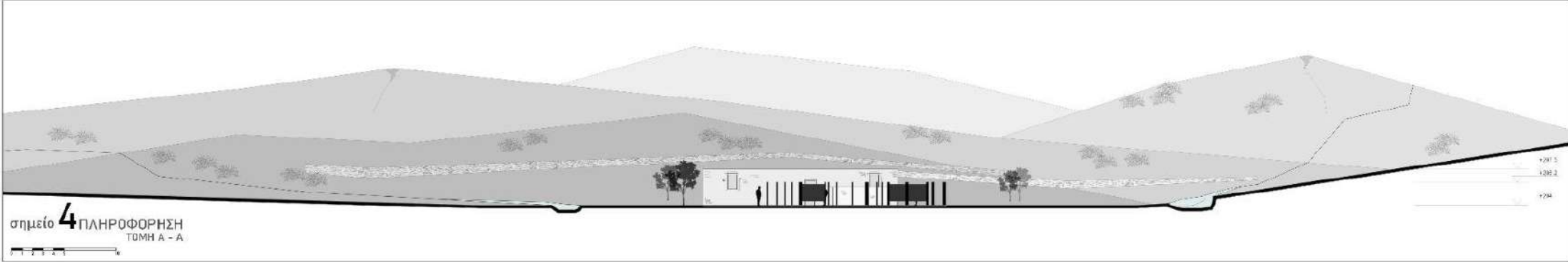
σημείο **4**
ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ

↖ +204

σημείο **4**
ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ

σημείο **4** ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ
ΤΟΜΗ Α - Α

+207.5
+205.2
+204

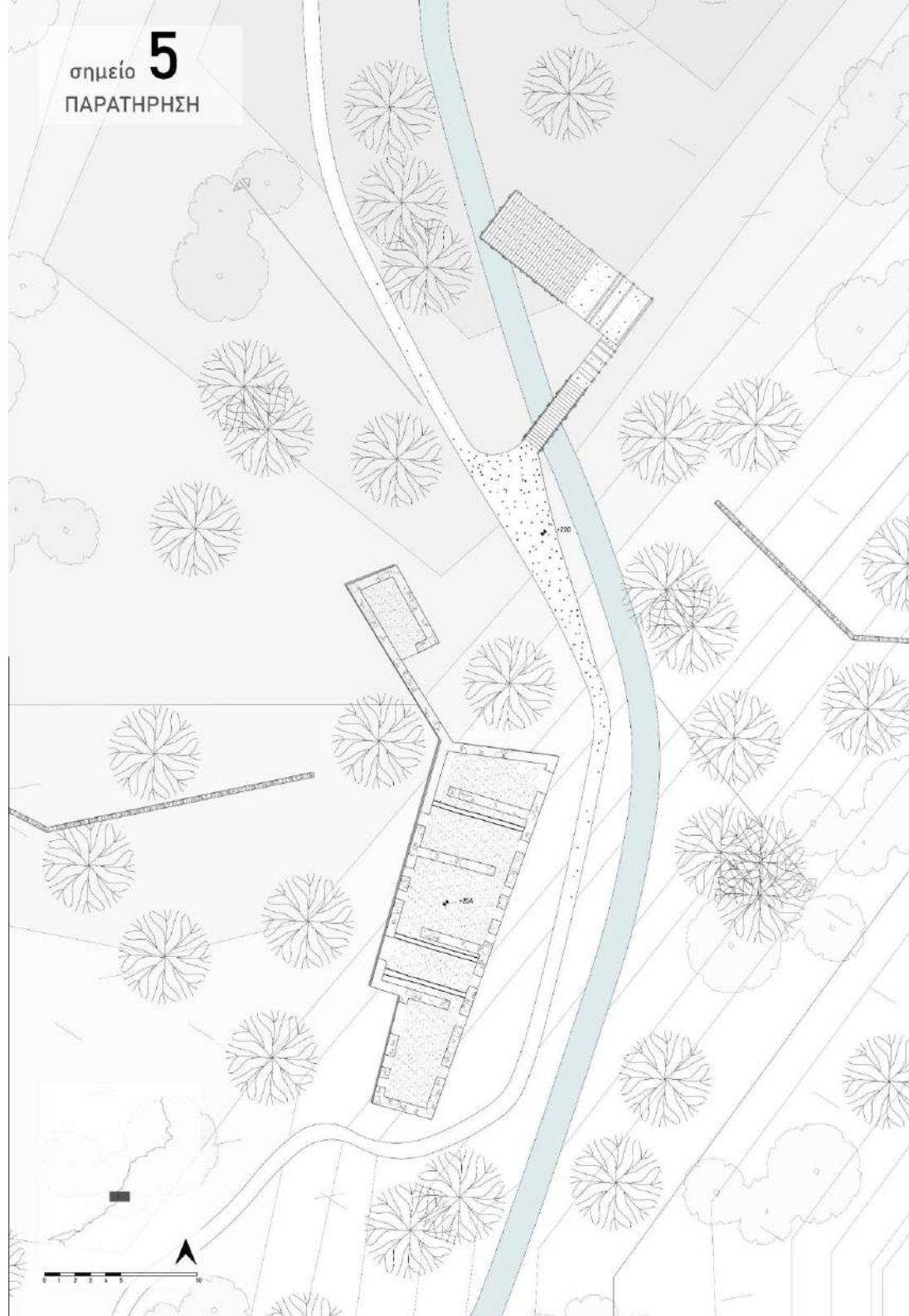

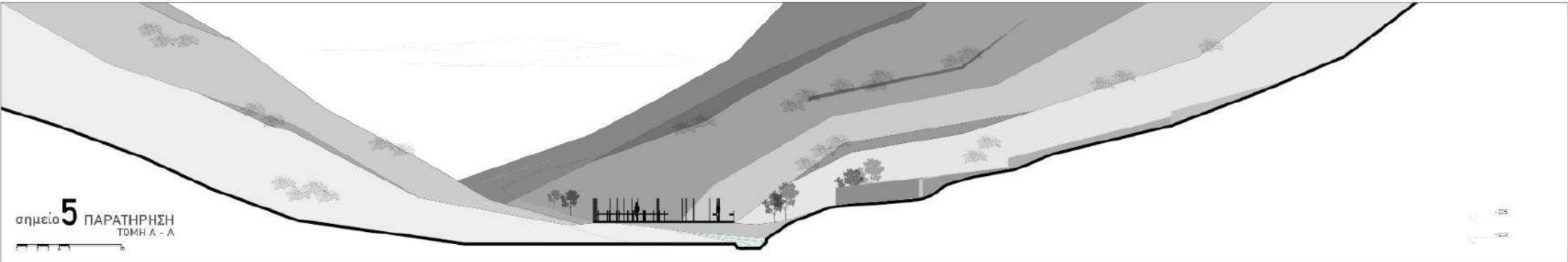

σημείο **5**
ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ

σημείο **5**
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

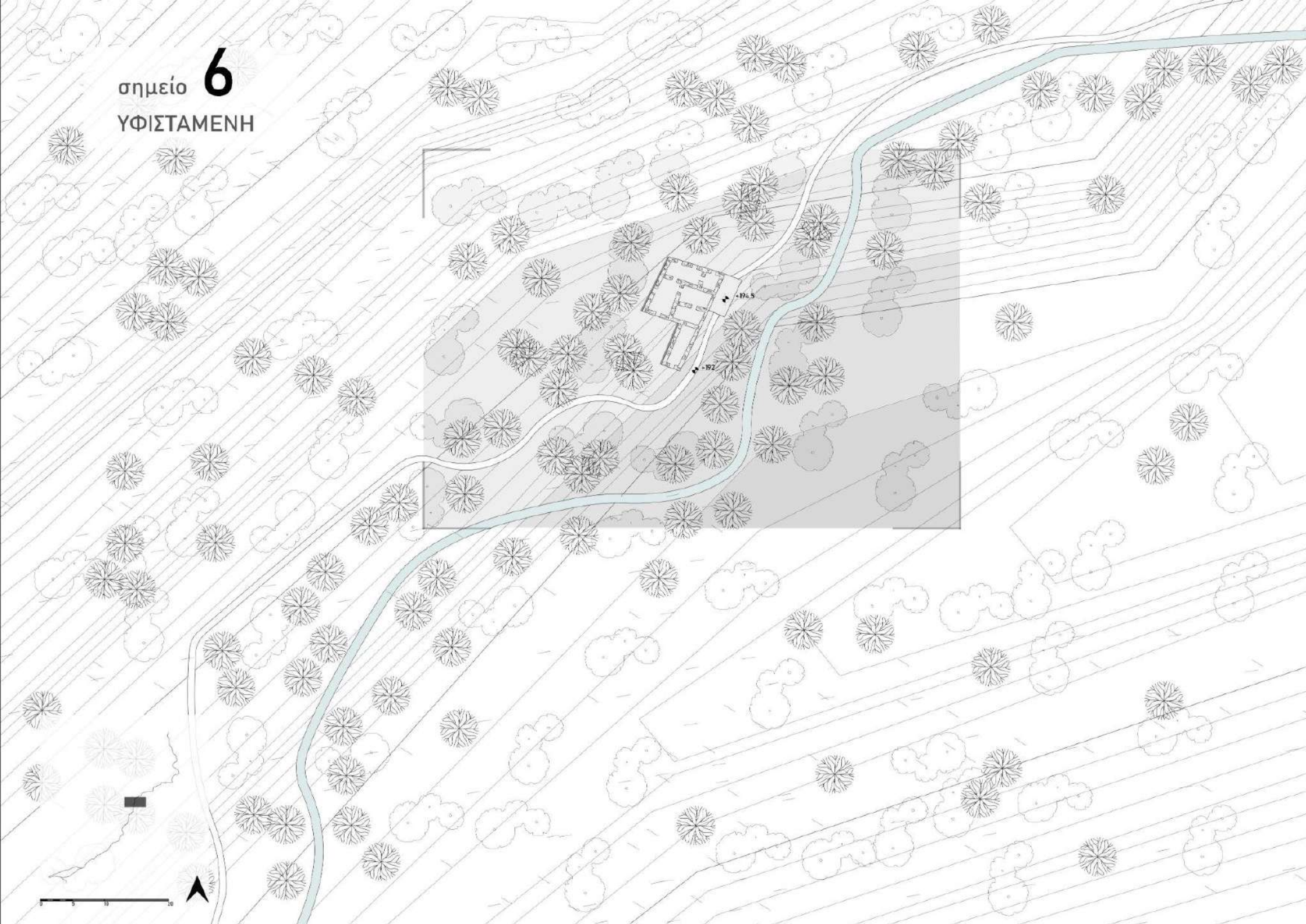
σημείο **5** ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ
ΤΟΜΗ Α - Α

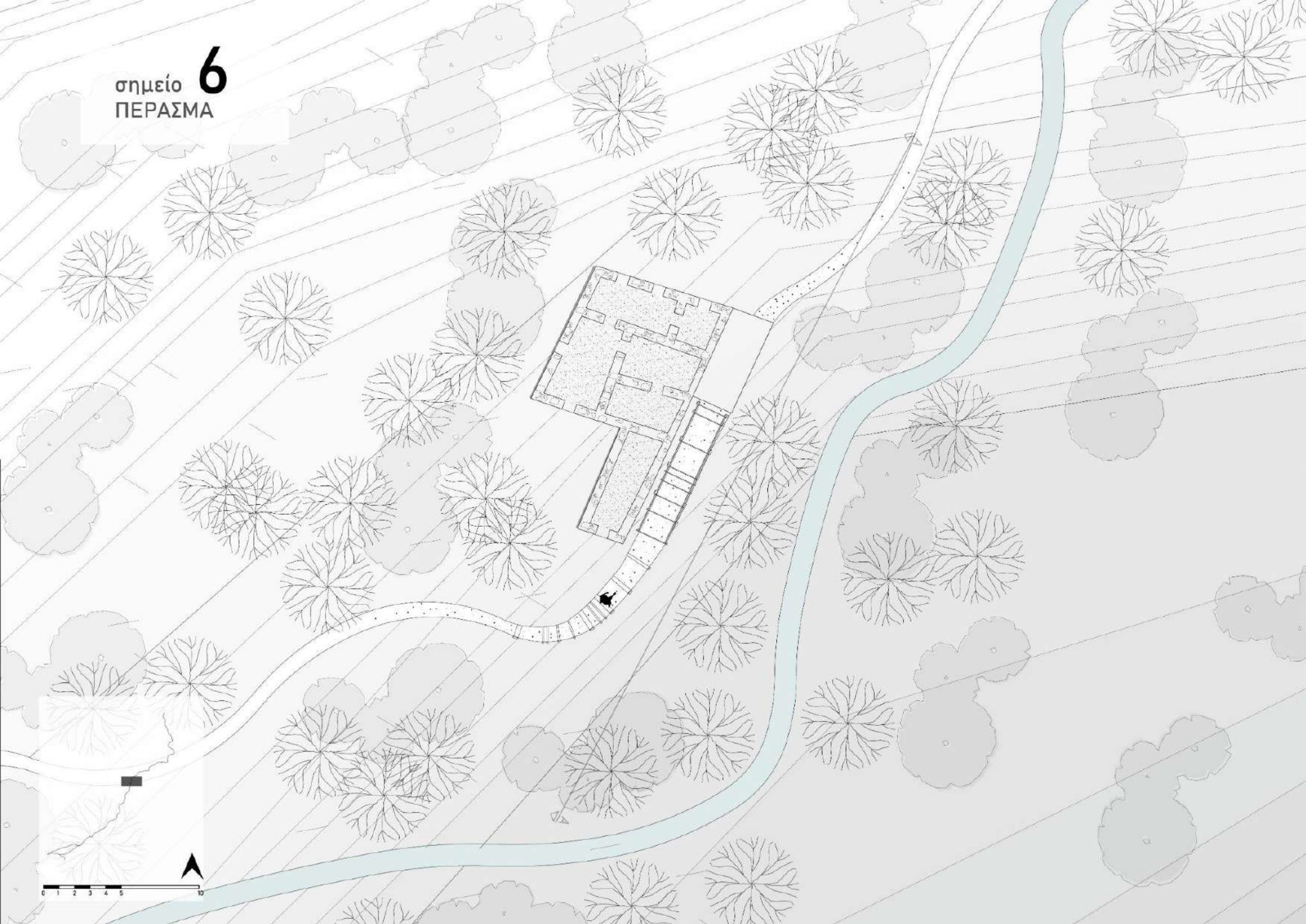
-25
-40

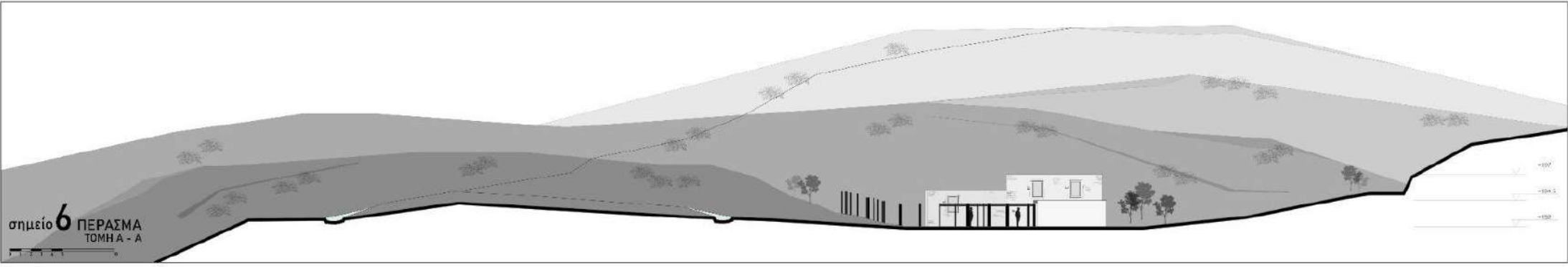
σημείο **6**
ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ

σημείο **6**
ΠΕΡΑΣΜΑ

0 1 2 3 4 5 10

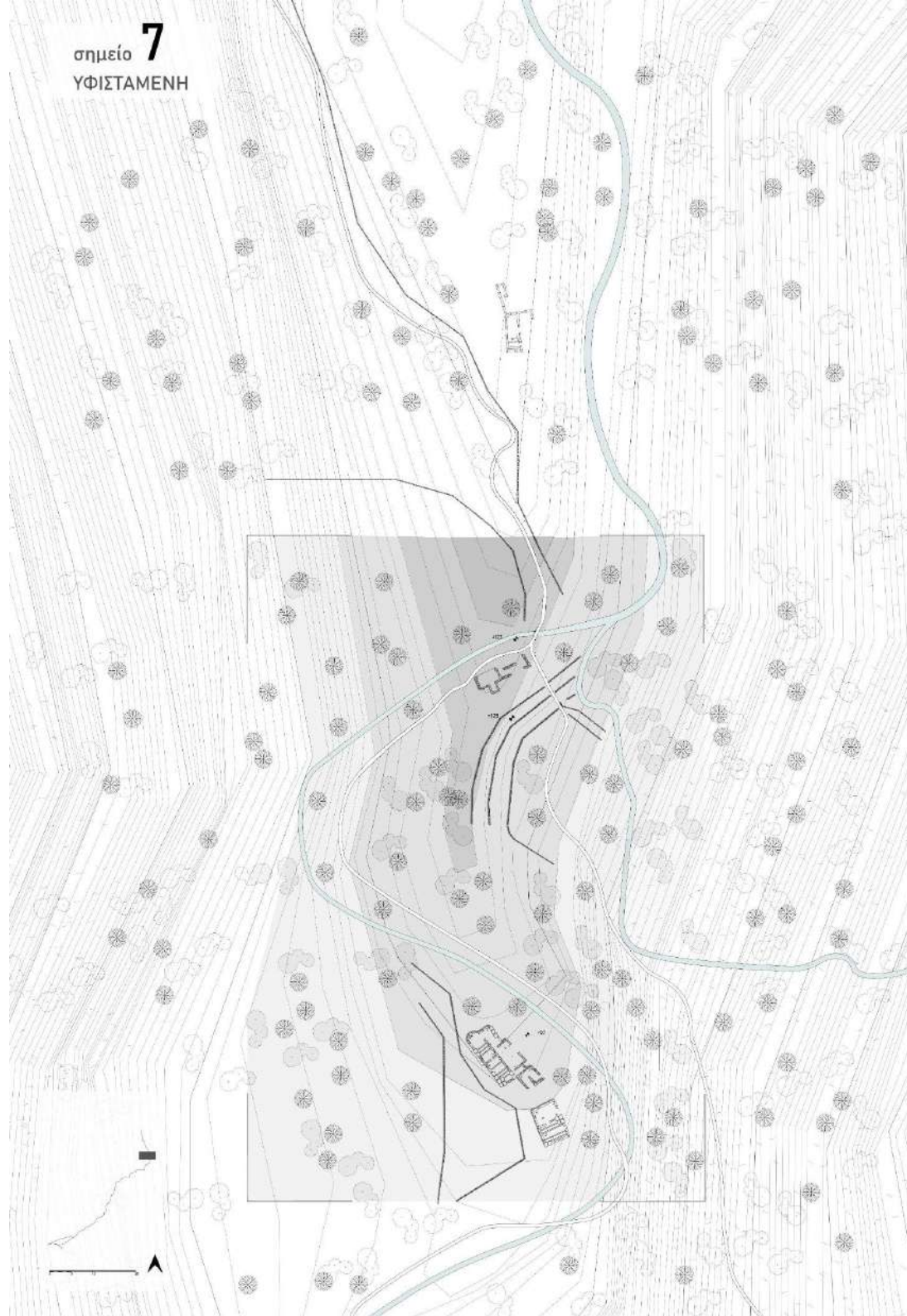
σημείο 6 ΠΕΡΑΣΜΑ
ΤΟΜΗ Α - Α

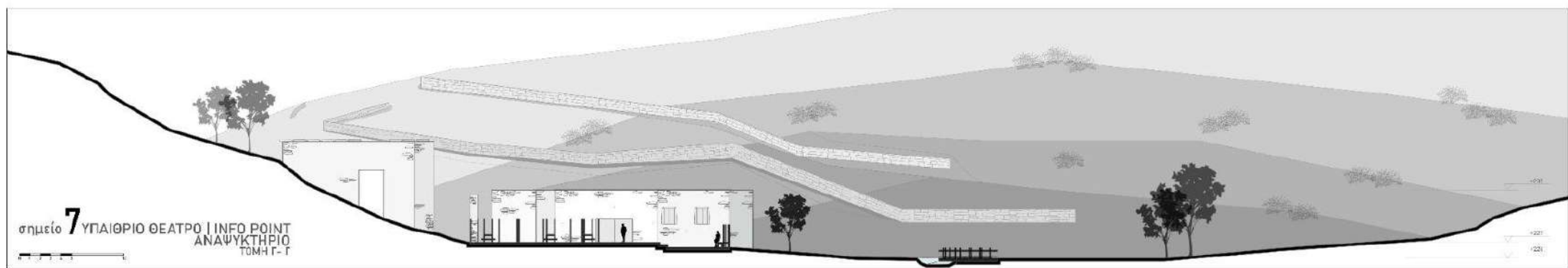
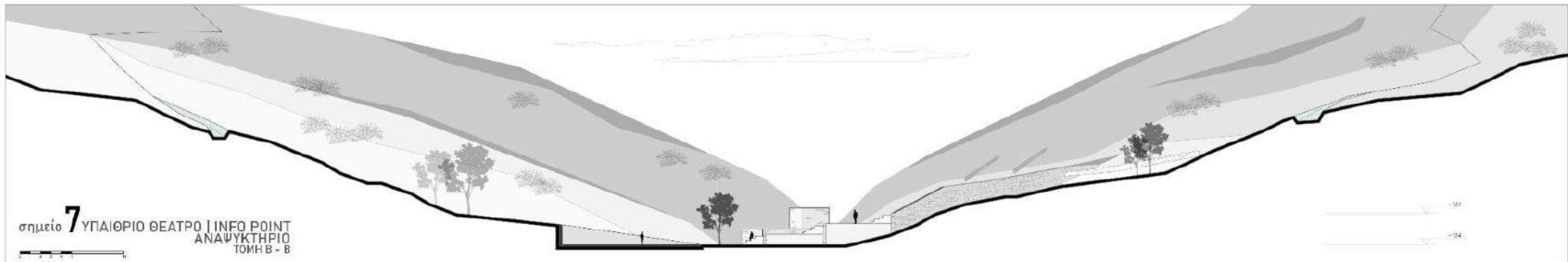
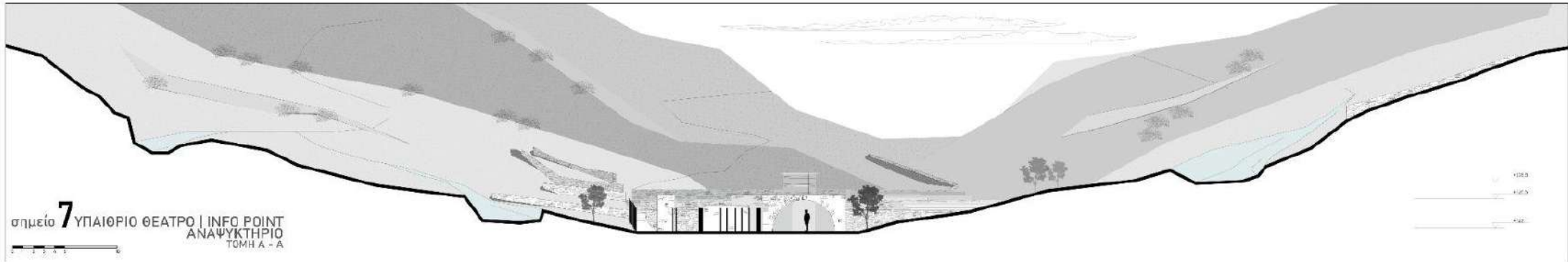

σημείο **7**
ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ

σημείο **7**
ΥΠΑΙΘΡΙΟ ΘΕΑΤΡΟ | INFO POINT
ΑΝΑΨΥΚΤΗΡΙΟ

σημείο 8
ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ

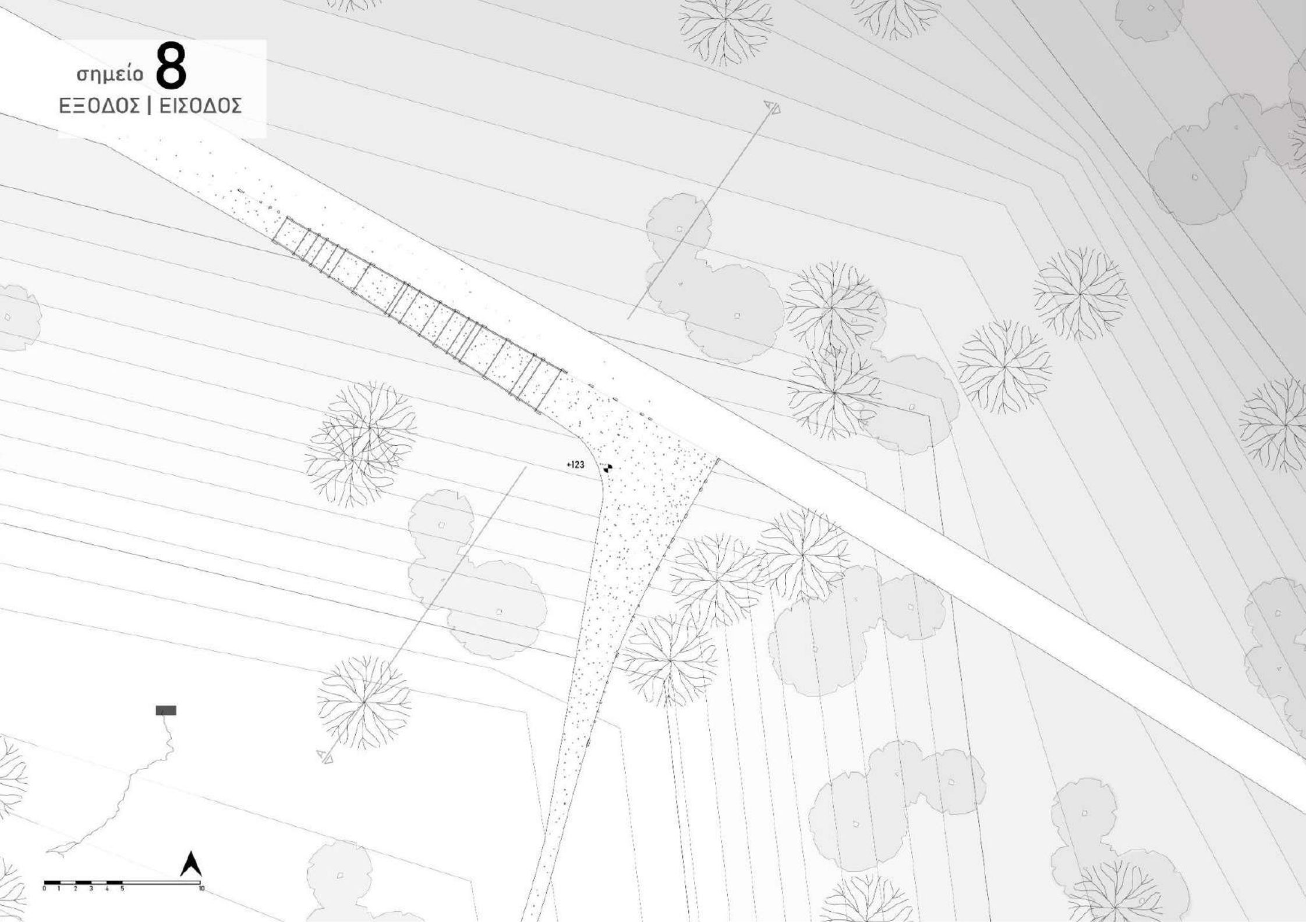

ΧΩΡΟΣ ΣΤΑΘΜΕΥΣΗΣ

123

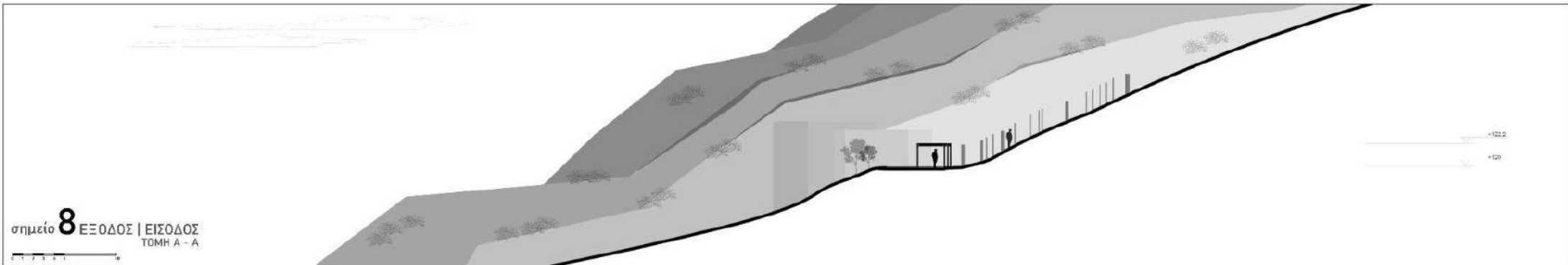

σημείο **8**
ΕΞΟΔΟΣ | ΕΙΣΟΔΟΣ

+123

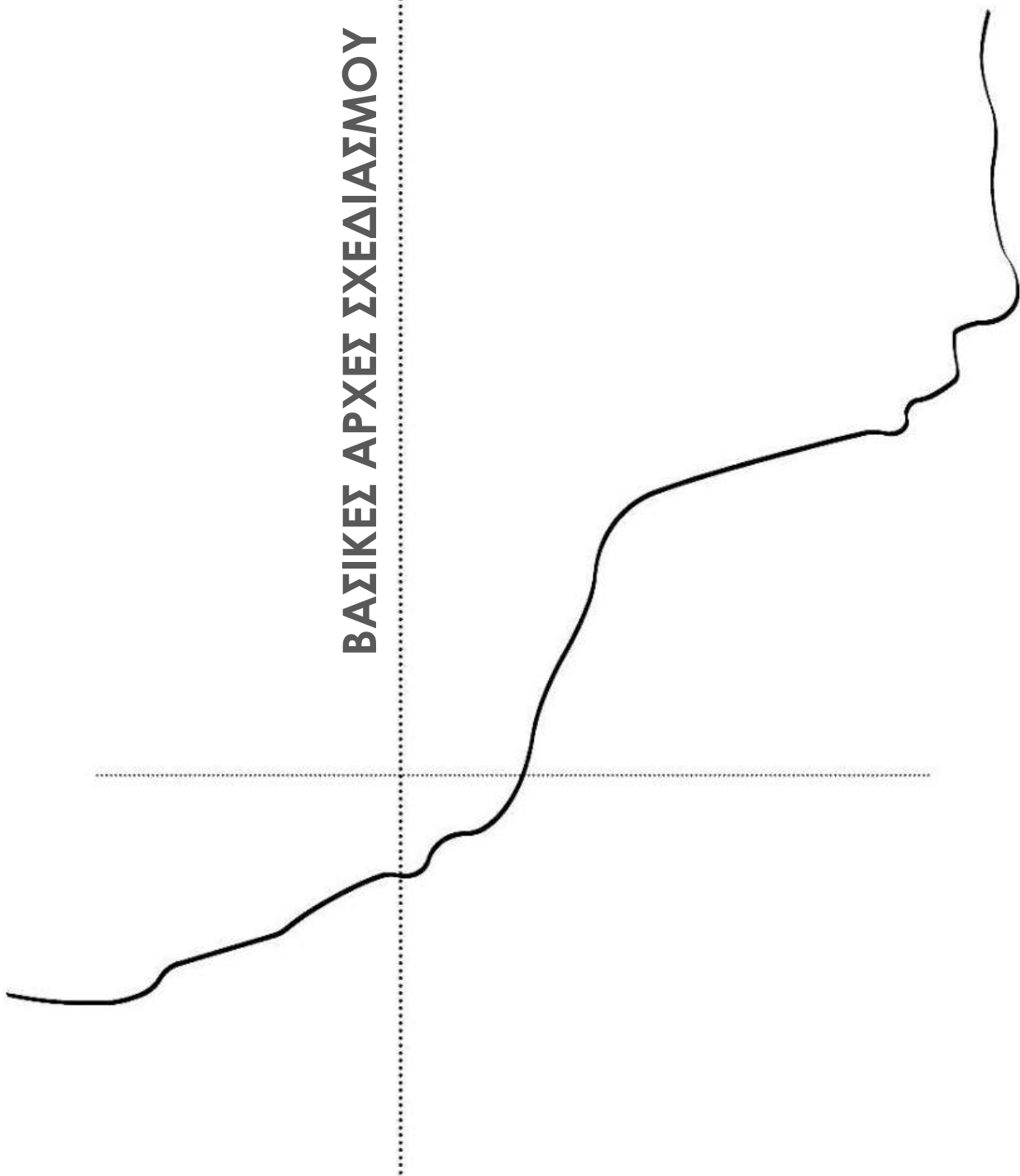
σημείο **8** ΕΞΟΔΟΣ | ΕΙΣΟΔΟΣ
ΤΟΜΗ Α - Α

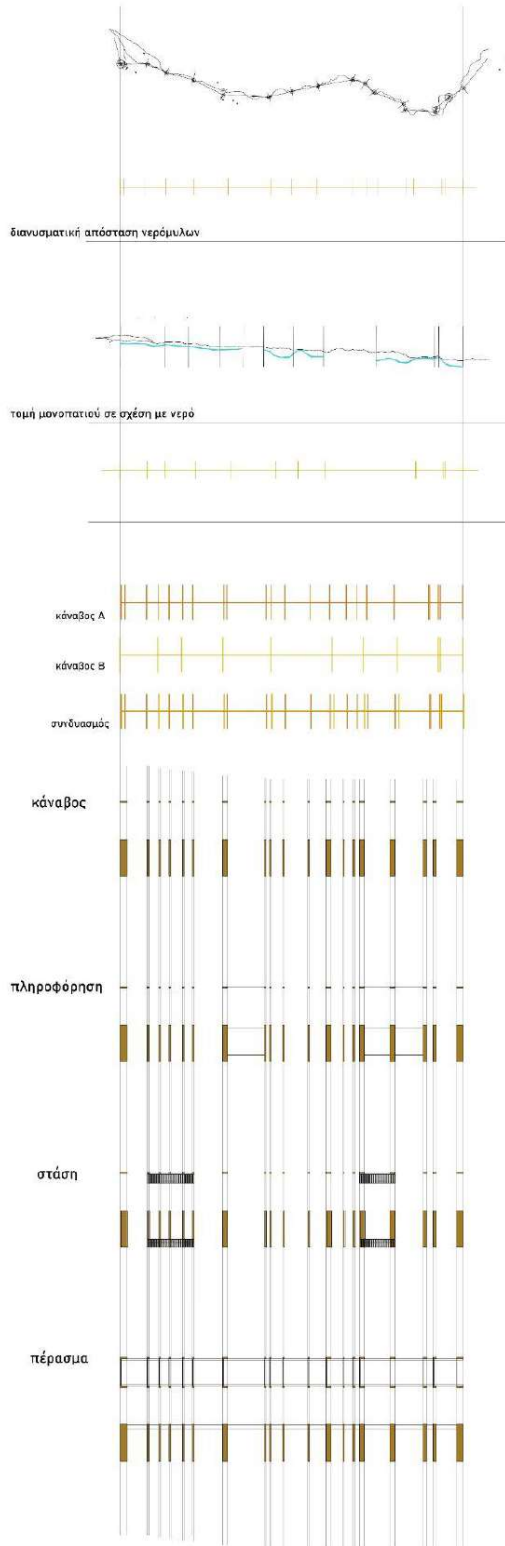

+122.2
+120

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Ξεκινώντας με τις βασικές αρχές σχεδιασμού του χώρου, δημιουργήθηκε ένας κánaβος με σκοπό να οργανώσει τις ξύλινες κατασκευές σε ένα μοτίβο κατασκευής. Χρησιμοποιήθηκε η διανυσματική απόσταση των νερομυλων στο μονοπάτι, καθώς και τα σημεία συνάντησης του νερού με τους νερόμυλους, στο μονοπάτι. Έτσι προέκυψαν δύο κánaβοι που ενώθηκαν και έδωσαν τον τελικό κánaβο, πάνω στον οποίο βασίστηκαν και όλες οι ξύλινες κατασκευές. Ο κánaβος δημιουργεί μεγαλύτερα ή μικρότερα ανοίγματα και αντίστοιχα πιο πλατιά ή όχι ξύλινα υποστυλώματα. Η βασική ιδέα πίσω από αυτήν την προσέγγιση, βασίζεται στην ίδια την αίσθηση του μονοπατιού, που είτε ανοίγει το βλέμμα, είτε το οριοθετεί αυστηρά, με όλα τα φυσικά και δομικά του στοιχεία.

Ο ίδιος κánaβος δίνει την πληροφόρηση με πινακίδες πληροφόρησης που εισχωρούν στα κατακόρυφα ξύλα και πληρώνουν με έναν τρόπο τον κánaβο, σε επιλεγμένα σημεία.

Την στάση, στην οποία ο κánaβος εξελίσσεται σε κάθισμα. Σε επιλεγμένα πάλι σημεία υπάρχει ένα οριζόντιο ξύλο στήριξης και πάνω σε αυτό ενώνονται λεπτές οριζόντιες σανίδες, με μικρά κενά μεταξύ τους, οι οποίες με την σειρά τους στηρίζονται στις λεπτές κατακόρυφες σανίδες. Οι δύο αυτές σανίδες μπαίνουν αναλλάξ.

Μια παραλλαγή της στάσης είναι το “τραπέζι”, το οποίο ακολουθεί παρόμοια λογική με την στάση. Σε σημεία του κánaβου ‘κουμπώνει’ ένα παραλληλόγραμμο λεπτό ξύλο, η επιφάνεια του τραπεζιού. Αυτή με την σειρά της στηρίζεται σε μια ξύλινη βάση. Επίσης, ‘κουμπώνουν’ δύο σανίδες καθίσματος στα κατακόρυφα ξύλα κánaβου και στο τραπέζι.

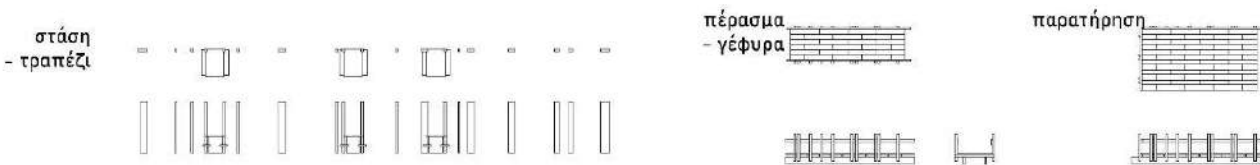
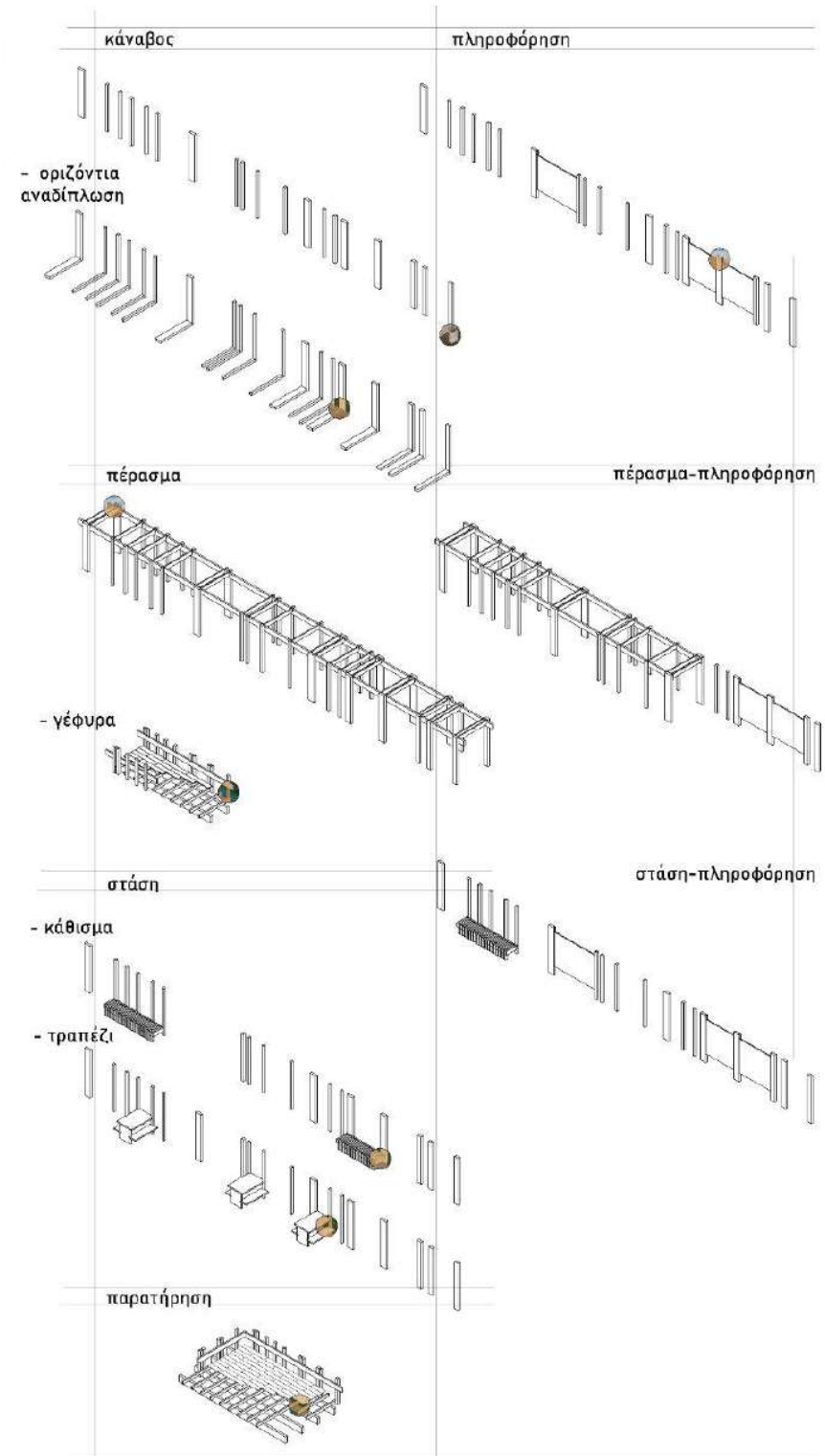
ΑΡΧΕΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ | ΞΥΛΙΝΕΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ

Μετά, υπάρχει το πέρασμα, το οποίο με παρόμοια λογική, τοποθετούνται οριζόντιες σανίδες στα σημείο των κατακόρυφων ξύλων του κανάβου, στηριζόμενα σε ένα μεγάλο οριζόντιο ξύλο. Δημιουργούν έτσι ένα στέγαστρο το οποίο όμως δίνει την ίδια αίσθηση κενού και πλήρους με όλο τον κανάβο.

Οι τρεις αυτοί τύποι κατασκευής μπορούν να λειτουργήσουν και συνδυαστικά. Δηλαδή, να χωριστεί ο κανάβος σε στάση- πέρασμα, στάση-πληροφόρηση και πέρασμα-πληροφόρηση. Επίσης μπορεί να διπλασιαστεί το μέγεθος του, ενώνοντας δυο κανάβους μαζί, είτε να μειωθεί επιλέγοντας ένα μόνο κομμάτι του.

Στην κατηγορία του περάσματος ανήκει και η 'γέφυρα' η οποία παρόλο που λειτουργεί σαν πέρασμα, έχει μια διαφορετική κατασκευή. Ακολουθεί τον κανάβο μόνο στα πλαϊνά προστατευτικά ξύλα, τα οποία είναι και μικρότερα σε ύψος. /η βάση της γέφυρας, αποτελείται από δύο μεγάλα οριζόντια ξύλα, μετά στηρίζονται σε αυτά μικρότερα ξύλα στην αντίθετη διεύθυνση και τέλος τοποθετούνται σανίδες ξύλου.

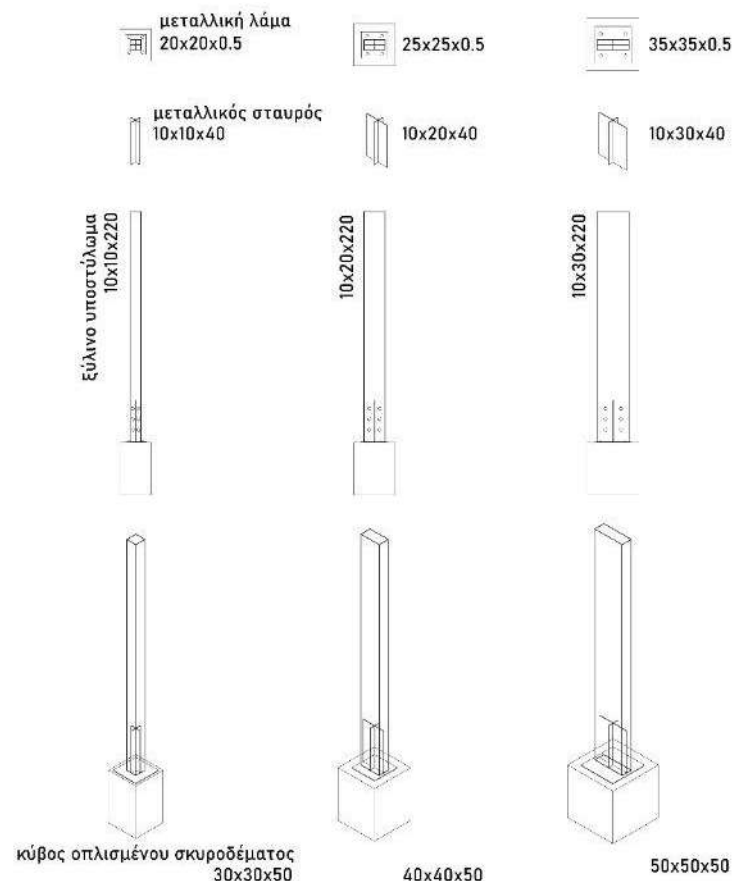
Όσον αφορά την παρατήρηση, που είναι το 4ο από την λίστα κωδικοποίησης, δεν ακολουθεί ακριβώς τον κανάβο, αλλά μια παρόμοια ιδέα της γέφυρας. Αυτό συμβαίνει γιατί έχει και παρόμοια χρήση σαν κατασκευή. Λειτουργεί σαν μπαλκόνι, σαν έναν πρόβολο, που μπορεί κανείς να παρατηρήσει από κει την φύση.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Τα ξύλα του κανάβου, έχουν 3 επιλογές πλάτους, είτε 10x10, είτε 20x10, είτε 30x10 εκατοστά βάσης και ύψος 2 μέτρα και 20 εκατοστά. Το κάθε ξύλο πακτώνεται σε έναν κύβο μπετού, που λειτουργεί σαν βάση. Αυτό γίνεται με βοηθητικά μεταλλικά στοιχεία. Δηλαδή, έναν μεταλλικό σταυρό που εισχωρεί μέσα στο ξύλο και μία τετράγωνη μεταλλική λάμα, σαν βάση στον σταυρό, που βιδώνεται στον τσιμεντένιο κύβο. Ο κύβος και οι λάμες μεγαλώνουν αναλογικά με το πλάτος του ξύλινου υποστυλώματος. Όλη αυτή η βάση κρύβεται μέσα στο χώμα και έτσι επιτυγχάνεται η στήριξη κάθε ξύλου, χωρίς να φαίνεται από το ανθρώπινο μάτι και χωρίς να χρειάζεται επιπλέον στήριξη με άλλα οριζόντια ή διαγώνια ξύλα.

Κοιτάζοντας λίγο πιο προσεκτικά τις λεπτομέρειες για το πως στηρίζονται και ενώνονται τα ξύλα μεταξύ τους, παρατηρούμε ότι είτε βιδωνονται μεταξύ τους, όπως στην στάση ή στην αναδίπλωση του κανάβου. Είτε έχουν μικρές εγκοπές στήριξης που σε κάποιες περιπτώσεις, ενισχύονται και με βίδες. Είναι κάτι σαν παζλ όπου τα ξύλα κουμπώνουν μεταξύ τους. Αυτό το εντοπίζουμε για παράδειγμα στο πέρασμα ή στην στάση με το τραπέζι. Σε κάποιες περιπτώσεις όπως στη γέφυρα τοποθετούνται σταυρωτά τα ξύλα και βιδώνονται για πλήρη στήριξη.

κλίμακα 1:25

ΥΛΙΚΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ

Τα βασικά υλικά που χρησιμοποιήθηκαν σε όλη την κατασκευή είναι το ξύλο, το πατημένο χώμα, το τσιμέντο και οι μεταλλικές λάμες μόνο όπου ήταν αναγκαίο, για την υποστήριξη των υποστυλωμάτων.

Συγκεκριμένα, επιλέχθηκε η επικολλητή ξυλεία εμποτισμένη σε κλιβάνους, ώστε να ανταποκρίνεται στο μικροκλίμα της περιοχής.

Η επιλογή των εν λόγω υλικών έγινε ώστε να παραμείνει όσο το λιγότερο μικρότερο αποτύπωμα στο τοπίο και γι αυτό τον λόγο χρησιμοποιήθηκαν φυσικά υλικά, ευέλικτα και αναστρέψιμα.

**επικολλητή ξυλεία
εμποτισμένη
σε κλιβάνους**

**ΠΑΚΤΟΣΗ
στήριξη υποστυλώματος**

**ΕΝΩΣΗ
υποστύλωμα - δοκός**

**πατημένο χώμα
stabilizer**

**ΕΣΟΧΗ
υποστύλωμα - πινακίδα**

**ΣΥΝΔΕΣΗ
δημιουργία καθίσματος**

μεταλλικές λάμες

**ΣΤΗΡΙΞΗ
σανίδες- υποστύλωμα - δοκός**

**ΕΣΟΧΗ | ΣΤΗΡΙΞΗ
ενίσχυση με βίδες**

**οπλισμένο
σκυρόδεμα**

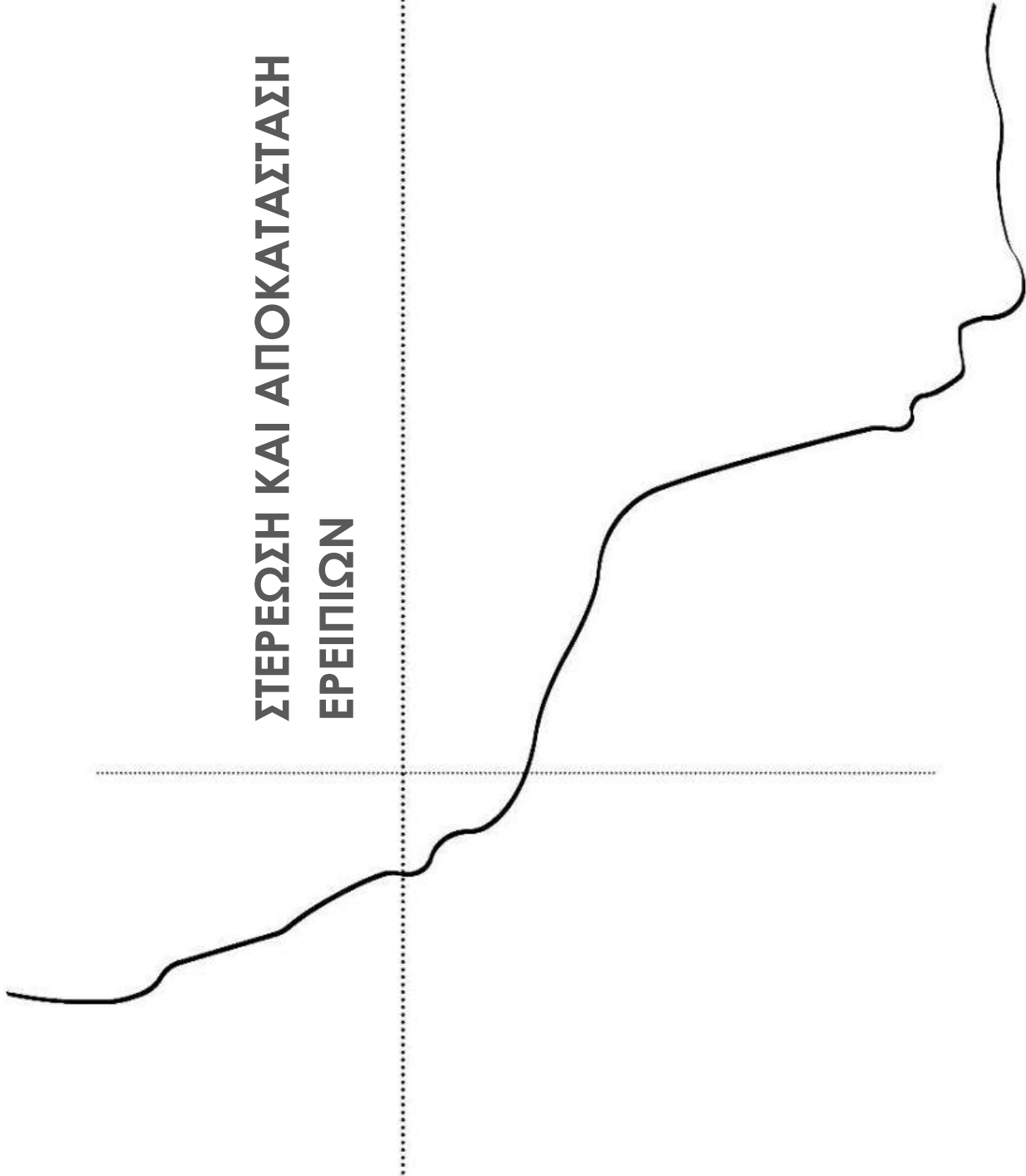

**ΣΤΗΡΙΞΗ
σανίδες σε δοκούς**

**ΕΝΩΣΗ
ενίσχυση με βίδες**

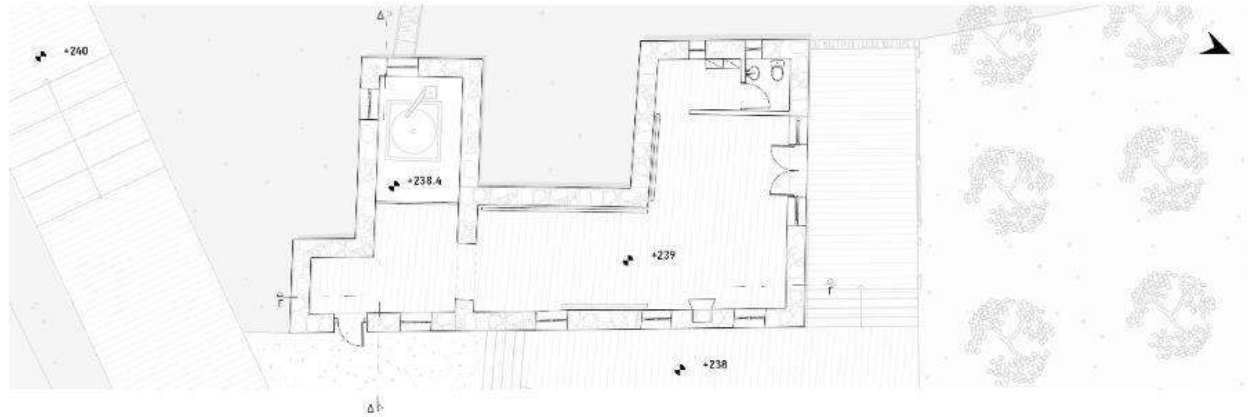
**ΣΤΕΡΕΩΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ΕΡΕΙΠΙΩΝ**

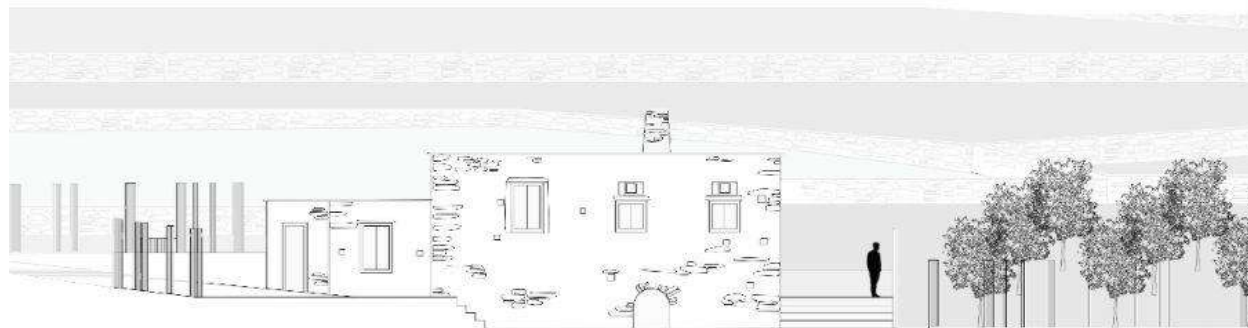
ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

σημείο 2 ΜΟΥΣΕΙΟ

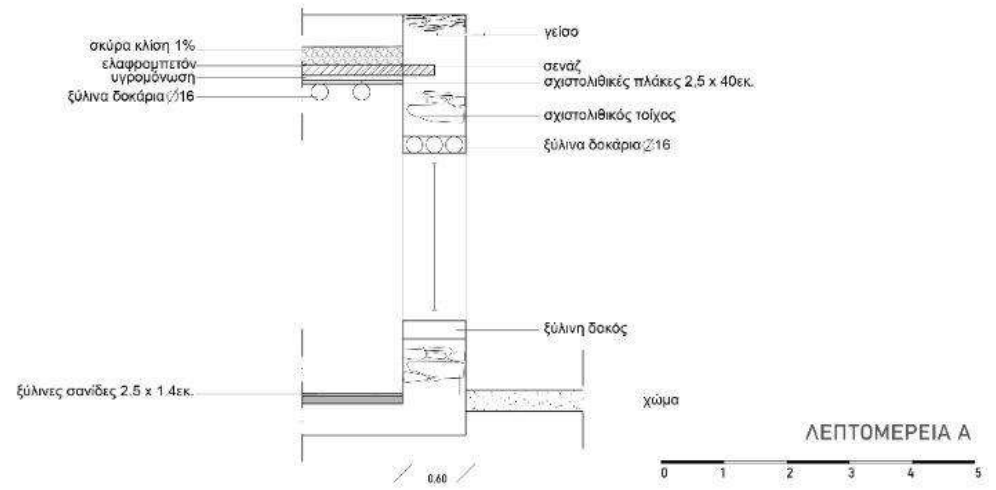
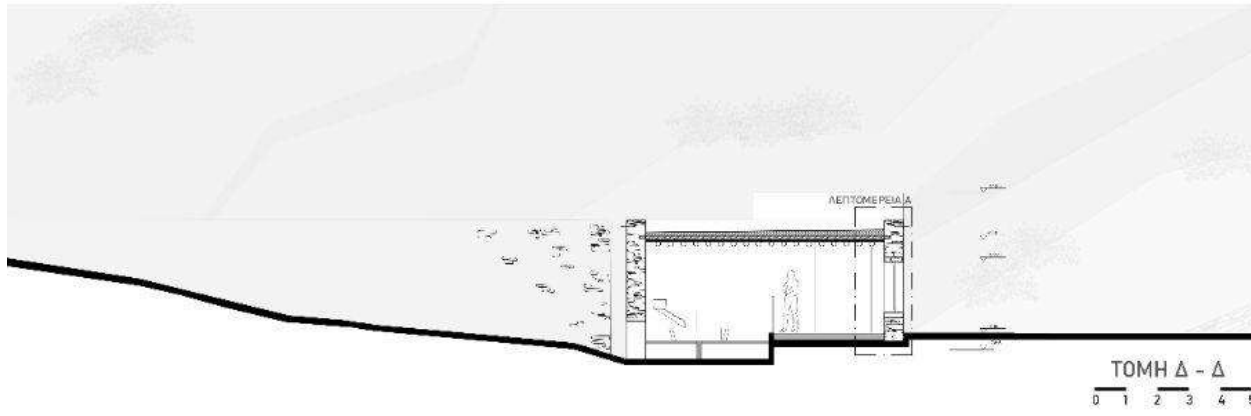
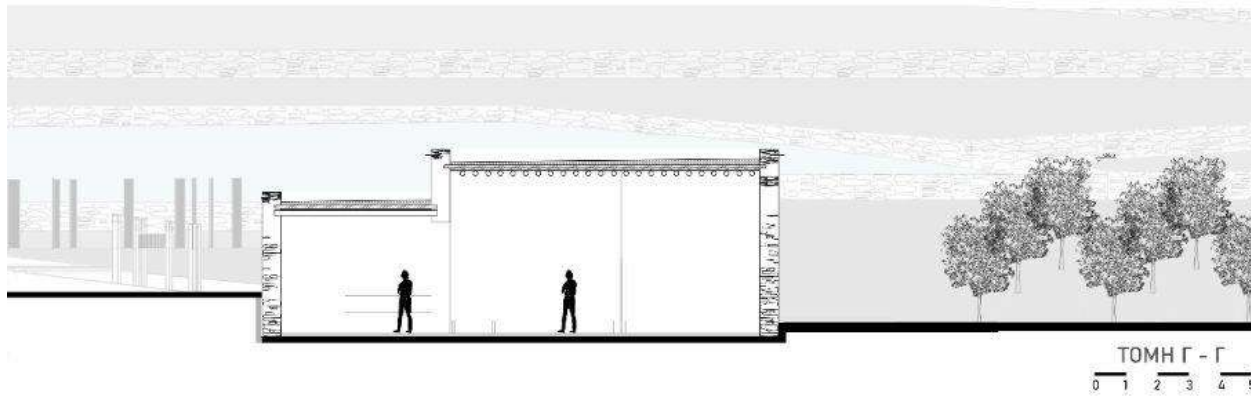
ΚΑΤΟΨΗ ΜΟΥΣΕΙΟ

0 1 2 3 4 5

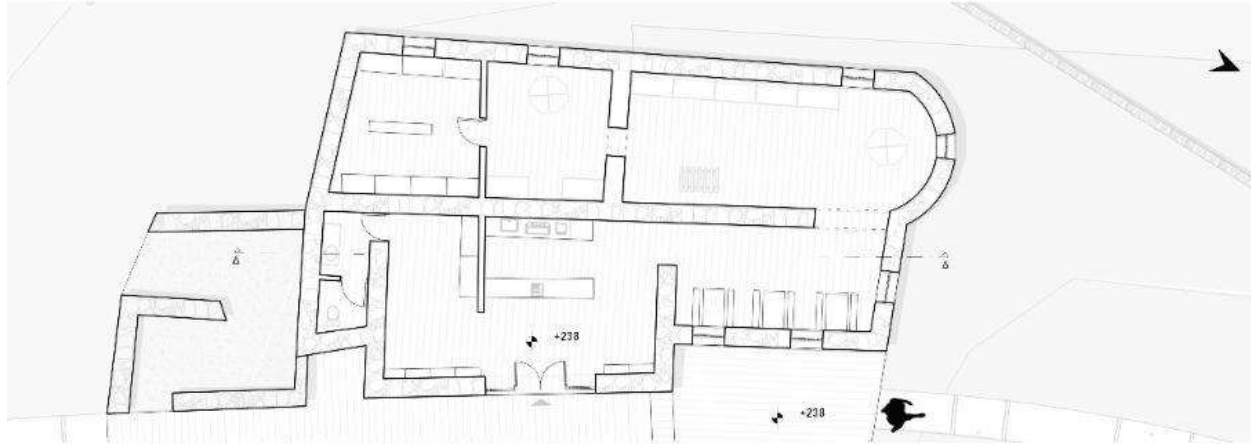
ΒΑ ΟΨΗ

0 1 2 3 4 5

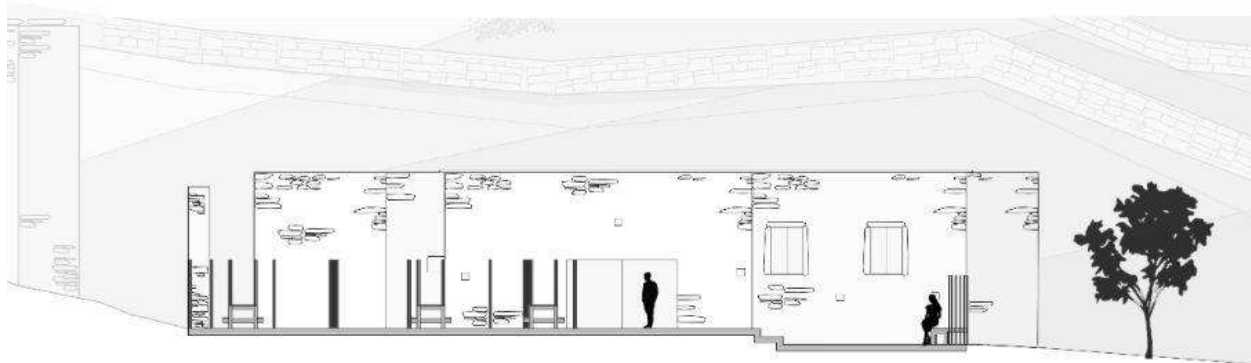
ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

σημείο 7 ΑΝΑΨΥΚΤΗΡΙΟ

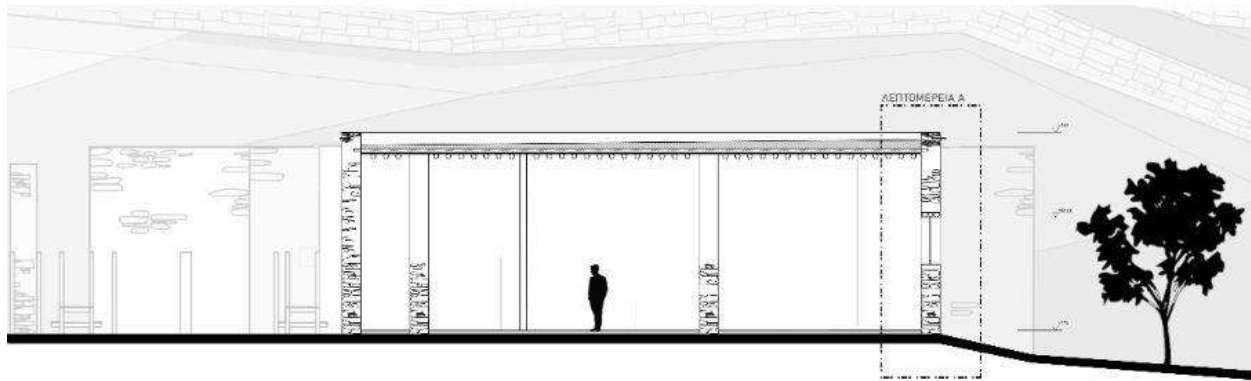
ΚΑΤΟΨΗ ΑΝΑΨΥΚΤΗΡΙΟ

0 1 2 3 4 5

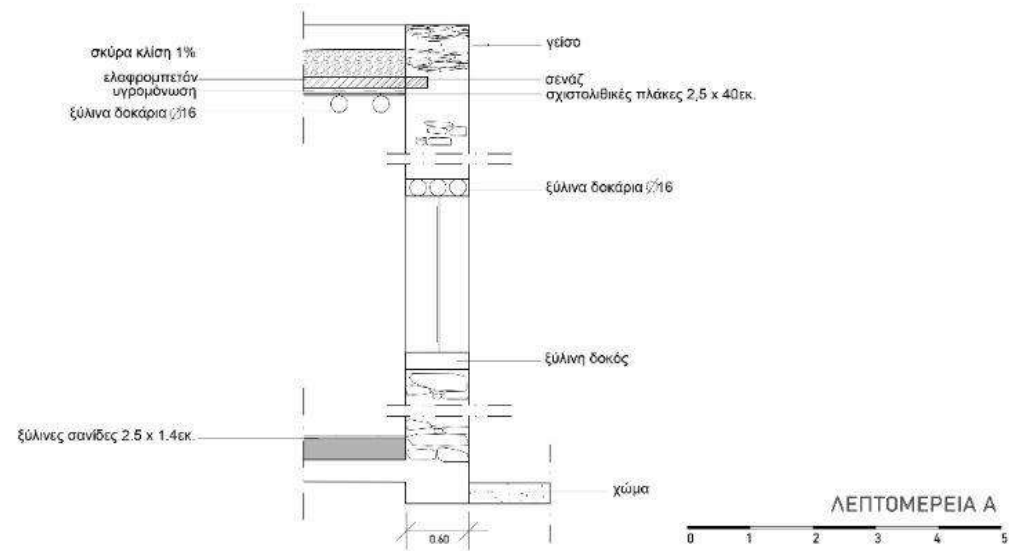

ΒΑΘΨΗ

0 1 2 3 4 5

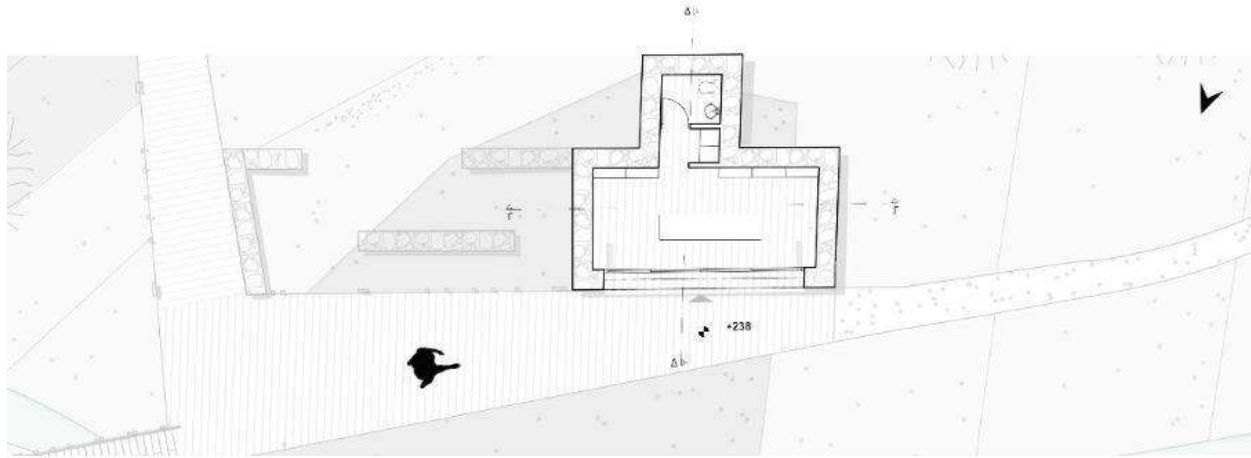
ΤΟΜΗ Δ - Δ

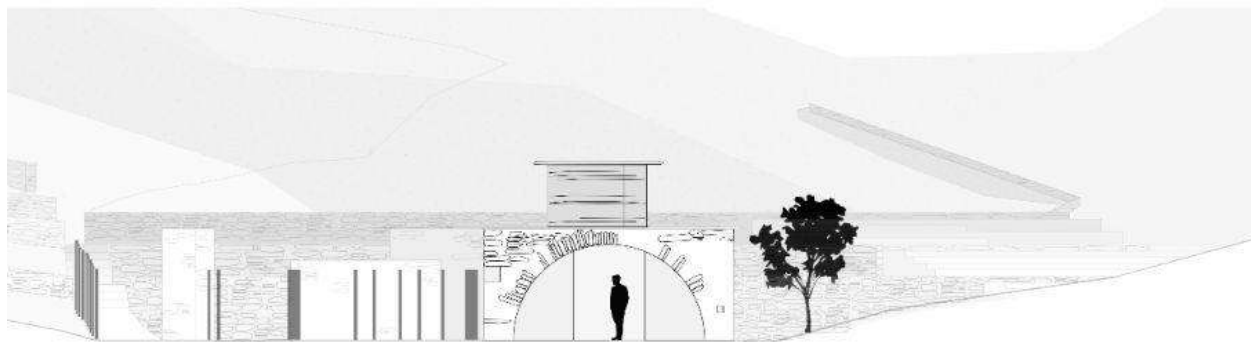
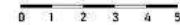
ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

σημείο 7 INFO POINT

Κ11

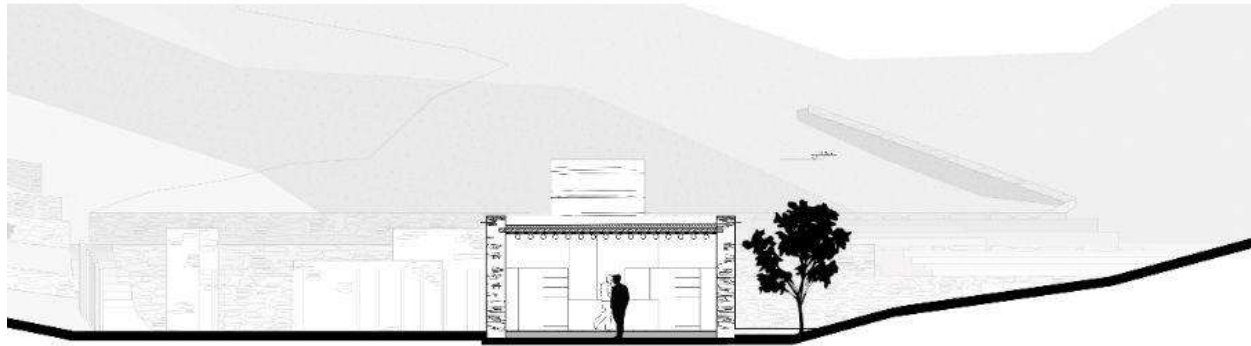

ΚΑΤΩΦΗ INFO POINT

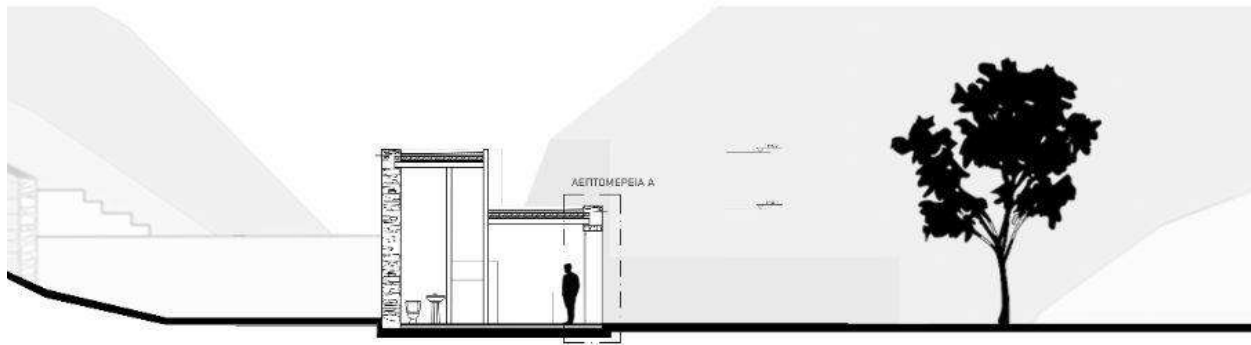

ΟΨΗ ΒΔ

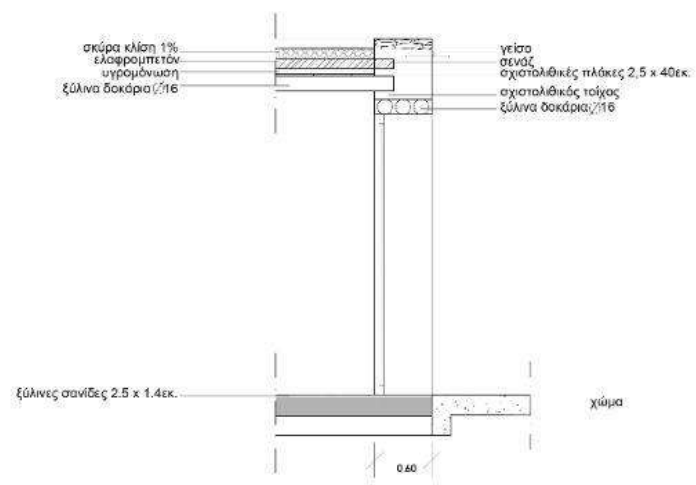

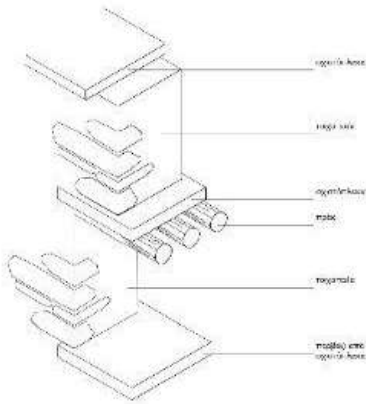
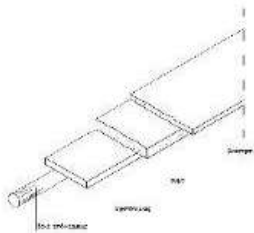
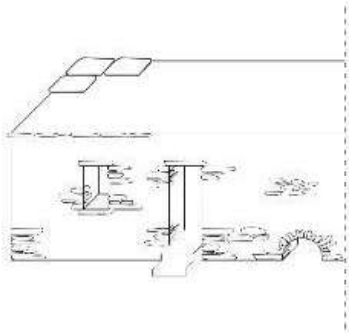
ΤΟΜΗ Γ - Γ
0 1 2 3 4 5

ΤΟΜΗ Δ - Δ
0 1 2 3 4 5

ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ Α
0 1 2 3 4 5

κατασκευαστικά νερόμυλων

καθαρισμοί

στερεωτικές εργασίες | επιμέλεια

ΕΠΙΡΡΟΕΣ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Εικ.47: John M Craddock Wetland Nature Preserve in Muncie, IN by Design /Built Team at Ball State University; Team Member: Cory McCurdy
πηγή: <https://archinect.com/news/article/74304931/ten-top-images-of-architect-s-outdoors-pinterest-board> >, ίδια επεξεργασία

Εικ.48: Wooden Tunnel Sculpture in Nelson B.C.
πηγή: <https://ar.pinterest.com/pin/549157748314230256/> >, ίδια επεξεργασία

Εικ.49: Nascimento Chapel by Miguel Pinto Guimarães
A' design award and competition 2019
πηγή: <https://competition.adesignaward.com/design.php?ID=80733> >, ίδια επεξεργασία

Εικ.50: "Park Yauza" στη Μόσχα
πηγή: <https://landezine.com/punto-design-advertorial-project-yauza-park-in-moscow/> >, ίδια επεξεργασία

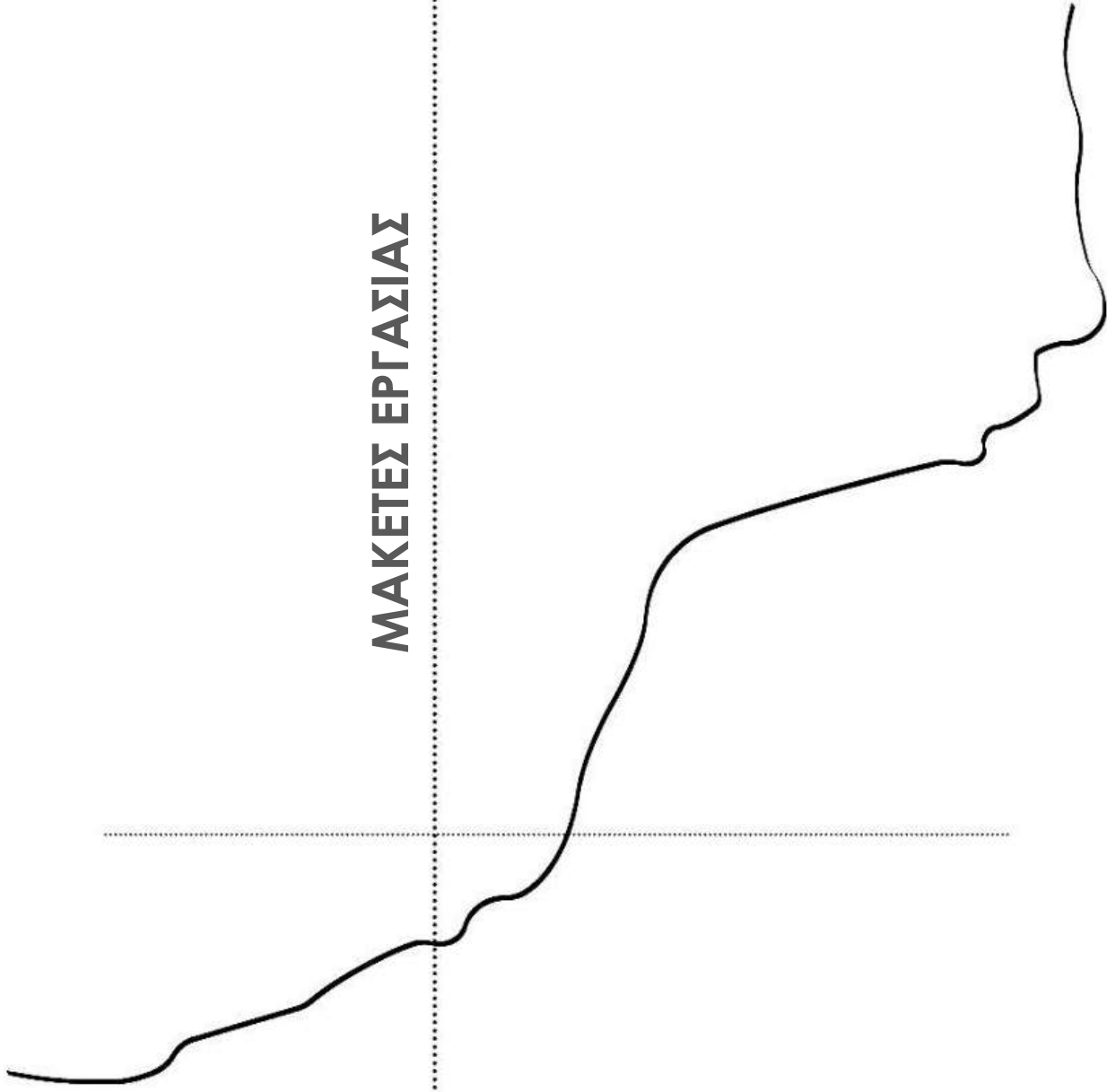

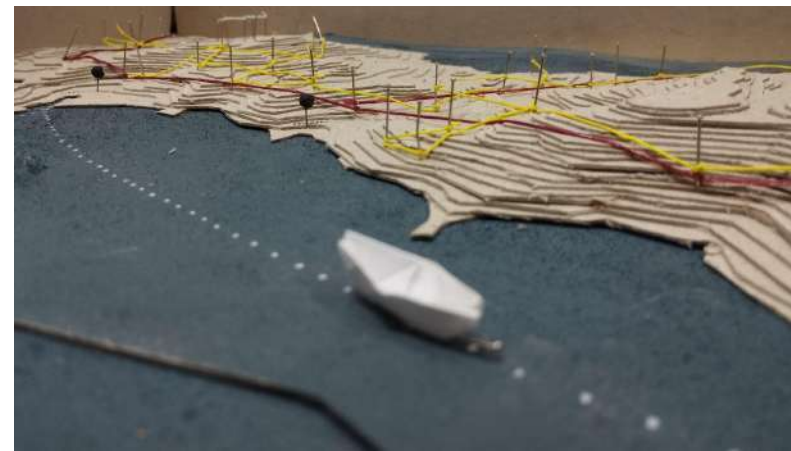
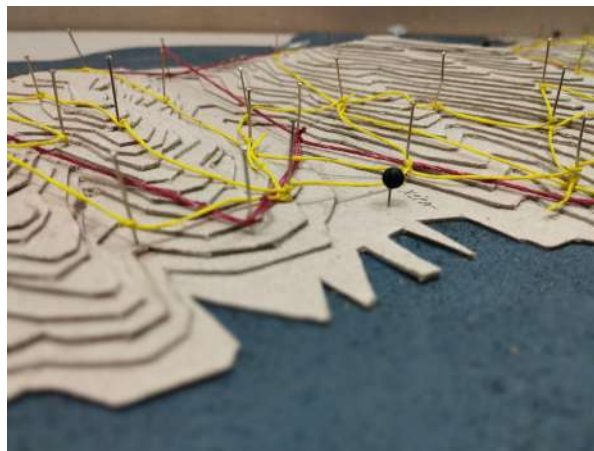
Εικ.51: Boston College
πηγή: <https://ar.pinterest.com/pin/790663278315962310/> >, ίδια επεξεργασία

Εικ.52: Υπαιθριο Μουσείο Υδροκίνησης Δημητσάνας
πηγή: <https://el.wikipedia.org/wiki/> >, ίδια επεξεργασία

ΜΑΚΕΤΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η Άνδρος

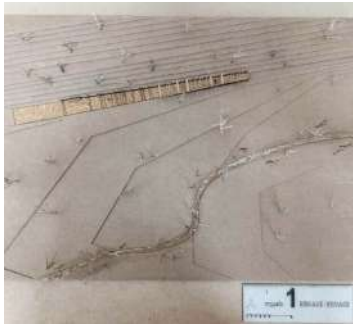
Γύρω οικισμοί

Σημεία αναφοράς μονοπατιού

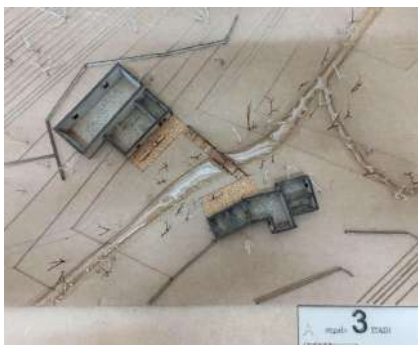
σημεία παρέμβασης - Master Plan

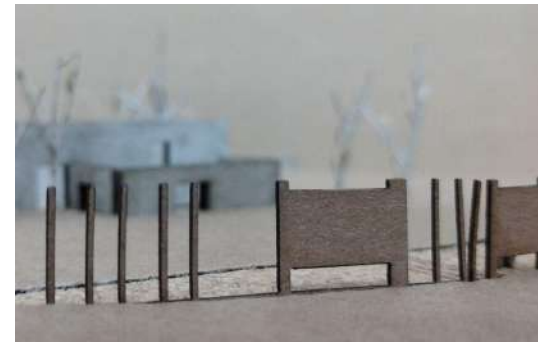
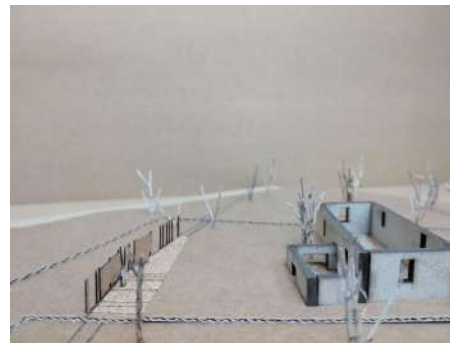
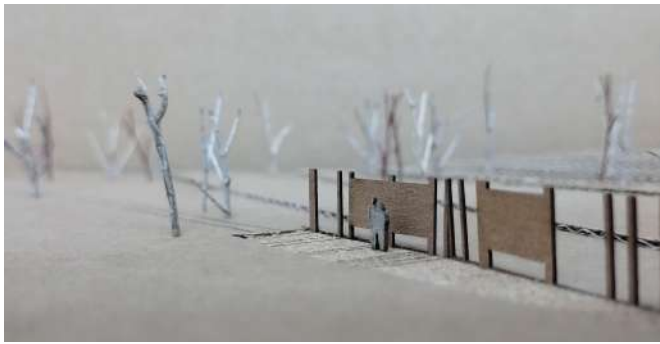
Σημείο παρέμβασης 1 | Είσοδος - Έξοδος

Σημείο παρέμβασης 2 | Μουσείο

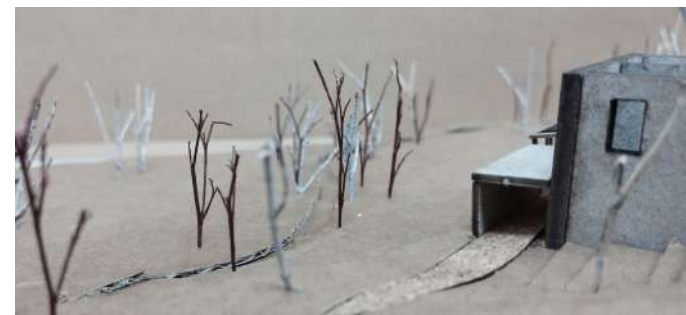
Σημείο παρέμβασης 3 | Στάση

Σημείο παρέμβασης 4 | Πληροφόρηση

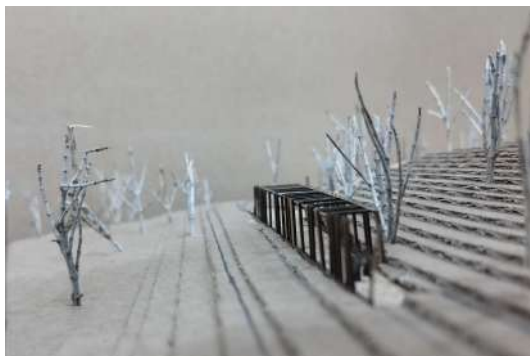
Σημείο παρέμβασης 5 | Παρατήρηση

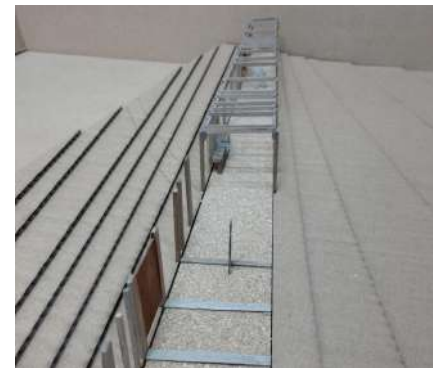
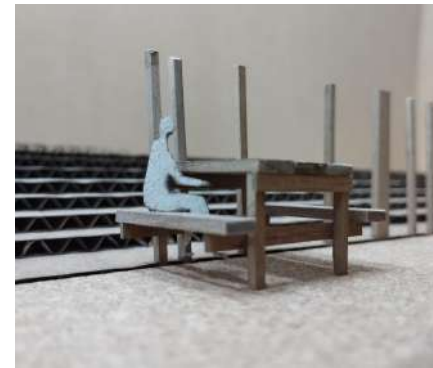
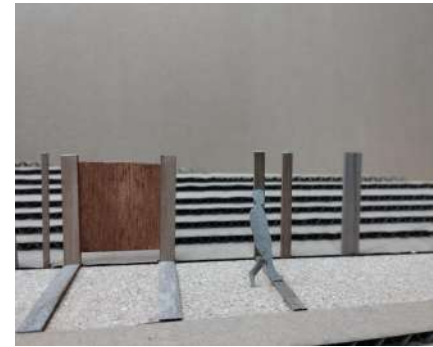
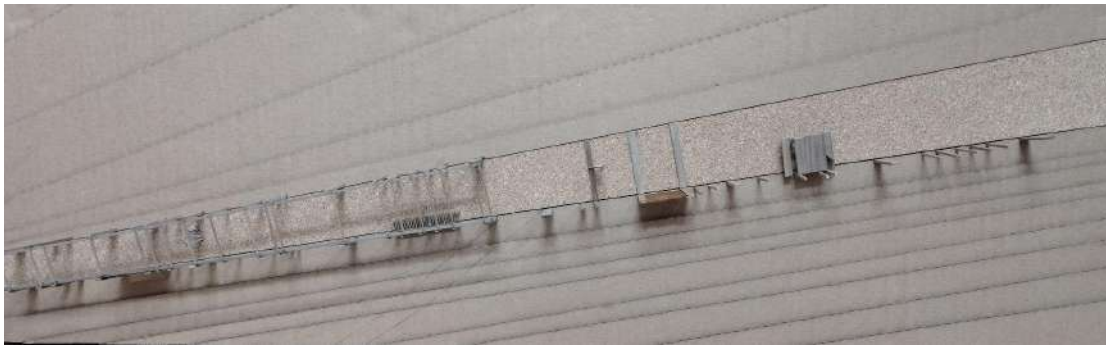
Σημείο παρέμβασης 6 | Πέρασμα

Σημείο παρέμβασης 7 | Αναψυκτήριο - Info Point
- Υπαιθριο θέατρο

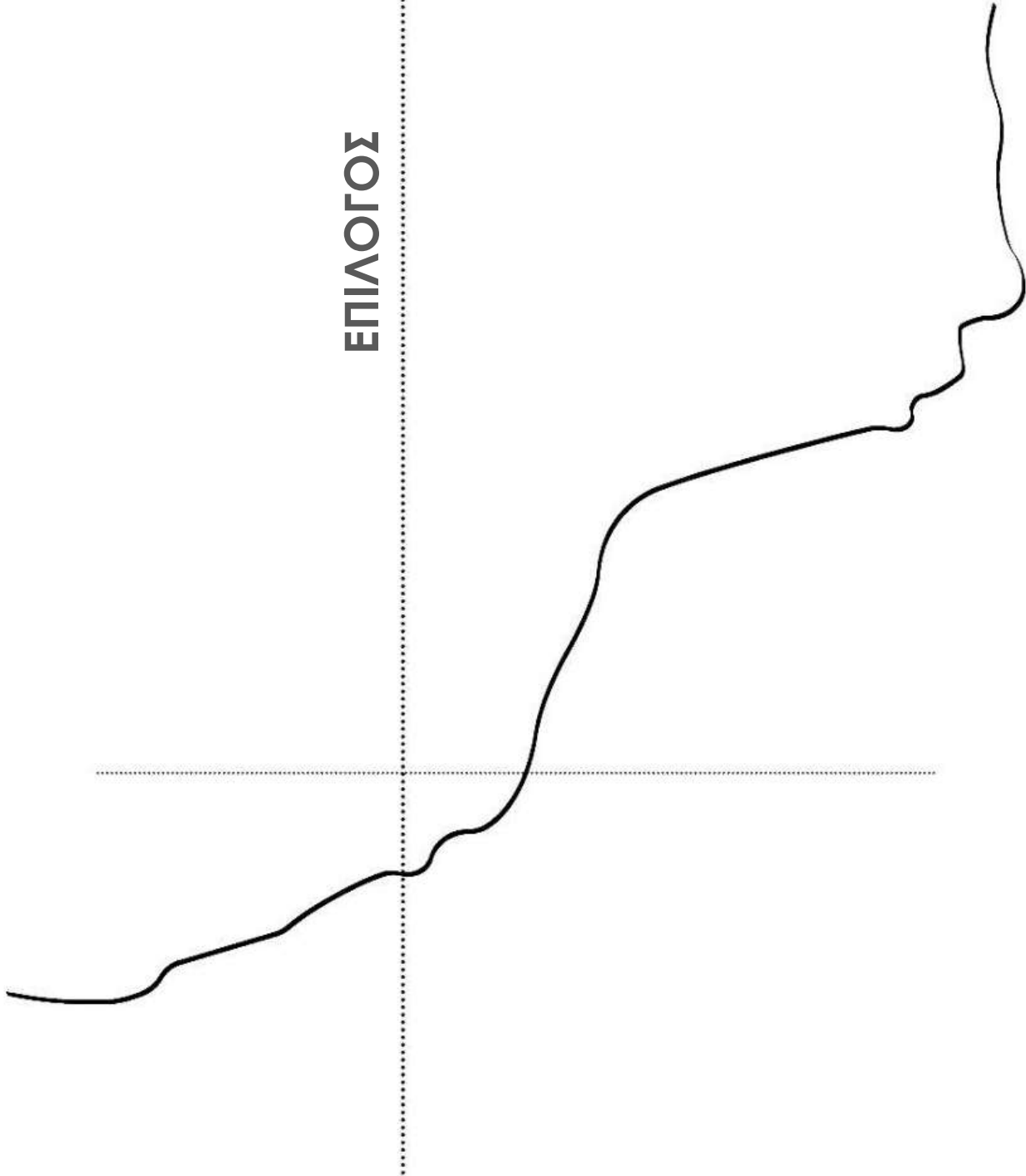

Σημείο παρέμβασης 8 | Έξοδος - Είσοδος

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στην εργασία μας έγινε μία προσπάθεια να κατανοήσουμε τον τόπο και να καταγράψουμε τις δυναμικές ή μη, ώστε να απαντήσουμε ήπια στις τοπικές ανάγκες. Η διαδικασία αυτή ήταν κυρίως βιωματική, γι'αυτό θέλουμε να ευχαριστήσουμε και τους κατοίκους που βοήθησαν σε αυτή την κατεύθυνση. Στην πορεία της εργασίας αυτής ήρθαμε αντιμέτωπες με όλα εκείνα τα προβλήματα που παρουσιάζονται κατά την ένταξη σε τοπίο και πόσο μάλλον σε ένα τοπίο σχεδόν άγονο. Θα θέλαμε να πιστεύουμε οτι μέσα από αυτή τη χειρονομία που καταθέτουμε στην διπλωματική μας εργασία, πράγματι σεβόμαστε την ταυτότητα του τόπου και προσπαθούμε με ήπιο, φιλικό και περιβαλλοντικό τρόπο να αναβιώσουμε την συνθήκη ζωής στην ευρύτερη περιοχή.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ευχαριστούμε,

την κ.Κωνσταντινίδου, την κ.Κλαμπατσέα και την κ.Τσακανίκα
για τη στήριξη και βοήθειά τους καθ' όλη την διάρκεια

την Όλγα Καραγιάννη(androsroutes), τον κ.Νομικό
(αρχιτέκτονας), την Μ.Γρυπάρη (ITEM) για τις πολύτιμες
πληροφορίες τους και τον Γιάννη Τριδήμα για την
καθοριστική ξενάγησή του στο μονοπάτι 14

τους γονείς και τις αδερφές μας, Μικαέλα και Νατάσα, για τα
φαγητά και τη φροντίδα τους

την Βασιλική, για τη συνεχή βοήθεια και αγάπη, την Ηλέκτρα
και την Γεωργία, συνοδοιπόρισσες στη διπλωματική μας, τον
Σακάτη, για τις καλλιτεχνικές του προσθήκες και όλες τις
φίλες και φίλους για την υπομονή και φιλία τους αυτή την
περίοδο

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλιογραφία

Βασιλόπουλος Ν., Θεοχάρη Μ., Καραγιάννη Ο., Κυρτάτας Δ. Ι., Πάλλης Γ. Σπύης Γ., κ.α. (2016) Νήσος Άνδρος. Παράδοση, Πολιτισμός, Περιβάλλον, Ανάπτυξη, Κοινωνία.(10)

Γιοχάλας Τ. Π. (2010) Άνδρος Αρβανίτες και Αρβανίτικα. Αθήνα: Τυπωθήτω

Διαχειριστικό Σχέδιο για την ΖΕΠ Άνδρου. Πρόγραμμα LIFE10 NAT/GR/000637. <<http://www.androslife.gr/wp-content/uploads/2014/01/dsdec2013.pdf>>, τελευταία πρόσβαση 03.11.22

Επιχειρησιακό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης 2014 - 2020 Άνδρος. Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου Γενικής Διεύθυνσης Περιφερειακής Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής. <<https://ecoanemos.files.wordpress.com/2014/01/andros.pdf>>, τελευταία πρόσβαση 03.11.22

Εφραίμ Χ. (2017) Τοπικές παρεμβάσεις στο μονοπάτι "Ενετικά γεφύρια", Δάσος Πάφου. Προπτυχιακή Διπλωματική Εργασία. Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο: Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών. <<https://dspace.lib.ntua.gr/xmlui/handle/123456789/45378>>, τελευταία πρόσβαση: 03.11.22

Καναράκη Ε. Κωνσταντοπούλου Α. Ντόγου Ε. Χ. (2021) Επαναπροσδιορισμός του εξωαστικού χώρου: Διαδρομές στο Φόδελε. Προπτυχιακή Διπλωματική Εργασία. Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο: Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών. <<https://dspace.lib.ntua.gr/xmlui/handle/123456789/53310>>, τελευταία πρόσβαση: 03.11.22

Καρδάμη Α. Μ., Γόντικα Β. (2019) Next stop Elati: Τα χνάρια του τόπου ως εργαλείο αναβίωσης. Προπτυχιακή Διπλωματική Εργασία. Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο: Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών. <<https://dspace.lib.ntua.gr/xmlui/handle/123456789/49913>>, τελευταία πρόσβαση: 03.11.22

Καρότσης Β. (2018) Εθνικές και τοπικές ταυτότητες: η περίπτωση των Αρβανιτών της Β. Άνδρου, Διπλωματική Εργασία. Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα: Ιστορία, Τοπική Ιστορία: Έρευνα και διδακτική. <<https://dspace.uowm.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/1672/%CE%92%CE%B1%CE%B3%CE%B3%CE%AD%CE%BB%CE%B7%CF%82%20%CE%9A%CE%B1%CF%81%CF%8C%CF%84%CF%83%CE%B7%CF%82.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>, τελευταία πρόσβαση: 03.11.22

Λυγίζου - Κάρλου Ζ. (2015) Πολιτιστικός τουρισμός στην Άνδρο. Διπλωματική εργασία, Βόλος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας Πολυτεχνική σχολή, τμήμα μηχανικών χωροταξίας, πολεοδομίας και περιφερειακής ανάπτυξης. <<https://docplayer.gr/51972462-Politistikos-tourisuos-stin-andro.html>>, τελευταία πρόσβαση: 03.11.22

Μαμάης Γ. (επιμ.) (2011) Αρόδο. Λιμάνια, Πορθμεία και Βαρκάρηδες της Άνδρου (αρχές 20ου αι. - 1965). Γαύριο: Ιδιωτική έκδοση

Νομικός Σ. (1997) Η υδροκίνηση στην προβιομηχανική Ελλάδα. ΕΤΒΑ Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα.

Νομικός Σ., Νομικός Γ. (2009) Φρουσαίοι: Ο οικισμός των νερόμυλων του Αμμολόχου. Άνδρος: Καίρειος Βιβλιοθήκη. ΕΥΑΝΔΡΟΣ τόμος εις μνήμην Δημητρίου Ι. Πολέμη.

Στεφανοπούλου Α. (2005) Συγκρότημα Νερόμυλου – Ταμπακόμυλου στο Λειβάρτζι Αχαΐας. Αποτύπωση και Πρόταση Αποκατάστασης και Επανάχρησης. Διπλωματική εργασία. Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο: Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών. Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών: Προστασία Μνημείων.

A' Desing Award & Competition (2019) Nascimento Chapel by Miguel Pinto Guimaraes. <<https://competition.adesianaward.com/design.php?ID=80733>>, τελευταία πρόσβαση: 03.11.22

Άρθρα

Αξιοθέατα στην Άνδρο

<<https://andros-guide.gr/cat/%CE%B1%CE%BE%CE%B9%CE%BF%CE%B8%CE%AD%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%AC%CE%BD%CE%B4%CF%81%CE%BF/>>, τελευταία πρόσβαση: 03.11.22

Δαμπάσης Γ. Μ. (2000) Φρουσαίοι. Η οικολογική 'Βεργίνα της Άνδρου'. Άνεμος της Άνδρου. τεύχος 67.

Θεόφιλος Καϊρης <<https://www.sansimera.gr/biographies/1489>>, τελευταία πρόσβαση: 03.11.22

Ιστορία της Άνδρου και Μυθολογία

<<https://andros-guide.gr/%CE%AC%CE%BD%CE%B4%CF%81%CE%BF%CF%82/%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%AC%CE%BD%CE%B4%CF%81%CE%BF%CF%85-%CE%BC%CF%85%CE%B8%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1/>>, τελευταία πρόσβαση: 03.11.22

Ιωάννης Πολέμης <<https://www.sansimera.gr/biographies/1631>>, τελευταία πρόσβαση: 03.11.22

Καπετάνιου Λ. (2021) Άνδρος: Πολυπρόσωπη και ανερχόμενη.

<<https://www.kathimerini.gr/k/travel/561392197/andros-polyprosopi-kai-anercho-meni/>>, τελευταία πρόσβαση: 03.11.22

Μπασιάντης Δ. (2021) Άνδρος: Ιστορική Εξέλιξη του πληθυσμού και της διοίκησης από το 1821 μέχρι το 2019

<<https://enandro.gr/istoria/6877-%CE%B1%CE%BD%CE%B4%CF%81%CE%BF%CF%83-%CF%80%CE%BB%CE%B7%CE%B8%CF%85%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82-%CE%B4%CE%B9%CE%BF%CE%AF%CE%BA%CE%B7%CF%83%CE%B7-%CE%B1%CF%80%CF%8C-%CF%84%CE%BF-1821-%CE%BC%CE%AD%CF%87%CF%81%CE%B9-%CF%84%CE%BF-2021.html>>, τελευταία πρόσβαση: 03.11.22

Νομικός Σ. (1996) Οι νερόμυλοι της Άνδρου. Αθήνα: Η καθημερινή

Οκτώ ποιήματα για τον Ανδρέα Εμπειρικό (2018)

<<https://www.andro.gr/empneusi/poems-about-andreas-empirikos/>>, τελευταία πρόσβαση: 03.11.22

Σερλιδάκης Γ. (2019) ΣΑΝ ΣΗΜΕΡΑ ΤΟ 1983 ΠΕΘΑΙΝΕΙ ΝΙΚΟΣ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗΣ!

<<https://redemperor1925.wordpress.com/2019/08/06/%cf%83%ce%b1%ce%bd-%cf%83%ce%b7%ce%bc%ce%b5%cf%81%ce%b1-%cf%84%ce%bf-1983-%cf%80%ce%b5%ce%b8%ce%b1%ce%b9%ce%bd%ce%b5%ce%b9-%ce%bd%ce%b9%ce%ba%ce%bf%cf%83-%ce%b3%ce%bf%cf%85%ce%bb%ce%b1%ce%bd%ce%b4/>>, τελευταία πρόσβαση: 03.11.22

Archinect (2022) Ten Top Images on Archinect's "Outdoors" Pinterest Board.

<<https://archinect.com/news/article/74304931/ten-top-images-on-archinect-s-outdoors-pinterest-board>>, τελευταία πρόσβαση: 03.11.22

Landezine (2021) Punto Design Project: "Yauza Park" in Moscow — the Way the World's Longest Eco-Park is Being Created.

<<https://landezine.com/punto-design-advertorial-project-yauza-park-in-moscow/>>, τελευταία πρόσβαση: 03.11.22

We love travel (2020) Από της Γρίας το Πήδημα στο Κόρθι!

<<https://welove2travel.gr/2020/07/12/%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%AC-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B3%CF%81%CE%B9%CE%AC%CF%82-%CF%84%CE%BF-%CF%80%CE%AE%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%B1-%CF%80%CE%B7%CE%B4-%CE%B5%CE%B5%CE%B5-%CF%80%CE%B5%CF%84%CE%B1/>>, τελευταία πρόσβαση: 03.11.22

Ιστοσελίδες

Δήμος Άνδρου, <<https://andros.gr/gr/>>, τελευταία πρόσβαση: 03.11.22

ΕΛΣΤΑΤ, <<http://panoramaps.statistics.gr/>>, τελευταία πρόσβαση: 03.11.22

Έν Άνδρο, <<https://www.enandro.gr/>>, τελευταία πρόσβαση: 03.11.22

ΥΠΕΝ, <<http://mapsportal.ypen.gr/>>, τελευταία πρόσβαση: 03.11.22

Χάρτες Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών, <<https://www.arcgis.com/apps/>>, τελευταία πρόσβαση: 03.11.22

Χάρτες Geodata.gov.gr, <http://geodata.gov.gr/maps/?locale=e_l>, τελευταία πρόσβαση: 03.11.22

Χάρτες google earth, <<https://earth.google.com/web/>>, τελευταία πρόσβαση: 03.11.22

Χάρτες google maps, <<https://www.google.com/maps>>, τελευταία πρόσβαση: 03.11.22

All Hiking Informations,
<https://www.google.com/maps/d/viewer?mid=1OpgOLxIs_dU0JoJiQlWa4vXPxyQpG8P&ll=37.865770521347265%2C24.898830560915286&z=11>, τελευταία πρόσβαση: 03.11.22

Andros Routes, <<https://www.androsroutes.gr/el/>>, τελευταία πρόσβαση: 03.11.22

Andros Secrets, <<https://www.androsscrets.com/>>, τελευταία πρόσβαση: 03.11.22

Corine Land Cover, <<http://mapsportal.ypen.gr/>>, τελευταία πρόσβαση: 03.11.22

Open Street Maps, <<https://www.openstreetmap.org/>>, τελευταία πρόσβαση: 03.11.22

Pinterest, <<https://gr.pinterest.com/>>, τελευταία πρόσβαση: 03.11.22

Topguide, <<https://topoguide.gr/index.php>>, τελευταία πρόσβαση: 03.11.22

Wikipedia,
<<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CF%8D%CE%BB%CE%B7:%CE%9A%CF%8D%CF%81%CE%B9%CE%B1>>, τελευταία πρόσβαση: 03.11.22

Βίντεο - Ομιλίες - Επετηρίδες

Κυρτάτας Δ. Ι. (2011) Το λεύκωμα "Αρόδο" και η Άνδρος. [Ομιλία]. Δημοτικό Θέατρο Άνδρου, <<https://www.youtube.com/watch?v=l2bewxGHXyk>>, τελευταία πρόσβαση: 03.11.22

Κινηματογραφική Λέσχη Άνδρου (2011 - 2013) Οι μύλοι της Άνδρου. [Βίντεο]. Άνδρος

Νομικός Σ. (2001) Οι νερόμυλοι της Άνδρου. Αθήνα: Ανάπτυπο. Επετηρίδα εταιρείας Κυκλαδικών Μελετών. Τόμος ΙΖ' 2000 - 2001. Β' Κυκλαδολογικό Συνέδριο Θήρας 1995. Μέρος Α

Οι νερόμυλοι της Τζιά (2000) Δήμος Κέας: 1η εφορεία νεωτέρων μνημείων. Ινστιτούτο Ελληνικών Μύλων. Ευρωπαϊκές ημέρες πολιτιστικής κληρονομιάς.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικ.1: Σύνθεση φωτογραφιών Άνδρου

πηγή: αρχείο και ίδια επεξεργασία

Εικ.2: Συνδέσεις Άνδρου

πηγή:Χάρτες Γεωπονικού: <https://www.arcgis.com/apps/> και ίδια επεξεργασία

Εικ.3: Τουρισμός Άνδρου

πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, <<http://panoramaps.statistics.gr/>>, ίδια επεξεργασία

Εικ.4: Διοικητικές ενότητες και χωριά Άνδρου

πηγή:Δήμος Άνδρου, <<https://andros.gr/gr/>>, ίδια επεξεργασία

Εικ.5: Πληθυσμός Άνδρου

πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, <<http://panoramaps.statistics.gr/>>, ίδια επεξεργασία

Εικ.6: Ανάγλυφο Άνδρου

πηγή:ΥΠΕΝ, <<http://mapsportal.vpen.gr/>>, ίδια επεξεργασία

Εικ.7: Διάγραμμα αέρα και νερού Άνδρου

πηγή:Διαχειριστικό Σχέδιο για την ΖΕΠ Άνδρου, ίδια επεξεργασία

Εικ.8: Βλάστηση Άνδρου

πηγή:ΥΠΕΝ, <<http://mapsportal.vpen.gr/>>, ίδια επεξεργασία

Εικ.9: Φυσικό περιβάλλον Άνδρου

πηγή:<<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CF%8D%CE%BB%CE%B7:%CE%9A%CF%8D%CF%81%CE%B9%CE%B1>>, ίδια επεξεργασία

Εικ.10: Χρήσεις γης Άνδρου

πηγή: Corine Land Cover, <<http://mapsportal.vpen.gr/>>, ίδια επεξεργασία

Εικ.11: Γενίκευση χρήσεων γης Άνδρου

πηγή: ίδια επεξεργασία

Εικ.12: Θεόφιλος Καΐρης

πηγή: <<https://www.sansimera.gr/biographies/1489>>

Εικ.13: Ιωάννης Πολέμης

πηγή: <<https://www.sansimera.gr/biographies/1631>>

Εικ.14: Ανδρέας Εμπειρικός

πηγή: <<https://www.andro.gr/empneusi/poems-about-andreas-empeirikos/>>

Εικ.15: Νίκος Γουλανδρής

πηγή: <<https://redemperor1925.wordpress.com/2019/08/>>

Εικ.16: Καταγραφή 1ης ανθρώπινης ύπαρξης

πηγή: <<https://www.openstreetmap.org/>>, <<https://andros-guide.gr/>>, ίδια επεξεργασία

Εικ.17: Χρονικές μεταβολές πρωτεύουσών νησιού

πηγή: <<https://www.openstreetmap.org/>>, <<https://andros-guide.gr/>>, ίδια επεξεργασία

Εικ.18: Αρβανιτοχώρια και διαχωρισμός φυλών

πηγή: Γιοχάλας Τ. Π. (2010), <<https://www.openstreetmap.org/>>, ίδια επεξεργασία

Εικ.19: Υφιστάμενη κατάσταση οικονομίας Άνδρου

πηγή: <<https://www.openstreetmap.org/>>, ίδια επεξεργασία

Εικ.20α: Χρονολόγιο Χώρα Άνδρου

πηγή:<<https://www.openstreetmap.org/>>, <<https://www.androssecrets.com/>>, ίδια επεξεργασία

Εικ.20β: Χρονολόγιο Βόρεια Άνδρος

πηγή: <<https://www.openstreetmap.org/>>, ίδια επεξεργασία

Εικ.21: Οικονομία νησιού

πηγή:<<https://www.openstreetmap.org/>>, ίδια επεξεργασία

Εικ.22: Τοπότητα νησιού

πηγή: <<https://andros-guide.gr/cat/>>, ίδια επεξεργασία

Εικ.23: Κέντρα νησιού

πηγή: 1.<<https://www.androssecrets.com/item/aavrio>>

2.<<https://fourseasonsgreece.gr/%CF%80%CF%81%CE%BF%CE%BF%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CE%AF/%CE%BD%CE%B7%CF%83%CE%B9%CE%AC-%CE%B1%CE%B9%CE%B3%CE%B1%CE%AF%CE%BF%CF%85/%CE%BA%CF%85%CE%BA%CE%BB%CE%B1%CE%B4%CE%B5%CF%82/%CE%AC%CE%BD%CE%B4%CF%81%CE%BF%CF%82/>>

3.<<https://www.kathimerini.gr/k/travel/561392197/andros-polyprosopi-kai-anerchomeni/>>

4.<<https://welove2travel.gr/2020/07/12/%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%AC-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B3%CF%81%CE%B9%CE%AC%CF%82-%CF%84%CE%BF-%CF%80%CE%AE%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%B1-%CF%80%CE%B7%CE%B4-%CE%B5%CE%B5%CE%B5-%CF%80%CE%B5%CF%84%CE%B1/>>, ίδια επεξεργασία

Εικ.24: Οδικό δίκτυο

πηγή: <<https://www.openstreetmap.org/>>, ίδια επεξεργασία

Εικ.25: Υδρολογικό δίκτυο

πηγή: <<https://www.openstreetmap.org/>>,<http://www.androslife.gr/material/Andros_SPA_Geodatabase_informational_levels.pdf>, ίδια επεξεργασία

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικ.26: Οδικό, Πεζοπορικό, Υδρολογικό δίκτυο
πηγή: <<https://www.openstreetmap.org/>>, ίδια επεξεργασία

Εικ.27: Πεζοπορικό δίκτυο_AndrosRoutes
πηγή: <https://www.google.com/maps/d/viewer?mid=1OpaOLxISs_dU0JoJiQlWg4vXPxvQpG8P&ll=37.865770521347265%2C24.898830560915286&z=11>, ίδια επεξεργασία

Εικ.28: Χάρτης AndrosRoutes
πηγή: <<https://www.androsroutes.gr/el/>>

Εικ.29: Νερόμυλοι Άνδρου και χρονολόγιο
πηγή: <<https://www.openstreetmap.org/>>, ίδια επεξεργασία

Εικ.30: Βόρεια Άνδρος και διοικητικές ενότητες
πηγή: <<https://www.openstreetmap.org/>>, ίδια επεξεργασία

Εικ.31: Μονοπάτι 14
πηγή: <<https://www.openstreetmap.org/>>, <<https://www.androsroutes.gr/el/>>, ίδια επεξεργασία

Εικ.32: Πόλοι μονοπατιού
πηγή: <<https://www.openstreetmap.org/>>, ίδια επεξεργασία

Εικ.33: Γύρω οικισμοί
πηγή: <<https://earth.google.com/web/>>, ίδια επεξεργασία

Εικ.34: Φωτογραφίες γύρω οικισμών
πηγή: αρχείο και ίδια επεξεργασία

Εικ.35: Υφές μονοπατιού
πηγή: <<https://www.openstreetmap.org/>>, ίδια επεξεργασία

Εικ.36: Τομή μονοπατιού
πηγή: ίδια επεξεργασία

Εικ.37: σύνθεση φωτογραφιών Φυσικών στοιχείων μονοπατιού
πηγή: αρχείο και ίδια επεξεργασία

Εικ.38: σύνθεση φωτογραφιών Δομικών στοιχείων μονοπατιού
πηγή: αρχείο και ίδια επεξεργασία

Εικ.39: Τοπόσημα μονοπατιού
πηγή: αρχείο και ίδια επεξεργασία

Εικ.40: Αφαιρετική απεικόνιση μονοπατιού
πηγή: <<https://www.openstreetmap.org/>>, ίδια επεξεργασία

Εικ.41: Καταγραφή κτισμάτων και κατάσταση διατήρησης νερόμυλων
πηγή: <<https://earth.google.com/web/>> ίδια επεξεργασία

Εικ.42: Τυπολογία νερόμυλων
πηγή: ίδια επεξεργασία

Εικ.43: Καταγραφή νερόμυλων
πηγή: <<https://earth.google.com/web/>>, αρχείο και ίδια επεξεργασία

Εικ.44: Σενάριο
πηγή: ίδια επεξεργασία

Εικ.45: Δυναμικές μονοπατιού
πηγή: <<https://earth.google.com/web/>>, αρχείο και ίδια επεξεργασία

Εικ.46: Φυσικές προθέσεις
πηγή: αρχείο και ίδια επεξεργασία

Εικ.47: John M Craddock Wetland Nature Preserve in Muncie, IN by Design /Built Team at Ball State University;
Team Member: Cory McCurdy
πηγή: <<https://archinect.com/news/article/74304931/ten-top-images-on-archinect-s-outdoors-pinterest-board>>, ίδια επεξεργασία

Εικ.48: Wooden Tunnel Sculpture in Nelson B.C.
πηγή: <<https://gr.pinterest.com/pin/549157748314230256/>>, ίδια επεξεργασία

Εικ.49: Nascimento Chapel by Miguel Pinto Guimarães
A' design award and competition 2019
πηγή: <<https://competition.adesignaward.com/gooddesign.php?ID=80733>>, ίδια επεξεργασία

Εικ.50: "Park Yauza" στη Μόσχα
πηγή: <<https://landezine.com/punto-design-advertorial-proiect-yauza-park-in-moscow/>>, ίδια επεξεργασία

Εικ.51: Boston College
πηγή: <<https://gr.pinterest.com/pin/790663278315962310/>>, ίδια επεξεργασία

Εικ.52: Υπαιθριο Μουσείο Υδροκίνησης Δημητσάνας
πηγή: <<https://el.wikipedia.org/wiki/>>, ίδια επεξεργασία

Εικ.53: Σχέδιο διαχείρισης και οργάνωσης του χώρου
πηγή: <<https://www.openstreetmap.org/>>, <<https://earth.google.com/web/>>, ίδια επεξεργασία

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΚΙΤΣΩΝ

Σκίτσο 1: Λειτουργία Νερόμυλου
πηγή: σκίτσο Δευτεραίου Βασιλική

Σκίτσο 2: Αλυσιδωτή υδροδότηση
πηγή: σκίτσο Δευτεραίου Βασιλική

Σκίτσο 3: Δομημένα στοιχεία
πηγή: σκίτσο Δευτεραίου Βασιλική

Σκίτσο 4: Φυσικά στοιχεία
πηγή: σκίτσο Δευτεραίου Βασιλική

Σκίτσο 5: Νερόμυλος
πηγή: σκίτσο Δευτεραίου Βασιλική